

การอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า

นางสาวสิรินดา มรรุสสุคนธ์

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2560
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Conserving Scala Theatre Hall

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture Program in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สิรินดา มจรุสสุนทร : การอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า (Conserving Scala Theatre Hall) อ.ที่
 ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร, หน้า.

โรงภาพยนตร์สกาล่าสร้างขึ้นในยุครุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของไทยในช่วงปีพ.ศ.2505-2515 ตั้งอยู่บนพื้นที่ศูนย์การค้าสยามสแควร์ ด้วยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ชัดเจนทางกายภาพและโครงสร้างฝ้าโค้งที่โดดเด่นของโรงภาพยนตร์ ทำให้กลายเป็นสิ่งที่เป็นพื้นที่ที่เป็นภาพจำ แต่ด้วยความนิยมที่ลดลง ประกอบกับพื้นที่ตั้งที่มีแนวโน้มจะเกิดการพัฒนาในอนาคต จึงเกิดประเด็นวิพากษ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์แห่งนี้ไว้

วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเฉพาะในส่วนของโรงภาพยนตร์สกาล่าและนำเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์ในมุมมองเชิงความเป็นไปได้ทางการก่อสร้างเพื่อรองรับการพัฒนาที่อาจจะเกิดขึ้น ผ่านระเบียบวิธีการศึกษาโดยเริ่มต้นจากการศึกษาจากแบบสถาปัตยกรรมบทความ ภาพถ่าย การสัมภาษณ์และการสำรวจพื้นที่จริงเพื่อนำไปวิเคราะห์รูปแบบสถาปัตยกรรม และจัดกลุ่มองค์ประกอบที่สำคัญ จากการศึกษาในเบื้องต้นนั้นถูกใช้เป็นแนวทางในการสร้างทางเลือกของการอนุรักษ์ร่วมกับทฤษฎี และหลักการการอนุรักษ์ ภายใต้เกณฑ์การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ ความมั่นคงทางโครงสร้าง และความสำคัญขององค์ประกอบได้เป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ 5 ระดับ ได้แก่การอนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไปจนถึงการรื้อย้ายองค์ประกอบทั้งหมดไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น นอกจากนี้เมื่อนำทางเลือกการอนุรักษ์มาแจกแจงจะพบความแตกต่างและซับซ้อนภายใต้ความสัมพันธ์ของการเพิ่มจำนวนองค์ประกอบที่เก็บรักษาไว้บนพื้นที่ โดยประเมินได้เป็นระดับความยาก-ง่ายในการทำงาน จากที่ได้กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการรื้อถอนเป็นอีกหนึ่งขั้นตอนที่มีบทบาทกับการอนุรักษ์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้อีกประเด็นหนึ่ง อีกทั้งยังนำเสนอการจำลองแนวทางการรื้อถอนในงานอนุรักษ์ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ในการอนุรักษ์ไปจนถึงการรื้อย้ายองค์ประกอบทั้งหมดออกจากพื้นที่โดยใช้องค์ความรู้จากการศึกษาเกี่ยวกับการรื้อถอน และคำแนะนำจากวิศวกรประกอบด้วย

ผลลัพธ์จากการศึกษาในครั้งนี้ถือเป็นการเริ่มต้นในการสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่า และทำให้เห็นภาพรวมของทางเลือกการอนุรักษ์ ผ่านการประเมินคุณค่าและความสำคัญในการอนุรักษ์ และเกิดเป็นข้อสังเกต ข้อควรระวัง ซึ่งสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจเลือกแนวทางการอนุรักษ์และปรับปรุงพื้นที่โรงภาพยนตร์สกาล่าได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนการสร้างแนวทางการอนุรักษ์ของสถาปัตยกรรมโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก รูปแบบสมัยใหม่ในประเทศไทยให้เกิดแนวทางการอนุรักษ์ที่มีมาตรฐาน

ภาควิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา สถาปัตยกรรม

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2560

6073344625 : MAJOR ARCHITECTURE

KEYWORDS: ARCHITECTURE CONSERVATION / SCALA HALL / SCOPE AND LEVEL OF CONSERVATION / MODERN ARCHITECTURE / CONSERVATION

SIRINADA MATHUROSSUKON: Conserving Scala Theatre Hall. ADVISOR: ASST. PROF. TERDSAK TACHAKITKACHORN, Ph.D., pp.

The Scala theatre was built during Thailand's flourishing era of economy and Modern architecture in 1962-1972 A.C. Consisting of obviously Modern architectural elements and outstanding hyperboloid vault RC ceilings, the Scala Theatre Hall is image of this place. Despite the theatre's popularity has been declining — contradicting to the demand to construct new developments on the site in the near future. Subsequently, these issues have led to wide criticism on the conservation of Scala theatre.

The objective of the thesis, entitled "Conserving Scala theatre Hall" is to gather the information of the site and also to present alternative conservation models, by the possibility in construction. Methods of the study started from analyzing original drawings, articles, photos, interview and doing on-site research in order to analyze the architectural style and classify the elements. Next, the data gathered in the first part of research led to formulation of the alternative models — combining with conservation theories, principles and the criteria of space changing, structural stability and significance of elements. The range and scale of the alternatives are sorted into 5 levels, from the intensive conservation to relocation. Next, the alternatives reveal the difference and complication which relate to on-site preserved element quantity, serves to the development plan. Hence, the demolition of the site is another crucial topic of this thesis. The simulations of elements demolition in conservation presents the process since the preparation to the relocation of all elements from the site. created by studies of demolition and engineer advice present processes cautions and notices.

Altogether, the result of this research is the Scala theatre's database and the complete picture of the conservation by appraising the value and the significance of the conservation, together with cautions to be mindful of. These resources are useful for the decision of choosing the conservation alternatives for Scala theatre site development. Moreover, this thesis also encourages the standardization of Modern reinforced-concrete architecture conservation in Thailand to have appropriate standards.

Department: Architecture

Student's Signature .....

Field of Study: Architecture

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2017

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีเนื่องจากความอนุเคราะห์ให้คำแนะนำจาก อาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนการเอื้อเฟื้อข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาจากบุคคลและ หน่วยงานดังรายนามต่อไปนี้

ขอขอบพระคุณ ผศ. ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจจร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการ สนับสนุนและความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นต่าง ๆ และการเอื้อเฟื้อสถานที่ในการทำ วิจัย ตลอดจนติดตามความคืบหน้า แนะนำผู้เชี่ยวชาญ และเสนอข้อควรปรับปรุงเพื่อให้ วิทยานิพนธ์เล่มนี้ออกมาอย่างสมบูรณ์ และขอขอบพระคุณรศ. ดร. วรสิทธิ์ บุรณากาญจน์ ผศ. ดร. มล. จิตตวดี จิตรพงศ์ อาจารย์ ดร. เสวกชัย ตั้งอร่ามวงศ์ และรศ. ดร. ขวลิต นิตยะ ที่ได้ให้ ความคิดเห็นในการแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผศ. ดร. พีรศรี โปวาทองและอาจารย์ดร. ชมชน พุสินไพบูลย์ สำหรับข้อมูล คำแนะนำ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และแนวทางการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ ได้มาซึ่งข้อมูลที่มากขึ้น

ขอขอบคุณบริษัท เอเพ็กซ์ภาพยนตร์ และคุณพวงทอง ศิริวรรณในการให้การอนุญาต ในการเข้าไปถ่ายภาพ และสัมภาษณ์เกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่า ขอขอบคุณ คุณวุฒิกกร ภาณุ ทัดน์ คุณบัณฑิต กลินวิทยา และคุณสุทัศน์ สุวรรณสินธุ์ในการให้คำแนะนำด้านวิศวกรรม เกี่ยวกับการปฏิบัติงานจริง การรีดออน และคำแนะนำเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์

ขอบคุณคุณเสฏฐวุฒิ บำรุงกุล คุณรวีศิลป์ อัศวกิติประภา คุณธรรวี งามศิริอุดม คุณนัต ษา ตันติพจน์ และคุณวิทวัส ประภาสวัตต์ในการช่วยเหลือและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการทำ วิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาและ คอยดูแลตลอดมา ขอขอบคุณน้องชาย และเพื่อนที่ให้กำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอด ขอขอบคุณ พระคุณครูบาอาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยทุกท่าน ทำให้ผู้วิจัยสามารถสำเร็จ การศึกษามาจนถึงบัดนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญรูปภาพ.....	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
1.2 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.3 ขอบเขตการศึกษา.....	2
1.4 ระเบียบและขั้นตอนวิธีวิจัย.....	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย.....	6
2.1.1 ความหมายและลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่.....	6
2.1.2 การรับอิทธิพลและการแปรผันของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย.....	7
2.1.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย.....	8
2.2 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม.....	10
2.2.1 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่.....	10
2.2.2 ระดับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม.....	14
2.2.3 คุณค่าของสถาปัตยกรรม.....	21

2.3 กระบวนการในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม.....	24
2.3.1 การบำรุงรักษา	24
2.3.2 การปรับปรุง	25
2.4 ตัวอย่างการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม.....	29
2.4.1 กรณีศึกษาพิพิธบางลำพู	29
2.4.2 กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย.....	30
2.4.3 กรณีศึกษาโรงแรมอิมพีเรียล กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น	34
บทที่ 3 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงภาพยนตร์สกาล่า	41
3.1 บริบทโดยรอบพื้นที่ศึกษา	41
3.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	43
3.3 รูปทรงและพื้นที่ว่างของอาคาร	45
3.4 ลักษณะพื้นที่และการแบ่งพื้นที่ใช้สอย	47
3.5 รายละเอียดโครงสร้างและวัสดุอาคาร	48
3.6 องค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์สกาล่า	53
3.6.1 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร (Structural elements).....	53
3.6.2 องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร (Non-structural elements)	53
3.7 รายละเอียดองค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	55
3.7.1 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร	55
3.7.2 องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร	58
3.8 คุณค่าของโรงโรงภาพยนตร์สกาล่า	63
3.8.1 คุณค่าด้านอารมณ์ (emotional values).....	63
3.8.2 คุณค่าด้านการใช้ประโยชน์ (use values).....	64
3.8.3 คุณค่าด้านวัฒนธรรม (cultural values)	64

3.9 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าในมุมมองต่าง ๆ.....	65
บทที่ 4 ผลการวิจัย	71
4.1 ทางเลือกการจัดการพื้นที่เพื่อเตรียมการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า	71
4.1.1 การรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรง ภาพยนตร์อย่างชัดเจน	72
4.1.2 การรื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์	73
4.1.3 การรื้อถอนอาคารโรงภาพยนตร์สกาล่า	74
4.1.4 ข้อควรระวังในการจัดการพื้นที่เพื่อเตรียมการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	76
4.2 ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	79
4.2.1 ระดับของทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	79
4.2.1.1 อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม	80
4.2.1.2 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการ ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน.....	81
4.2.1.3 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด.....	82
4.2.1.4 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน	84
4.2.1.5 ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น	85
4.2.2 สรุปทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	86
4.3 แนวทางการรื้อถอนองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อการอนุรักษ์	89
4.3.1 ลำดับการรื้อถอนโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์.....	89
4.3.2 ความยาก-ง่ายของของการรื้อถอนองค์ประกอบโรงภาพยนตร์สกาล่า	94
4.3.3 การรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อการอนุรักษ์	97
4.3.4 ตัวอย่างการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อการอนุรักษ์.....	97
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	106
5.1 ฐานข้อมูลโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	106

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	106
5.1.2 คุณค่าและความสำคัญ.....	109
5.2 ทางเลือกและการจัดการทางเลือกการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	110
5.2.1 ระดับในการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	111
5.2.2 การรื้อถอนเพื่อการอนุรักษ์.....	117
5.3 ข้ออภิปราย และ ข้อเสนอแนะ	117
รายการอ้างอิง	120
ภาคผนวก ก เกณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง.....	124
ภาคผนวก ข แบบสถาปัตยกรรมโรงภาพยนตร์สกาล่า	128
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	135

สารบัญรูปภาพ

รูปที่ 1 แผนภาพแสดงขอบเขตการศึกษาและวิธีการวิจัย	4
รูปที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของอาคาร.....	19
รูปที่ 3 แผนภาพวิธีการจัดการศักยภาพของอาคาร	24
รูปที่ 4 อาคารโรงเรียนช่างพิมพ์อดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง	29
รูปที่ 5 อาคารโรงเรียนช่างพิมพ์ หลังได้รับการปรับปรุง	29
รูปที่ 6 ภายในโรงเรียนช่างพิมพ์อดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง	30
รูปที่ 7 ภายในโรงเรียนช่างพิมพ์ หลังได้รับการปรับปรุง.....	30
รูปที่ 8 อาคารโรงพิมพ์ธนบัตรในอดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง.....	31
รูปที่ 9 อาคารโรงพิมพ์ธนบัตรหลังการปรับปรุง	31
รูปที่ 10 ผังบริเวณโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งประเทศไทยเดิม	33
รูปที่ 11 ห้องจัดแสดงเครื่องจักร และห้องสมุดห้องสมุดพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย	33
รูปที่ 12 แผนภาพแสดงการปรับปรุงอาคารโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งชาติ	34
รูปที่ 13 โรงแรมอิมพีเรียลในอดีต กรุงโตเกียว	35
รูปที่ 14 โรงแรมอิมพีเรียลในปัจจุบัน ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	35
รูปที่ 15 ภายในล็อบบี้ของโรงแรมอิมพีเรียล โตเกียว ในอดีต.....	37
รูปที่ 16 ภายในล็อบบี้ของโรงแรมอิมพีเรียลที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ	37
รูปที่ 17 วัสดุของโรงแรมอิมพีเรียล และวัสดุทดแทนในการรื้อย้ายอาคารไปยังพิพิธภัณฑสถาน	37
รูปที่ 18 วัสดุของโรงแรมอิมพีเรียล และวัสดุทดแทนในการรื้อย้ายอาคารไปยังพิพิธภัณฑสถาน	37
รูปที่ 19 ศูนย์การค้าในบริเวณโดยรอบพื้นที่ศูนย์การค้าสยามสแควร์	42
รูปที่ 20 แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภททำกฎกระทรวง ให้ใช้ บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2549	43
รูปที่ 21 ด้านนอกโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	44

รูปที่ 22 ภายใน โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	44
รูปที่ 23 ธนาคารไฮท์สเดท.....	44
รูปที่ 24 อาคารสำนักงานประกันภัยนอร์ทเวสเทิร์น เนชั่นนอล ไลฟ์.....	44
รูปที่ 25 วิลล่าชาวอย.....	45
รูปที่ 26 ฟรานเวิร์สเฮ้าส์.....	45
รูปที่ 27 โรงภาพยนตร์สกาล่าและตึกแถว.....	46
รูปที่ 28 ภาพถ่ายมุมสูงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	46
รูปที่ 29 โถงทางเข้าโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	46
รูปที่ 30 ลายพื้นโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	46
รูปที่ 31 โถงทางเข้าโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	47
รูปที่ 32 โถงพักคอยโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	47
รูปที่ 33 ร้านอาหารสกาล่า.....	47
รูปที่ 34 สำนักงานสวนนงนุช.....	47
รูปที่ 35 แผนภาพการใช้พื้นที่ในโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	48
รูปที่ 36 บันไดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าในอดีต และส่วนโถงพักคอย บริเวณชั้น 2 ในอดีต.....	48
รูปที่ 37 การปิดผิวคอนกรีตด้วยเซรามิคขนาดเล็ก.....	49
รูปที่ 38 รอยแตกของพื้นบริเวณโถงทางเข้าโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	49
รูปที่ 39 ผังพื้นโรงภาพยนตร์สกาล่า ชั้น 1.....	50
รูปที่ 40 ผังพื้นโรงภาพยนตร์สกาล่า ชั้น 2.....	51
รูปที่ 41 รูปตัดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า A' และรูปตัดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า B'.....	52
รูปที่ 42 แผนภาพการจัดกลุ่มองค์ประกอบของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	54
รูปที่ 43 มุมมองจากโถงพักคอยโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	55
รูปที่ 44 ส่วนหนึ่งของผังฝ้าโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	56
รูปที่ 45 รายละเอียดโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ.....	57

รูปที่ 46	บันไดโถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	57
รูปที่ 47	แม่บันไดโถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	57
รูปที่ 48	โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงพยาบาล.....	58
รูปที่ 49	โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงพยาบาลถ่ายจากด้านหน้า.....	58
รูปที่ 50	ภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงพยาบาล.....	59
รูปที่ 51	ส่วนหนึ่งของประติมากรรมเหนือทางเข้าโรงพยาบาล.....	60
รูปที่ 52	หน้าต่างด้านหน้าโถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	60
รูปที่ 53	หน้าต่างด้านหน้าโถงโรงพยาบาลศกาล่าบริเวณทางเข้า.....	60
รูปที่ 54	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปโล่.....	61
รูปที่ 55	โล่.....	61
รูปที่ 56	ภาพเขียนคนถือโล่รับเครื่องปั้นดินเผาในสมัยโบราณ.....	61
รูปที่ 57	ดาวเพดานโถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	62
รูปที่ 58	การประดับดาวเพดานบนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ.....	62
รูปที่ 59	ลายไทยที่มีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบดาวเพดาน.....	62
รูปที่ 60	การเปรียบเทียบลายไทยกับผังฝ้าโถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	63
รูปที่ 61	ขอบเขตของผลการวิจัยทางเลือกรอนุรักษ์โถงโรงพยาบาลศกาล่า.....	71
รูปที่ 62	แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับ โรงพยาบาล.....	73
รูปที่ 63	แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับ โรงพยาบาล.....	74
รูปที่ 64	แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารโรงพยาบาลศกาล่า.....	75
รูปที่ 65	ภาพแสดงโถงโรงพยาบาลศกาล่าในที่ตั้งที่ได้ทำการจัดการพื้นที่สำหรับเตรียมการ พัฒนาโครงการใหม่แล้ว.....	75
รูปที่ 66	ขนาดรั้วสำหรับล้อมพื้นที่ก่อสร้าง.....	76
รูปที่ 67	การล้อมรั้วสำหรับการปรับปรุงพื้นที่โรงพยาบาล.....	77

รูปที่ 68 การป้องกันองค์ประกอบในพื้นที่ทำงานปรับปรุง	77
รูปที่ 69 การเสริมซัพพอร์ตเพื่อรับองค์ประกอบ.....	78
รูปที่ 70 โครงสร้างรับน้ำหนักชั่วคราว	78
รูปที่ 71 การอนุรักษ์ระดับที่ 1 อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม	80
รูปที่ 72 การอนุรักษ์ระดับที่ 2 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มี การปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน.....	81
รูปที่ 73 การอนุรักษ์ระดับที่ 3 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด	82
รูปที่ 74 การอนุรักษ์ระดับที่ 4 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน.....	84
รูปที่ 75 การอนุรักษ์ระดับที่ 5 ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น.....	85
รูปที่ 76 การจำลองลำดับการถอดองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่าในการอนุรักษ์.....	93
รูปที่ 77 การแบ่งชิ้นส่วนโครงสร้างโค้งสำหรับการรื้อถอน.....	98
รูปที่ 78 ลำดับการจัดการอาคารโดยรอบโรงภาพยนตร์สกาล่า	110
รูปที่ 79 ระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	112
รูปที่ 80 รายละเอียดของการตารางสรุปการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า	118
รูปที่ 81 ตารางที่ 12 สรุปการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า	119

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 สรุปเปรียบเทียบวิธีการอนุรักษ์อาคารกรณีศึกษา.....	38
ตารางที่ 2 สรุปรายละเอียดของทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	87
ตารางที่ 3 สรุปการเปลี่ยนแปลงของการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	88
ตารางที่ 4 ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อเตรียมการอนุรักษ์ร่วมกับการพัฒนาโครงการใหม่....	89
ตารางที่ 5 ระดับในการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่ออนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	95
ตารางที่ 6 ขั้นตอนการรื้อถอนโครงสร้างฝ้าสองทิศเพื่อการอนุรักษ์.....	98
ตารางที่ 7 ขั้นตอนการรื้อถอนบันไดโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์.....	100
ตารางที่ 8 ขั้นตอนการรื้อถอนภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์ เพื่อการอนุรักษ์.....	102
ตารางที่ 9 ขั้นตอนการรื้อถอนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์.....	104
ตารางที่ 10 สรุปฐานข้อมูลโรงภาพยนตร์สกาล่า.....	107
ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	113
รูปที่ 81 ตารางที่ 12 สรุปการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า.....	119

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงพยาบาลนครสกลำตั้งอยู่ในย่านศูนย์การค้าสำคัญของประเทศอย่างสยามสแควร์ซึ่งเกิดในช่วงที่ประเทศไทยที่เฟื่องฟูและเกิดความก้าวหน้าในวงการสถาปัตยกรรม โรงพยาบาลนครสกลำซึ่งสร้างขึ้นในปีพ.ศ.2512 ในยุคสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ช่วงปลาย (late Modern Architecture) ของประเทศไทย ก็เป็นหนึ่งในผลผลิตทางสถาปัตยกรรมที่เกิดในช่วงเดียวกัน จะเห็นได้จากโฉมโรงพยาบาลนครสกลำซึ่งมีลักษณะสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่โดดเด่น โฉมโรงพยาบาลนครสกลำมีการใช้งานและได้รับการซ่อมแซมอย่างต่อเนื่องจากในอดีตจนถึงปัจจุบันทำให้อาคารจึงค่อนข้างมีความสมบูรณ์เหมือนในอดีต

ด้วยความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของโฉมโรงพยาบาลนครสกลำทำให้เกิดเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงพยาบาลนครสกลำผ่านทางสื่อออนไลน์ทั้งการจัดตั้งโพล และการเผยแพร่บทความต่าง ๆ ในช่วงที่โรงพยาบาลนครสกลำกำลังหมดสัญญาลงในทางกลับกันยังไม่มีข้อเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์ที่ชัดเจนขึ้น จากแถลงการณ์ล่าสุดจากสำนักงานทรัพย์สินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กล่าวไว้ว่าบริษัท เอเพ็กซ์ภาพยนตร์ จำกัดจะทำการยุติสัญญา และจะเปิดให้บริการโรงพยาบาลนครสกลำถึงสิ้นสุดของเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2561 ทั้งนี้ยังไม่มีมีการประกาศแผนการจัดการกับโรงพยาบาลนครสกลำออกมา¹ ดังนั้นหากมองมุมมองของการอนุรักษ์จึงต้องในปัจจุบันพบว่า ไม่ได้ครอบคลุมเพียงแต่การรักษาสภาพและป้องกันสถาปัตยกรรมเท่านั้น แต่ถูกตีความไปอย่างกว้างขวางตามวัตถุประสงค์ของผู้พัฒนาโครงการ โดยมีทางเลือกและระดับในการจัดการกับสถาปัตยกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ทั้งคุณค่า รูปแบบการพัฒนา และเทคนิคการก่อสร้างที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการอนุรักษ์ให้กับสถาปัตยกรรม ซึ่งในกรณีของโรงพยาบาลนครสกลำนี่ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ยังไม่เคยมีการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อการอนุรักษ์เลย

จากลักษณะทางกายภาพของโรงพยาบาลนครสกลำนั้น จะประกอบไปด้วยอาคารพาณิชย์ประเภทตึกแถวล้อมรอบโรงพยาบาลนคร และมีส่วนทางเข้าโรงพยาบาลนครที่รูปแบบ และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากอาคารพาณิชย์อย่างเห็นได้ชัด โฉมโรงพยาบาลนครสกลำประกอบไป

---

¹ ฝ่ายบริหารสำนักงานจัดการทรัพย์สินจุฬาฯ, ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริง กรณีการพัฒนาพื้นที่โรงพยาบาลนครสกลำ [ออนไลน์], 4 มกราคม 2561 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1824485780897502&id=528283793851047

ด้วยพื้นที่โถงสูงบริเวณทางเข้า ที่มีโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่โดดเด่นทั่วทั้งบริเวณโถงโรงภาพยนตร์ นอกจากนั้นยังมีบันไดที่มีความสง่างามที่ผู้เข้ามาใช้อาคารจากบริเวณโถงต้อนรับไปยังโถงพักคอย ซึ่งลักษณะของพื้นที่ดังกล่าวนี้เป็นภาพจำของโรงภาพยนตร์สกาล่าของผู้มาใช้งานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงรูปแบบการอนุรักษ์ที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนาพื้นที่ที่มีความน่าสนใจ ในการผสมผสานความเก่า และใหม่เข้าด้วยกันนั้น การอนุรักษ์ส่วนหนึ่งของโรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อมา รองรับการพัฒนาที่อาจจะเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตในการอนุรักษ์ในส่วนที่ผู้ใช้งานทั่วไป สามารถรับรู้ และแยกแยะถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นได้ง่ายและชัดเจน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ กำหนดขอบเขตการวิจัยให้เหลือเพียงการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าในการศึกษาทางเลือกในการอนุรักษ์ต่อไป

นอกจากนั้นผู้วิจัยยังเห็นความสำคัญในการเก็บข้อมูลเพื่อเป็นฐานข้อมูลสำคัญของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งในการอนุรักษ์ และนำมาวิเคราะห์เพื่อนำเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์ ข้อควรระวังและข้อเสนอแนะในการทำการอนุรักษ์ เพื่อให้ผู้พัฒนาโครงการสามารถอ่าน ภาพรวมของแต่ละทางเลือกในการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าได้ และสามารถตัดสินใจเลือก ทางเลือกการอนุรักษ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับการพัฒนาโครงการใหม่อย่างยั่งยืน

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) รวบรวมฐานข้อมูลองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมและโครงสร้างของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
- 2) นำเสนอทางเลือกการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า

1.2 สมมติฐานการวิจัย

ทางเลือกของการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าสามารถเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ และสามารถแบ่งออกเป็นระดับเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการและรูปแบบของโครงการที่จะพัฒนาต่อไปได้ ซึ่งอาจมีเงื่อนไขบางประการที่ส่งผลต่อความเป็นไปได้ของทางเลือก

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าภายใต้แนวคิดของการอนุรักษ์เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาโครงการที่อาจจะเกิดขึ้น ในเชิงความเป็นไปได้ในเชิงการก่อสร้าง โดยไม่มุ่งเน้นการประเมินคุณค่าอย่างลึกซึ้ง และไม่ได้ตีความการอนุรักษ์บนพื้นฐานการอนุรักษ์ในฐานะโรง

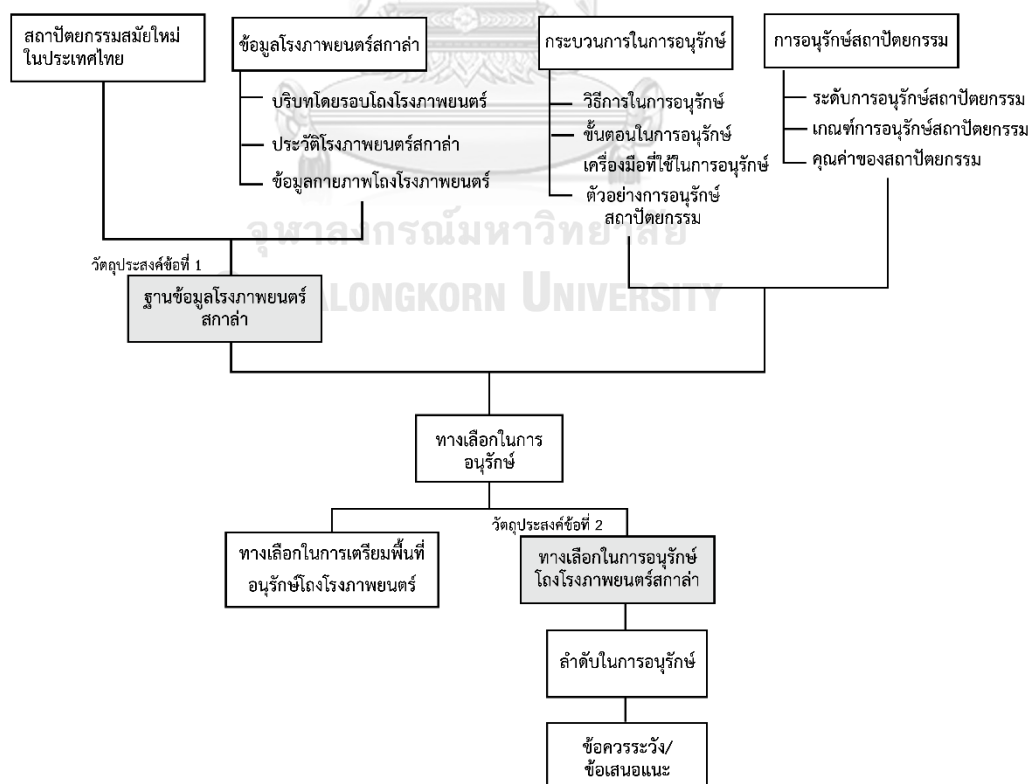
ภาพยนตร์สแตนดอลอน (stand alone) ผู้วิจัยจึงได้เลือกขอบเขตอาคารเป้าหมายเพียงแค่ส่วนของ โถงโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นส่วนที่มีความชัดเจนทางเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ทางกายภาพ และยอมรับการปรับปรุงอาคารตามแนวความคิดที่กล่าวว่า การรักษาประสิทธิภาพของอาคารให้สามารถใช้งานได้นั้นเป็นการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทางหนึ่ง² โดยสร้างฐานข้อมูลผ่านแบบสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่าเดิม และการลงพื้นที่สำรวจ เก็บข้อมูล และสัมภาษณ์ แต่ไม่ครอบคลุมรายละเอียดในการออกแบบพัฒนาโครงการใหม่ เพื่อนำไปประกอบกับการศึกษาหลักการอนุรักษ์และปรับปรุงอาคาร กระบวนการในการอนุรักษ์ และกรณีศึกษาพร้อมนำไปวิเคราะห์และนำเสนอทางเลือกการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าภายใต้แนวคิดขอบเขตและระดับของการปรับปรุงอาคาร ของ เดวิด ไฮฟิลด์ (David Highfield) ในลักษณะของระดับ ลำดับ และกระบวนการทำงานที่น่าสนใจบางกรณี โดยไม่ได้นำเสนอถึงวิธีและสถานที่อื่นที่จะรองรับการเก็บรักษาองค์ประกอบที่ถูกถอดไป อีกทั้งการจำลองลำดับในการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อศึกษาข้อควรระวังผ่านการทบทวนวรรณกรรม และขอคำแนะนำจากวิศวกร เกิดเป็นข้อเสนอแนะทั้งเชิงการอนุรักษ์ และเชิงการก่อสร้างให้ผู้พัฒนาโครงการสร้างสามารถเห็นภาพรวมของรูปแบบและความซับซ้อนในการทำการ และสามารถใช้อุปกรณ์ตัดสินใจในการเลือกทางเลือกในการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าต่อไป

1.4 ระเบียบและขั้นตอนวิธีวิจัย

- 1) ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
  - (1) ศึกษาองค์ประกอบของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าจากแบบสถาปัตยกรรม
  - (2) การสำรวจพื้นที่จริงและบันทึกภาพถ่าย
  - (3) ศึกษาประวัติ ข้อมูลกายภาพ และบริบทของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
  - (4) สัมภาษณ์คุณพวงทอง ศิริวรรณ ผู้จัดการบริษัทเอเพ็กซ์ภาพยนตร์ เกี่ยวกับประวัติ ข้อมูล และข้อคิดเห็นเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่าและการจัดการ
  - (5) ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
  - (6) การสร้างแบบจำลอง 3 มิติ

² ภัทร์ สัมพรโรจน์, "แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ กรณีศึกษา: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย และพิพิธภัณฑพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 1-2.

- (7) ศึกษาแนวทาง กระบวนการ ขั้นตอน และเครื่องมือในการอนุรักษ์รูปแบบต่าง ๆ จากทฤษฎีและหลักการจากหนังสือ งานวิจัย
- (8) ศึกษาการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์จากตัวอย่างกรณีศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารที่เกิดขึ้นทั้งในและต่างประเทศ
- 2) สืบเคราะห์กลุ่มองค์ประกอบโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าตามโครงสร้างและประเภทองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
- 3) วิเคราะห์ทางเลือกและกำหนดขอบเขตและระดับของทางเลือกในการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
- 4) นำเสนอทางเลือกการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
- 5) สัมภาษณ์คุณวุฒิกร ภาณุทัศน์ คุณบัณฑิต กลินวิทยา และคุณสุทัศน์ สุวรรณสินธุ์ วิศวกรเพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติงานอนุรักษ์และการรื้อถอนใน ขั้นตอนที่ได้นำเสนอลำดับในการทำงานต่าง ๆ
- 6) วิเคราะห์ลำดับการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่าในแต่ละทางเลือก
- 7) นำเสนอข้อควรระวัง และข้อเสนอแนะในการอนุรักษ์โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า

รูปที่ 1 แผนภาพแสดงขอบเขตการศึกษาและวิธีการวิจัย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) สร้างฐานข้อมูลขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และโครงสร้างของโรงภาพยนตร์ สกาล่า และนำเสนอทางเลือกให้กับข้อวิพากษ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าโดยมุ่งเน้นให้เกิดการประนีประนอมระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่

2) เป็นการเริ่มต้นรูปแบบการพัฒนาที่ร่วมกันระหว่างการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมและการพัฒนาเพื่อตอบสนองการเติบโตของเมือง และสามารถเป็นแนวทางในการสร้างทางเลือกการปรับปรุงอาคารในอาคารโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิทยานิพนธ์นี้ มีหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งหมด สามารถแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อหลักดังนี้

- 2.1 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย
- 2.2 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
- 2.3 กระบวนการในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม
- 2.4 ตัวอย่างการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

2.1 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เข้ามาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2468 และมีการแปรผันรูปแบบตามแนวคิดของสถาปนิกและบริบทของประเทศไทย ประกอบกับความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจไทยในช่วงปี พ.ศ.2501-2515 ทำให้สถาปัตยกรรมของไทยมีความก้าวหน้า และส่งผลให้เกิดสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ความหลากหลายเป็นจำนวนมาก

2.1.1 ความหมายและลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่

สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ หรือ สถาปัตยกรรมโมเดิร์น (Modern architecture) เกี่ยวข้องกับคำว่า Modernity, Modernism หรือ Modern Movement คือ สถาปัตยกรรมที่เกิดจากแนวคิด Modern Movement ในทวีปยุโรปตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และเริ่มแสดงการเป็นกระแสหลักที่ชัดเจนขึ้นในช่วงครึ่งหลังของศตวรรษที่ 20 สถาปัตยกรรมสมัยใหม่นั้นเกิดขึ้นจากหลากหลายปัจจัย เช่น การเกิดระบบทุนนิยม การเป็นปัจเจกชน การเกิดความเคลื่อนไหวทางสังคมและการเมือง การเติบโตของเมือง และการปฏิวัติอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อเทคโนโลยีการก่อสร้างและวัสดุจนเกิดเป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แตกต่างจากยุคก่อน โดยมีลักษณะที่แตกต่างและโดดเด่นดังนี้

- 1) การปฏิเสธรูปแบบที่อิงหรือมีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์
- 2) การใช้หลักการที่ว่า วัสดุและหน้าที่ใช้สอยเป็นปัจจัยในการกำหนดรูปแบบ
- 3) การได้รับอิทธิพลจากเครื่องจักร หรือการเห็นว่าเครื่องจักรกลคือความงามอย่างหนึ่ง
- 4) การปฏิเสธการตกแต่งประดับประดาอาคาร

- 5) การกำหนดรูปทรงที่เรียบง่าย ตัดรายละเอียดที่ไม่จำเป็นออก
- 6) การเน้นโครงสร้างให้เห็นชัดเจน
- 7) การมีรูปทรงที่ตอบสนองหน้าที่ใช้สอย (form follows function)³

โดยลักษณะดังกล่าวเป็นลักษณะของแนวสากล (International style) ซึ่งเป็นพื้นฐานของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในลักษณะของ “คอนกรีตสมัยใหม่ระดับภูมิภาค” ซึ่งมีจุดกำเนิดในยุโรปและอเมริกาเหนือและมีการแพร่หลายไปในช่วงเวลาต่อมา เกิดการสานต่อและแปรผันเป็นรูปแบบใหม่ ๆ ตามบริบทของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก⁴ ในขณะเดียวกันแนวทางการออกแบบที่คำนึงปัจจัยแวดล้อมในด้านต่าง ๆ อย่างแนวประจักษ์นิยม (Empiricism) ซึ่งปรากฏขึ้นส่งผลให้เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับแนวทางออกแบบที่ขัดแย้งกับแนวทางสากล ด้วยแนวทางการเน้นความอิสระทางความคิด ความเหมาะสมกับสภาพการณ์เฉพาะในช่วง ค.ศ. 1960 จากความแตกแยกทางความคิดดังกล่าวส่งผลให้เกิดสถาปนิกรุ่นใหม่ที่เรียกว่ารุ่นที่ 3 (Third Generation) ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ช่วงปลาย (Late Modern architecture) และสถาปัตยกรรมหลังสมัยใหม่ (Post Modern architecture) เกิดเป็นอาคารที่ให้ความสำคัญกับผู้ใช้สอยอาคารและพัฒนาารูปทรงอาคารที่ให้น่าสนใจและมีชีวิตชีวามากขึ้น⁵

2.1.2 การรับอิทธิพลและการแปรผันของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มได้รับอิทธิพลสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในช่วงรัชกาลที่ 7 (พ.ศ.2468-2477) จากปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ต้องการความประหยัด การถ่ายทอดแนวคิดและเทคโนโลยีผ่านสถาปนิกไทยที่จบการศึกษามาจากต่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบประชาธิปไตย¹ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในช่วง ค.ศ.2501-2515 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจในประเทศไทยกำลังเฟื่องฟู มีการเติบโตของประชากร และปัจจัยทางการเมือง ส่งผลให้เกิดความรุ่งเรืองในแวดวงสถาปัตยกรรมจนเกิดเป็นยุคทองยุคแรกของ

³ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, อยากรู้สมัย สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของไทย พ.ศ. 2510-2530 = Keeping up Modern Thai Architecture 1976-1987 (กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2551); เรื่องเดียวกัน. หน้า 50.

⁴ ชมชน พูลินไพบูลย์, "ประวัติศาสตร์นิพนธ์ด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ในประเทศไทย," หน้าจั่ว2559. หน้า 156-158.

⁵ วิมลสิทธิ์ หทรายกุล และคณะ, พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต ปัจจุบัน และอนาคต (ม.ป.ท.: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536), หน้า 97-173.

วงการสถาปัตยกรรม โดยได้รับอิทธิพลจากการแปรผันจากแนวสากล สู่แนวปัจเจกแวดล้อม รวมไปถึงอิทธิพลของสถาปนิกรุ่นที่ 3 ที่ส่งผลต่อสถาปัตยกรรมในช่วงปลายของช่วงนี้ เกิดเป็นอาคารประเภทใหม่ ๆ ตามสมัยมาตรฐานสากลขึ้น ทั้งอาคารที่มีความสูงประมาณ 10 ชั้น โรงแรม สำนักงาน และอาคารของสถาบันการเงิน รวมไปถึงอาคารประเภท “ศูนย์การค้า” ที่มีประกอบไปด้วยกลุ่มอาคารพาณิชย์ประเภทตึกแถวที่ได้จัดวางผังให้สัมพันธ์กับอาคารหลัก ได้แก่ โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่ โรงโบว์ลิ่ง ตลาดสด และตลาดสินค้าอุปโภค เพื่อดึงดูดผู้คนเข้าสู่ศูนย์การค้า การเกิดอาคารประเภทดังกล่าวเกิดขึ้นหลายแห่งในกรุงเทพฯ ทั้งศูนย์การค้าถนนเกษร ศูนย์การค้าราชประสงค์ ศูนย์การค้าสยามสแควร์ ศูนย์การค้าสามย่าน ศูนย์การค้าวรรัตน์ และศูนย์การค้าออร์เนอร์แสดงให้เห็นถึงการขยายตัวของภาคบริการ⁶

2.1.3 รูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทย

จากวิทยานิพนธ์ “พัฒนาการงานออกแบบสถาปัตยกรรมของ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ร้อยเอก กฤษณา อรุณวงศ์ ณ อยุธยา” โดย อรรถนิติ กุศลกัมพูสิริ ได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในประเทศไทยจาก บทความ “Directions in Thai Architecture” โดย สุเมธ ชุมสาย และ ม.ล. ตริทศยुทธ เทวกุล ในวารสารอาชาฉบับเดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2515 ร่วมกับหนังสือพัฒนาการแนวความคิด และรูปแบบของสถาปัตยกรรม: อดีต ปัจจุบัน และอนาคต โดยวิมลสิทธิ์ หรยางกูร และคณะ พ.ศ. 2536 พบว่ามีการแบ่งรูปแบบและช่วงเวลาของการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่มีช่วงคาบเกี่ยวของช่วงเวลาของรูปแบบ จึงนำช่วงเวลาที่คาบเกี่ยวกันมาวิเคราะห์ร่วมกับสถาปัตยกรรมของ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ร้อยเอก กฤษณา อรุณวงศ์ ณ อยุธยาโดยสรุปได้เป็น 7 รูปแบบซึ่งมีเอกลักษณ์ของแต่ละรูปแบบดังนี้

1) แนวสากล (International style) เป็นแนวทางสถาปัตยกรรมที่แพร่หลายมากที่สุด เนื่องจากสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพอากาศ วัสดุ และเทคโนโลยีอาคารในประเทศต่าง ๆ

2) แนวบราซิลเลียน (Brazilian style) เป็นแนวทางสถาปัตยกรรมบราซิล ซึ่งเกิดจากแนวความคิดการออกแบบของออสการ์ นีไมเออร์ (Oscar Niemeyer) แตกต่างจากแนวสากลอย่างชัดเจน มีการเล่นรูปทรง และแสดงความสามารถทางวิศวกรรม⁵

⁶ เรื่องเดียวกัน.

3) แนวยามาซากิ-สโตน (Yamasaki-Stone style) เป็นแนวทางสถาปัตยกรรมที่เกิดจากลักษณะร่วมกันในสถาปัตยกรรมของมิโนรุ ยามาซากิ (Minoru Yamasaki) และเอ็ดเวิร์ด ดูเรล สโตน (Edward Durell Stone) โดยสะท้อนให้เห็นเส้นสายที่อ่อนช้อยอันสอดคล้องกับศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย

4) แนวเน้นปัจจัยแวดล้อม เป็นแนวทางการออกแบบที่เน้นปัจจัยแวดล้อม โดยเฉพาะสภาพภูมิอากาศ มีการใช้แผงกันแดดคอนกรีตเสริมเหล็กทั้งทางและทางนอนในการป้องกันแสงแดดและฝน

5) แนวเน้นการใช้งานอาคาร (Functionalism) เป็นแนวทางที่มุ่งตอบการใช้สอย ประสิทธิภาพ และความประหยัดในการใช้งานและก่อสร้าง ซึ่งเป็นทฤษฎีหลักในการก่อสร้าง

6) แนวหลังสมัยใหม่ หรือ โปสโมเดิร์น (Postmodern architecture) เป็นแนวทางที่มีอิทธิพลในช่วง พ.ศ.2520-2530 ไม่มีความชัดเจนทิศทางของรูปแบบ

7) แนวเน้นความหมายเชิงสัญลักษณ์ (Symbolism architecture) เป็นแนวทางสถาปัตยกรรมตั้งแต่ปีพ.ศ.2526 โดยให้ความสนใจในการสื่อความหมายมากขึ้น โดยให้ความสำคัญกับรูปแบบเชิงนามธรรมมากกว่า ซึ่งเป็นแนวความคิดที่ขัดแย้งกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่⁷

สรุปได้ว่าสถาปัตยกรรมสมัยใหม่นั้นเข้ามามีอิทธิพลกับสถาปัตยกรรมในประเทศไทยผ่านการเปลี่ยนแปลงของวัสดุ ความเฟื่องฟูของเศรษฐกิจ และการมีบทบาทมากขึ้นของสถาปนิก เกิดการสร้างสรรคสถาปัตยกรรมที่ต่อยอดจากแนวคิดจากสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของยุโรปและอเมริกา โดยการปรับรูปแบบจากแนวคิดพื้นฐานให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยและให้เหมาะสมต่อการใช้งานต่าง ๆ อย่างไรก็ตามด้วยลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เน้นความเรียบง่าย ตรงไปตรงมา ทำให้ยากต่อการประเมินคุณค่า จึงจำเป็นต้องมีปัจจัยอื่นมาสนับสนุนเพื่อประกอบการตัดสินใจในการให้ความสำคัญและอนุรักษ์อาคารต่อไป

⁷ อรรถนิตี กุลกรกัมพูสิริ, "พัฒนาการงานออกแบบสถาปัตยกรรมของศาสตราจารย์กิตติคุณ ร้อยเอก กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554), หน้า 39-47.

2.2 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

มรดก หรือ heritage มีความหมายทางพจนานุกรมว่า สมบัติ หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษ เช่น วัตถุ สิ่งของ หรือสถานที่ที่มีมาตั้งแต่อดีต เป็นตัวแทนที่สามารถจับต้องได้ เช่น วัตถุโบราณ สถาปัตยกรรม แหล่งโบราณคดี สถานที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ หรืออาจเป็นเมืองหรือชุมชนก็ได้ ทั้งนี้อาจหมายรวมถึงสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความถวิลหาอดีต เป็นต้น โดยการก่อตัวของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นเปรียบเหมือนกระบวนการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของคนในปัจจุบัน จากคำนิยามของกฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมให้ ความหมายของ มรดกทางวัฒนธรรม ว่าเป็นผลงานสร้างสรรค์ของชนในชาติที่เป็นสมบัติทาง วัฒนธรรมอันมีคุณค่าที่ตกทอดมาจากรุ่นก่อน เป็นประจักษ์พยานของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ หมายรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ได้สร้างขึ้น และระบบนิเวศซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าไม่สามารถหา ทดแทนได้ เป็นเครื่องหมายที่สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้คนในอดีต แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ที่โดดเด่น และเอกลักษณ์ของพื้นที่ มีการสืบทอดมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และควรค่าแก่การ สืบสานต่อไปในอนาคต⁸

พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.2504 ได้ให้ความหมายคำว่า โบราณสถานไว้ว่า คือ อสังหาริมทรัพย์ซึ่งโดยอายุหรือโดยลักษณะแห่งการ ก่อสร้าง หรือโดยหลักฐานเกี่ยวกับประวัติของอสังหาริมทรัพย์นั้นเป็นประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ทั้งนี้ ให้รวมถึงสถานที่ที่เป็นแหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ และ อุทยานประวัติศาสตร์ด้วย

ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะขอกล่าวถึงมรดกทางวัฒนธรรมโดยมุ่งประเด็นไปที่สถาปัตยกรรม โบราณสถาน และอาคาร

2.2.1 การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

ปัจจัยด้านความรู้และมุมมองของคนในสังคมที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สถาปัตยกรรม สมัยใหม่ที่มีรูปแบบที่เรียบง่ายและพบได้ทั่วไปถูกมองว่าเป็นสถาปัตยกรรมธรรมดา และถูก ปฏิเสธคุณค่าและความสำคัญเมื่อนำไปเทียบกับสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ที่มี เอกลักษณ์ที่ชัดเจน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์ความแตกต่างของหลักการ อนุรักษ์สถาปัตยกรรมเพื่อให้เกิดการตีความด้านคุณค่าและเกิดการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ต่อไป

⁸ ปิ่นรัชฎ์ กาญจนชัชฎิติ, การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552), หน้า 34.

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร ได้สรุปสถานการณ์ของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีคุณค่าเป็นมรดกวัฒนธรรมหลายแห่งกำลังถูกทำลายเป็นจำนวนมากทั่วโลก โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในช่วง ค.ศ. 1980-1990 โดยเกิดจากปัจจัยคุกคาม 3 ประการได้แก่

1) ความเข้าใจในเรื่องคุณค่ามรดกวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์อาจไม่เห็นว่าคุณค่าทางสุนทรียภาพและสถาปัตยกรรม แต่หากมองในขอบเขตที่กว้างขึ้นจะพบว่าสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เป็นหลักฐานของความสำเร็จในการก้าวผ่านยุคกลางสู่อีกยุคหนึ่งได้

2) การสูญเสียเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมจากการปรับปรุงอาคาร อาคารบางแห่งที่ยังมีการใช้งานอยู่นั้นอาจมีการปรับเปลี่ยนการใช้สอยเป็นระยะ ทำให้มีการปรับปรุงต่อเติมเพื่อตอบสนองการใช้งานซึ่งอาจจะทำลายลักษณะสำคัญของอาคารที่บ่งบอกถึงนวัตกรรมในยุคนั้น จึงต้องระมัดระวังในการปรับปรุงอาคารในยุคนี้อยู่ โดยเฉพาะอาคารที่ได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

3) ความต้องการในการพัฒนาเมือง ด้วยความต้องการให้มีการพัฒนาพื้นที่เป็นอาคารที่มีพื้นที่ใช้งานที่มากขึ้นตามอัตราส่วนของพื้นที่ใช้งานต่อพื้นที่ที่ตั้ง (FAR) ที่สูงขึ้นในพื้นที่เมือง และด้วยการเสื่อมสภาพของวัสดุที่ไม่คงทน และมีคุณค่าด้านความหายากเท่าสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์ จึงมีแนวโน้มที่จะถูกรื้อถอนมากกว่า⁹

อีกทั้งการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมนั้นยังมีรายละเอียดในการอนุรักษ์หลายประเด็นที่ทำให้การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่และสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์มีความแตกต่างกัน อีโอเตอร์ เอช.เอ็ม. พรูตอน ได้ชี้กล่าวถึงประเด็นความแตกต่างของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์ดังนี้

1) การรับรู้และอนุรักษ์ (perception and preservation)

การรับรู้และอนุรักษ์ คือ การรับรู้คุณค่าของอาคารหรือสถานที่ผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า ในมุมมองต่าง ๆ ทั้งทางกายภาพ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม

⁹ ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, "การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโมเดิร์น," ใน อยากรักษาสมัยสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของไทย พ.ศ. 2510-2530 = Keeping up Modern Thai Architecture 1976-1987 (กรุงเทพฯ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2551), หน้า 50-54.

รวมไปถึงการมองเห็นคุณค่าของเวลา ซึ่งการรับรู้สถาปัตยกรรมสมัยใหม่นั้นแตกต่างไปในแต่ละประเทศ ซึ่งมีการยอมรับในแต่ละประเด็นที่แตกต่างกัน การเข้าใจพัฒนาการของอาคารจะช่วยให้เห็นข้อคำนึงพื้นฐานในการนำเสนอต่อสาธารณะ โดยการรับรู้จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา จึงจำเป็นต้องใช้การจดจำและความใกล้เคียงของอดีตมาเป็นพื้นฐานในการอภิปรายคุณค่าในการรับรู้เพื่อการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

2) ประโยชน์ใช้สอยและความเก่าแก่ (functionality and obsolescence)

ประโยชน์ใช้สอยและความเก่าแก่รวมไปถึงอายุการใช้งานอาคารเป็นประเด็นสำคัญ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่เป็นผลจากการทดลองและพัฒนาการใช้งานและวัสดุให้คุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ซึ่งสามารถผลิตได้เร็วเพื่อทดแทนของเก่า ทำให้ความเก่าแก่ทางกายภาพจึงเป็นประเด็นที่น่ากังวล นอกจากนี้ประเด็นของระบบของอาคารที่ไม่ได้สร้างขึ้นเพื่อการใช้งานแบบใดแบบหนึ่งเหมือนกับสถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์ทำให้ยากในการใช้หลักการที่ตายตัวในการปรับปรุงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่

3) เจตนาในการออกแบบ (design intent)

เจตนาในการออกแบบในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมประวัติศาสตร์นั้นจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาวัสดุดั้งเดิมและจิตวิญญาณของสถานที่ ในขณะที่ความสำคัญของวัสดุในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ลดลงจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมที่โดดเด่น และระบบการผลิตวัสดุที่เป็นอุตสาหกรรมซึ่งถูกให้ความสำคัญมากกว่าความประณีตของช่างฝีมือ ทำให้ความต่อเนื่องและความสามารถในการจดจำเจตนาเดิมซึ่งถ่ายทอดมุมมองความคิดสร้างสรรค์ของผู้ออกแบบไว้ในการออกแบบกลายเป็นประเด็นสำคัญในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่

4) ความโปร่งใสและความต่อเนื่องในการรับรู้ทางสายตา (transparency and visual continuity)

ความโปร่งใสและความต่อเนื่องในการรับรู้ทางสายตาเป็นมุมมองของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เชื่อมโยงกับเจตนาการออกแบบที่ส่งผลต่อการอนุรักษ์และการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการพัฒนาของระบบอุตสาหกรรม ทำให้ความชัดเจนของพื้นที่ภายในและภายนอกลดน้อยหรือสูญหายไป การปรับปรุงภายในอาคารจึงส่งผลกระทบต่อมุมมองเห็นจากภายนอกด้วย การอนุรักษ์จึงต้องมีแนวทางอนุรักษ์แบบองค์รวม

5) หลักฐานของกาลเวลา (evidence of age: materials failure in modern buildings)

หลักฐานของกาลเวลาเกิดจากสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงทางชีววิทยา ซึ่งขัดแย้งจากเจตนาเดิมของการออกแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ทั้งนี้พรูดอนยังอ้างถึง อะโลอิก รีก (Alois Riegl) นักประวัติศาสตร์ชาวออสเตรียที่อธิบายแนวคิดของค่าใหม่ (newness value) ว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสมบูรณ์ของรูปทรงและสิ่งที่จะทำให้สาธารณชนเข้าใจคุณค่าความงามของอาคาร ในทางกลับกันการบำรุงรักษาความใหม่ โดยเฉพาะวัสดุโดยเฉพาะเหล็ก และอะลูมิเนียมก็เป็นหลักการที่ขัดแย้งกับทฤษฎีการอนุรักษ์สิ่งที่มีอยู่ แต่ช่วยลดการเสื่อมสภาพของโครงสร้าง ในส่วนของคอนกรีตนั้นยอมให้เกิดรอยร้าวของการเวลาขึ้น และยังเป็นสัญญาณที่บ่งถึงการหมดสภาพของคอนกรีต ในการอนุรักษ์วัสดุในสถาปัตยกรรมสมัยใหม่จึงมีความแตกต่างกันออกไปตามประเภทของวัสดุและเจตนาในการออกแบบเดิม

6) ความแท้: ฝีมือช่างกับเจตนาในการออกแบบ (authenticity: craftsmanship versus design intent)

ความแท้ของวัสดุเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในปรัชญาการอนุรักษ์มากกว่า 100 ปี และยังเป็นประเด็นที่ถูกให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอาคารที่เกิดขึ้นในยุคปลายศตวรรษที่ 19 ที่มีความโดดเด่นเรื่องศิลปะและงานช่างทำให้วัสดุที่สร้างขึ้นนั้นเกิดจากความประณีตละเอียดอ่อน การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในยุโรปจึงให้ความสำคัญกับวัสดุเป็นอย่างมาก ในขณะที่สถาปัตยกรรมกรรมสมัยใหม่จะให้ความสำคัญกับเจตนาในการออกแบบมากกว่า ทำให้วัสดุของอาคารจึงไม่มีความแตกต่างกัน แต่ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของโครงสร้างและรูปลักษณะของสถาปัตยกรรม ส่งผลให้สิ่งสำคัญของการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมสมัยใหม่จึงเป็นภาพรวมของอาคารซึ่งแสดงถึงคุณภาพและทักษะของสถาปนิกและวิศวกรเพื่อนำความสำคัญของเจตนาในการออกแบบซึ่งเป็นพื้นฐานของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อีกด้วย

7) การสร้างขึ้นใหม่: ระดับของการสร้างอาคารขึ้นใหม่และการสูญเสียความแท้ (reconstruction: degrees of rebuilding and the loss of authenticity)

การสร้างขึ้นใหม่เป็นการกระทำขัดกับหลักการของกลุ่มการอนุรักษ์เนื่องจากการสร้างความต่อเนื่องกับความสัมพันธ์ของประวัติศาสตร์ที่ไม่เป็นความจริง แต่การสร้างขึ้นใหม่ที่ได้รับการยอมรับในมุมมองของการอนุรักษ์จะต้องสร้างขึ้นบนพื้นฐาน

กับความต่อเนื่องกับสถานที่ดั้งเดิม การใช้ประโยชน์ใช้สอยเดิม การใช้วัสดุที่ใกล้เคียงกับของเดิมมากที่สุด มีความเข้าใจเจตนาเดิมของการออกแบบ และมีวัตถุประสงค์ในการสร้างขึ้นใหม่ที่ชัดเจน ซึ่งจะต้องพิจารณาคุณค่าของอาคารอย่างระมัดระวัง¹⁰

2.2.2 ระดับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

การอนุรักษ์อาคารที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณสถานนั้นได้ถูกตีความในเชิงการปฏิบัติ ว่าอาจจะหมายถึงการรักษาสิ่งใดก็ตามให้อยู่ในสภาพดี และสามารถคงคุณค่าของมันไว้ได้ โดยการทำนุบำรุงอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ซึ่งการจะสูญเสียซึ่งคุณค่าของอาคารนั้นอาจจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการอนุรักษ์ที่เหมาะสม จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์พบว่าได้มีการแบ่งระดับไว้แตกต่างกันออกไป สามารถแบ่งระดับของการอนุรักษ์ได้เป็น 3 ระดับหลักและมีระดับย่อยดังนี้

1) การป้องกันการเสื่อมสภาพ (protection)

การป้องกันการเสื่อมสภาพ หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการในการใช้มาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดผลการป้องกันหรือคุ้มครองสภาพทางกายภาพของสถานที่ให้พ้นจากการเสื่อมสภาพ ผุพัง การสูญหายหรือการถูกทำอันตราย

(1) กฎหมายและการป้องกัน (act and protection) คือ การออกกฎหมายคุ้มครอง โดยที่ยังไม่ได้แต่ตั้งตัวสถาปัตยกรรมทางด้านโครงสร้างและพื้นที่ตั้งโดยรอบ เพียงแต่ป้องกันการบุกรุกทำลาย ประกอบด้วย การกำหนดขอบเขตตามระนาบ การกำหนดขอบเขตตามแนวตั้ง การลดความหนาแน่นของประชากรและยานพาหนะอันจะเกิดการสั่นสะเทือนบดบังโทษ ฯลฯ

(2) การขึ้นทะเบียนโบราณสถานแห่งชาติ (legislation) หรือบางองค์กรในนานาชาติ (acquisition) คือการกระทำหรือกระบวนการเพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิเฉพาะอย่างที่มีใช้กรรมสิทธิ์ในการเป็นเจ้าของ เช่น สิทธิที่จะให้มีการปรับปรุงสถานที่ทั้งหมด หรือบางส่วน

¹⁰ Theodore H.M. Prudon, *Preservation of Modern Architecture* (John Wiley & Sons, 2008), pp. 23-52.

(3) การวิจัยและวิเคราะห์ทางวิชาการ (research and analysis of biochemical and physical conservation) คือ การวิเคราะห์การคงสภาพของโบราณสถาน เพื่อชะลอการเสื่อมอันเนื่องมาจากธรรมชาติ และส่งเสริมให้เห็นคุณค่าในสังคมอันประกอบด้วย การวิเคราะห์การคงสภาพทางวิศวกรรม ทางธรณีวิทยาและโครงสร้าง การวิเคราะห์การสลายตัวของชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมด้านฟิสิกส์ และการปราบและทำลายจุลชีวันทางด้านเคมี และการส่งเสริม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ทางด้านสังคม

2) การรักษาให้คงสภาพ (preservation)

การรักษาให้คงสภาพ หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการในการใช้มาตรการต่าง ๆ ที่เหมาะสม เพื่อที่จะดำรงไว้ซึ่งรูปทรงของอาคาร บุรภาพ (integrity) และวัสดุก่อสร้างของมัน รวมถึงลักษณะและชนิดของพันธุ์บนที่ตั้ง ให้คงอยู่ตามที่ปรากฏในปัจจุบันสืบไป วิธีนี้จะใช้กับอาคารที่ยังมีความมั่นคงอยู่ ยังไม่เป็นอันตรายถึงขั้นวิกฤตเพื่อประวิงเวลาการบูรณะโดยวิธีดังนี้

(1) การค้ำยันหรือยึดตรอบ (structural enforcement) คือ การกระทำที่บังคับให้โครงสร้างคงอยู่สภาพเดิม

(2) การเสริมสร้างความมั่นคงแข็งแรง (reinforcement) คือ การกระทำหรือกระบวนการใช้มาตรการที่เหมาะสมในการทำให้สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์มีความสามารถทนต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศได้สืบต่อไป หรือเพื่อทำให้โครงสร้างที่ไม่แข็งแรงปลอดภัยขึ้น หรือที่มีความเสื่อมสภาพได้มีความมั่นคงมากขึ้น ทั้งนี้รูปแบบสถาปัตยกรรม รูปทรงที่ปรากฏในปัจจุบันและสิ่งก่อสร้าง จะต้องคงไว้โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง

(3) การสร้างสิ่งปกคลุมเพื่อป้องกัน (protection) คือ การกระทำเพื่อป้องกันหรือคุ้มครองสภาพทางกายภาพของสถานที่ให้พ้นจากการเสื่อมสภาพผุพัง การสูญหาย หรือถูกทำอันตราย โดยการสร้างสิ่งปกคลุมหรือเกราะคุ้มกัน วิธีนี้ใช้ในกรณีที่เป็นอาคารสถาปัตยกรรม จะกระทำแบบไม่ถาวรและจะเกี่ยวข้องกับวิธีการปฏิบัติการณ์อนุรักษ์ในอนาคต

(4) การเคลือบและครอบ (covering) คือ วิธีการที่ใช้กับโบราณสถานที่ไม่สามารถจะบูรณะได้ เนื่องจากวัสดุก่อสร้างนั้นเปื่อยผุพังเสื่อมสภาพ แต่ยังมีร่องรอย ลวดลาย รูปแบบปรากฏอยู่ วิธีเคลือบ คือ ใช้สารเคมีชนิดใส ประเภทแลคเกอร์ (lacquer) เคลือบผิวนอกตัวอาคารในส่วนที่ถูกรังสีจากอากาศ และแสงแดดคุกคาม แต่ต้องมีที่ระบายอากาศเพื่อถ่ายเทความชื้นใต้ดิน

(5) การควบคุมความชื้น (humidity control) คือ การกระทำเพื่อตัดหรือควบคุมความชื้น

3) การบูรณปฏิสังขรณ์ (restoration)

การบูรณปฏิสังขรณ์ หมายถึง การกระทำหรือกระบวนการ อันที่ผลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สภาพตัวอาคารในปัจจุบัน คือ สามารถตัดแต่ง ต่อเติมได้ตามความจำเป็นเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันได้มีคำศัพท์ในการเรียนระดับของการบูรณะที่แตกต่างกันไปนี้ เพิ่มขึ้นมากมาย อันได้แก่

(1) การปฏิสังขรณ์ (restoration) กรมศิลปากรได้ใช้คำว่า “ปฏิสังขรณ์” แทนความหมายของคำว่า “restoration” อันหมายถึง การกระทำหรือกระบวนการในการทำให้เห็นรูปทรงหรือรายละเอียดต่างๆ ของสถานที่นั้น รวมทั้งสภาพที่ตั้งของมันกลับมาปรากฏให้เห็นเช่นที่เคยเป็นอยู่ในอดีต วิธีการนี้อาจเป็นการเอาส่วนต่อเติมที่สร้างขึ้นภายหลังออก หรือเป็นการเสริมทดแทนส่วนดั้งเดิมที่ขาดหายไป

(2) การนำกลับสู่สภาพเดิม (reinstatement) คือ การนำชิ้นส่วน โครงสร้างหรือองค์ประกอบเดิมที่เสียหายมาซ่อมเปลี่ยน แล้วนำกลับไปติดตั้งที่เดิม

(3) การซ่อมแซม (reparation) คือ การซ่อมแซมเปลี่ยนวัสดุ หรือการเสริมโครงสร้างเฉพาะจุด บางครั้งอาจทดแทนได้ด้วยวัสดุใหม่ที่เสริมความแข็งแรงกว่าเดิมได้

(4) การปรับเปลี่ยนการใช้สอย (renovation) คือ การซ่อมแซม ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ทั้งหมด ตั้งแต่โครงสร้าง ฐานราก เสา พื้น ผนัง

หลังคา รวมถึงวัสดุตกแต่งชนิดต่าง ๆ เช่น สี เพื่อให้สามารถรองรับประโยชน์ใช้สอยใหม่ในปัจจุบันได้

(5) อนัสติลโลซิส (anastylosis) คือ วิธีการนำชิ้นส่วนและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่พังทลายตกหล่นอยู่นั้น ต่อกลับไปใหม่ แต่วิธีการนี้จะยังไม่มั่นคงทนทานมากนัก

(6) การสร้างขึ้นใหม่ (reconstruction) คือวิธีการนำชิ้นส่วนโครงสร้างและองค์ประกอบต่าง ๆ กลับไปใหม่ให้เหมือนกันเดิม โดยยึดหลักฐานตามวัสดุและองค์ประกอบเดิม แต่วิธีนี้จะทำให้ความแข็งแรงคงทนมากขึ้นด้วย

(7) การสร้างรูปแบบขึ้นมา (rebuilt) คือ ใช้ในกรณีที่อาคารถูกทำลาย หรือรื้อทิ้ง แต่เคยมีคนเห็น หรือมีรูปถ่าย และมีแบบก่อสร้างเป็นหลักฐานอยู่ จึงสามารถสร้างขึ้นมาใหม่ได้ เนื่องจากมีความสำคัญหรือเป็นสัญลักษณ์ของเมืองโดยวิธีนี้จะสร้างขึ้นใหม่ด้วยวัสดุใหม่¹¹

ในขณะเดียวกันปีนรัชฎ์ กาญจนะขัตติยกยังได้กล่าวถึงการเลือกลำดับของการอนุรักษ์ที่เหมาะสมเพื่อเลือกกระดบให้กับอาคารให้สามารถคงอยู่ต่อไปได้ ซึ่งอาจจะมีการสูญเสียคุณค่าของอาคารทางใดทางหนึ่งขึ้นกับวิธีการของการอนุรักษ์ โดยลำดับของการอนุรักษ์ของปีนรัชฎ์นั้นแบ่งออกเป็น 6 ระดับดังนี้

1) การอนุรักษ์ (Conservation)

การอนุรักษ์ คือ การใช้อาคารเพื่อประโยชน์ใช้สอยอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การใช้ประโยชน์ของอาคารนี้มีข้อจำกัด คือ ต้องระวังไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงผังหรือองค์ประกอบตกแต่งของอาคารไป ตามกฎบัตรเวนิสยังครอบคลุมไปถึงสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของอาคารที่จะต้องมีการเก็บรักษาไว้ไม่ให้มีการตัดแปลงสร้างอาคารใหม่ หรือรื้อทำลายไป และยังเน้นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ที่เป็นรากฐานการเกิดของสถาปัตยกรรมนั้นด้วย ดังนั้นการที่จะเคลื่อนย้ายอาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคารไปจากที่ตั้ง จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้นอกจากจะจำเป็นจริง ๆ เช่น ประติมากรรม หรือ

¹¹ สัญชัย หมายมั่น, การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน, เอกสารประกอบการสอนวิชาสัมมนาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544 (เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์เผยแพร่)

ภาพเขียนฝาผนัง อาจจะต้องย้ายออกจากอาคารไปเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อรักษาให้คงสภาพในสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสม

2) การบูรณะ (Restoration)

การบูรณะตามกฎบัตรเวนิสได้ให้คำอธิบายไว้ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ต้องใช้ความชำนาญอย่างมาก เพื่อเก็บรักษาและเผยให้เห็นถึงคุณค่าทางด้านความงาม และด้านประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรม และต้องให้ความสำคัญต่อวัสดุดั้งเดิมและหลักฐานทางเอกสารที่ถูกต้อง

3) การคงสภาพอาคาร (Preservation)

การคงสภาพอาคารเป็นการรักษาอาคารให้คงอยู่ในสภาพเดิมอย่างที่เป็นอยู่ และชะลอการเสื่อมสภาพของอาคารนั้น พยายามที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่อาจทำให้เกิดความเสียหายกับอาคาร เพื่อรักษาคุณค่าและประโยชน์สำคัญของอาคารให้คงอยู่

4) การปรับปรุงอาคาร (Adaption, Renovation)

การปรับปรุงอาคารเป็นการรักษารูปลักษณ์สำคัญและคุณค่าของอาคารไว้ แต่ในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงบางส่วนให้สามารถรองรับความต้องการแบบปัจจุบันได้ ประโยชน์ใช้สอยใหม่ที่เกิดขึ้นในอาคารเก่านั้นจะต้องพยายามให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาคารน้อยที่สุด

5) การสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction)

การสร้างขึ้นใหม่เป็นการสร้างอาคารหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของอาคาร ซึ่งไม่ปรากฏในปัจจุบันขึ้นมาใหม่ โดยใช้หลักฐานจากบันทึกทางประวัติศาสตร์ ส่วนกฎบัตรบูราได้ให้ความหมายการทำให้อาคารกลับมาสภาพเดิมในอดีตตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่ โดยจะใช้วัสดุใหม่ในการสร้างขึ้นใหม่ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของอาคารใหม่หรืออาคารเก่า

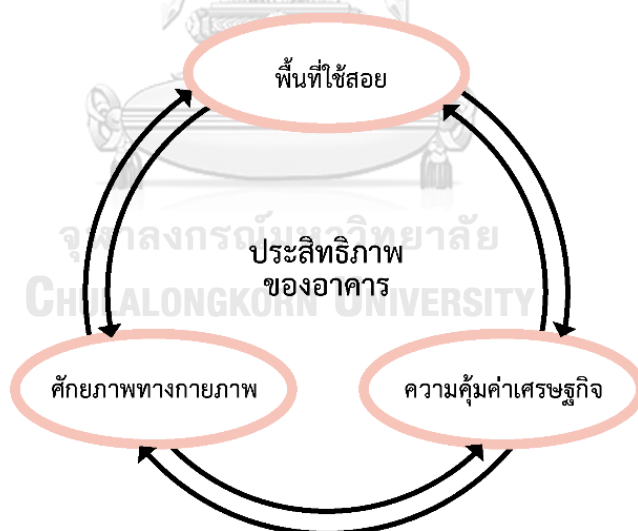
6) การต่อเติมหรือการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเก่า (Addition, Infill)

การต่อเติมหรือการสร้างอาคารใหม่ในสภาพแวดล้อมเก่าเป็นกระบวนการรักษาการเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์¹² ซึ่งมีรายละเอียดที่สอดคล้องกับหลักการและนิยามความหมายของการอนุรักษ์ของสัญญาชัย หมายถึงที่ได้จำแนกไว้เช่นกัน ข้อมูลดังกล่าวเป็นการยืนยันเกี่ยวกับระดับการอนุรักษ์

¹² ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐติ, การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. หน้า 83-91.

สถาปัตยกรรมที่มีความหลากหลายในการเลือกปฏิบัติตามความเหมาะสมของสถาปัตยกรรมและแนวคิดของสถาปนิกผู้พัฒนาโครงการ

นอกจากนั้นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทเรื่อง “แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ กรณีศึกษา: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย และพิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว” โดยภัทร์ สีสัมพรโรจน์ได้กล่าวเกี่ยวกับการอนุรักษ์อาคารที่มีความสำคัญกับประวัติศาสตร์ ศิลปะ สถาปัตยกรรม โบราณคดี และประเพณีของมนุษยชาติซึ่งเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (cultural heritage) ว่าประสิทธิภาพการใช้งานของอาคารขึ้นอยู่กับ 1) พื้นที่ใช้สอย 2) ศักยภาพทางกายภาพ และ 3) ความคุ้มค่าเศรษฐกิจ (รูปที่ 2) ซึ่งการรักษาอาคารอนุรักษ์ให้สามารถใช้งานได้จนถึงปัจจุบันเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการรักษาอาคาร เพราะเป็นการรักษาสภาพอาคารให้ดีตลอดการใช้งาน รวมไปถึงการปรับปรุงอาคารเพื่อให้สามารถรองรับการใช้งานเดิม หรือประโยชน์ใหม่ หรือการบูรณะและปรับเปลี่ยนการใช้สอยอาคารจึงเป็นหนึ่งในวิธีการทำให้เกิดสมดุลของประสิทธิภาพของอาคารและยืดอายุของอาคารต่อไป¹³

รูปที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของอาคาร

¹³ ภัทร์ สีสัมพรโรจน์, "แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ กรณีศึกษา: พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งประเทศไทย และพิพิธภัณฑสถานพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว." หน้า 1-2.

การปรับปรุงอาคารและการบูรณะนั้นเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์อาคารซึ่งมีระดับที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสถาปัตยกรรมที่แตกต่างกัน เดวิด ไฮฟิลด์ (David Highfield) ได้กำหนดขอบเขตและระดับของการปรับปรุงอาคารโดยใช้การเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เป็นเกณฑ์จากน้อยไปหามาก ได้เป็น 7 ระดับ ดังต่อไปนี้

- 1) เก็บรักษาโครงสร้างทั้งหมดของอาคาร ซ่อมแซมภายใน และปรับปรุงระบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงบันได หรือลิฟต์
- 2) เก็บรักษาผิวเปลือกอาคารภายนอกรวมถึงหลังคาไว้ รื้อถอน ปรับปรุง และซ่อมแซมภายใน
- 3) เก็บรักษาผิวเปลือกอาคารภายนอก รวมถึงหลังคาไว้ รื้อถอน ปรับปรุง และซ่อมแซมส่วนประกอบที่เป็นโครงสร้าง
- 4) เก็บรักษาผนังภายนอกอาคารไว้ รื้อถอนหลังคาและส่วนประกอบภายในทั้งหมด
- 5) เก็บรักษาผนังภายนอกอาคารสองถึงสามด้าน รื้อถอนหลังคาและส่วนประกอบภายในทั้งหมด
- 6) เก็บรักษาผนังอาคารไว้เพียงส่วนเดียว และรื้อถอนส่วนที่เหลือทั้งหมด
- 7) รื้อถอนส่วนประกอบทั้งหมดของอาคารและสร้างอาคารใหม่

ในระดัการปรับปรุง 1,2 และ 3 เป็นระดับที่พบได้ในการปรับปรุงทั่วไป ระดับ 4,5 และ 6 มักพบในกรณีสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และต้องการจะเก็บรูปด้านไว้ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการรื้อถอนและสร้างใหม่¹⁴

จะเห็นได้ว่าระดับในการอนุรักษ์นั้นมีหลากหลายขึ้นอยู่กับการตัดสินใจประกอบกับปัจจัยต่าง ๆ ของเจ้าของโครงการซึ่งควรคำนึงถึงคุณค่าและประสิทธิภาพของอาคารที่เหมาะสม ทั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ในลักษณะของการปฏิสังขรณ์ เนื่องจากเป็นระดับการอนุรักษ์ที่มีแนวโน้มในการสนับสนุนแนวคิดในการอนุรักษ์ร่วมกับการพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

แม้ว่าประเทศไทยมีเกณฑ์ในการประเมินคุณค่าโบราณสถานของกรมศิลปากร ซึ่งได้แก่คุณค่าด้านสุนทรียภาพ ด้านโบราณคดี ด้านประวัติศาสตร์ ด้านวิชาการและด้านสังคม¹⁵ อาคารออกมาแล้วนั้น แต่ก็ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการตีความความหมายเกี่ยวกับคุณค่าของสถาปัตยกรรม ทั้งนี้การนิยามโบราณสถานด้วยเกณฑ์ของเวลาทำให้กรอบของการ

¹⁴ Highfield David, *Rehabilitation and Reuse of Old Building* (London, England: E. &F. N. Spon, 1987), pp 23-24.

¹⁵ กรมศิลปากร, *การจัดลำดับความสำคัญโบราณสถาน* (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,ม.ป.ท.).

ประเมินอาคารต่าง ๆ เทียบกันจึงเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะการเทียบคุณค่าและความสำคัญของอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมตามแบบประเพณีโบราณกับอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่

2.2.3 คุณค่าของสถาปัตยกรรม

การอนุรักษ์อาคารทางประวัติศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าเพื่อนำมาใช้เป็นเครื่องมือตัดสินในการเลือกวิธีในการอนุรักษ์ ลดความขัดแย้งระหว่างการใช้สอยอาคารเพื่อสนองประโยชน์ในปัจจุบันกับการเก็บรักษาภาพอาคารทางประวัติศาสตร์ และลดข้อโต้แย้งที่จะตามมาในภายหลัง¹⁶ คุณค่า (value) และความสำคัญ (significance) ของสิ่งที่จะทำการอนุรักษ์นั้นจำเป็นต้องได้รับการวิเคราะห์และตัดสินโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาคูณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมได้ภายใต้เกณฑ์ที่ใช้เฉพาะในแต่ละประเทศ โดยประเทศไทยใช้เกณฑ์จากกรมศิลปากร โดยพิจารณาคูณค่าด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าด้านสุนทรียภาพ คุณค่าด้านโบราณคดี คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านวิชาการ และคุณค่าด้านสังคม

จากเกณฑ์การอนุรักษ์อาคารจะเห็นได้ว่าการพิจารณาถึงคุณค่าโดยครอบคลุมด้านต่าง ๆ ของสถาปัตยกรรมก่อนการอนุรักษ์เพื่อประเมินและเลือกวิธีการและระดับการอนุรักษ์อาคารให้เหมาะสม โดยหลายหน่วยงานและนักอนุรักษ์มีความพยายามในการกำหนดเกณฑ์และอธิบายซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงเวลาและบริบท สามารถจำแนกคุณค่าของสถาปัตยกรรมได้เป็นข้อต่าง ๆ โดยเบอร์นาร์ด ฟิลเด็น (Bernard Feilden) ประเมินคุณค่า (values evaluation) ของอาคารออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ

1) คุณค่าทางด้านอารมณ์ (emotional values)

คุณค่าทางอารมณ์เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกของคนในสังคมที่มีต่ออาคาร ได้แก่ อายุของอาคาร ความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ความทรงจำที่เกี่ยวข้องกับอาคารของคนในสังคม ความเป็นเอกลักษณ์ของอาคาร ความเชื่อทางศาสนา เป็นต้น โดยแบ่งออกเป็น

- (1) ความเป็นเอกลักษณ์ (identity)
- (2) ความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม (continuity)
- (3) ความเป็นจิตวิญญาณและสัญลักษณ์ (spiritual and symbolic values)

¹⁶ ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัฐติ, การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน., การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. หน้า 51.

2) คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (use values)

คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวข้องกับสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน ซึ่งอาจไม่ได้หมายถึงผลตอบแทนทางการเงินเท่านั้น แต่อาจหมายถึงคุณค่าที่เกิดจากการนำเอามรดกทางวัฒนธรรมมาใช้ หรือการอนุรักษ์ทำให้วิถีชีวิต สภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ของบุคคลที่เกี่ยวข้องดีขึ้น โดยแบ่งออกเป็น

- (1) คุณค่าที่เกิดจากอาคารที่ใช้สอยอย่างต่อเนื่อง
- (2) คุณค่าและความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจของอาคารและที่ตั้ง
- (3) คุณค่าทางด้านสังคม

3) คุณค่าด้านวัฒนธรรม (cultural values)

คุณค่าด้านวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น

- (1) คุณค่าที่ในฐานะที่เป็นบันทึก หลักฐานทางประวัติศาสตร์ (documentary values)
- (2) คุณค่าทางด้านโบราณคดี ความมีอายุเก่าแก่ และเป็นสิ่งที่หาได้ยาก (historic values)
- (3) คุณค่าด้านความงาม และความเป็นสัญลักษณ์ (aesthetics)
- (4) คุณค่าทางด้านสถาปัตยกรรม (architectural values)
- (5) ความสำคัญของอาคารที่มีต่อภูมิทัศน์ของเมือง
- (6) คุณค่าทางด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง¹⁷

กฎบัตรบูรรา (Burra charter) ที่ปรับปรุงใหม่ใน ค.ศ.1999 แบ่งคุณค่าออกเป็นสี่กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่

1) คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพ (aesthetic value)

คุณค่าทางด้านสุนทรียภาพเป็นคุณค่าที่รับรู้จากประสาทสัมผัสทุก ๆ ด้าน ประกอบขึ้นเป็นกายภาพของสถานที่ทางประวัติศาสตร์นั้น และยังครอบคลุมถึง กลิ่น เสียงและการใช้สอยอีกด้วย

2) คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์ (historical value)

คุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์เป็นพื้นฐานของคุณค่าในทุก ๆ ด้าน เมื่อสถานที่ได้รับอิทธิพลจากเหตุการณ์หรือบุคคลในช่วงใดช่วงหนึ่งประวัติศาสตร์ และจะเด่นชัดเมื่อยังมีหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือบุคคลในพื้นที่ บางครั้งสถานที่

¹⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 51.

อาจจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อย่างมากแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วก็ยังคงคุณค่าอยู่ได้

3) คุณค่าทางด้านวิทยาศาสตร์ (scientific value)

คุณค่าด้านวิทยาศาสตร์เป็นคุณค่าที่รวมถึงคุณค่าทางด้านการศึกษาวิจัย (research value) ขึ้นอยู่กับความสำคัญของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ ความยาก และการที่สถานที่นั้นสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในอนาคตได้

4) คุณค่าทางด้านสังคม (social value) ครอบคลุมคุณค่าของสถานที่ในฐานะการเป็นศูนย์กลางของจิตวิญญาณ ความเชื่อ การเมือง ชนชาติ หรือ วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย¹⁸

จากหลักการประเมินคุณค่าของเบอร์มาร์ท พิลด์เดนและกฎบัตรบูรานันพบว่า การประเมินคุณค่าของเบอร์มาร์ทมีการแบ่งคุณค่าที่มีความครอบคลุมและชัดเจนกว่า รวมไปถึงการศึกษาวិทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต “แนวทางปรับปรุงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ กลุ่มอาคารราชดำเนิน: กรณีศึกษา อาคารนิทรรศน์รัตนโกสินทร์” โดยลลิตา บุญมี¹⁹ และวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต “แนวทางการอนุรักษ์พัฒนา สำหรับชุมชนปากคลองวัดประดู่ จังหวัดราชบุรี” โดยอริยะ ทรงประไพ²⁰ พบว่าวิทยานิพนธ์ทั้งสองฉบับได้อ้างอิงถึงการจำแนกคุณค่าของสถาปัตยกรรมผ่านหลักการของเซอร์เบอร์มาร์ท พิลด์เดนด้วยเช่นกัน ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงเลือกใช้การจำแนกคุณค่าของเซอร์ เบอร์มาร์ท ในการประเมินคุณค่าของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อย่างโรงภาพยนตร์สกาล่าซึ่งเป็นประเด็นศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

พาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

¹⁸ The Australia ICOMOS, Burra Charter (Australia: The Australia ICOMOS,1979).

¹⁹ ลลิตา บุญมี, "แนวทางปรับปรุงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ กลุ่มอาคารราชดำเนิน: กรณีศึกษา อาคารนิทรรศน์รัตนโกสินทร์" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 16.

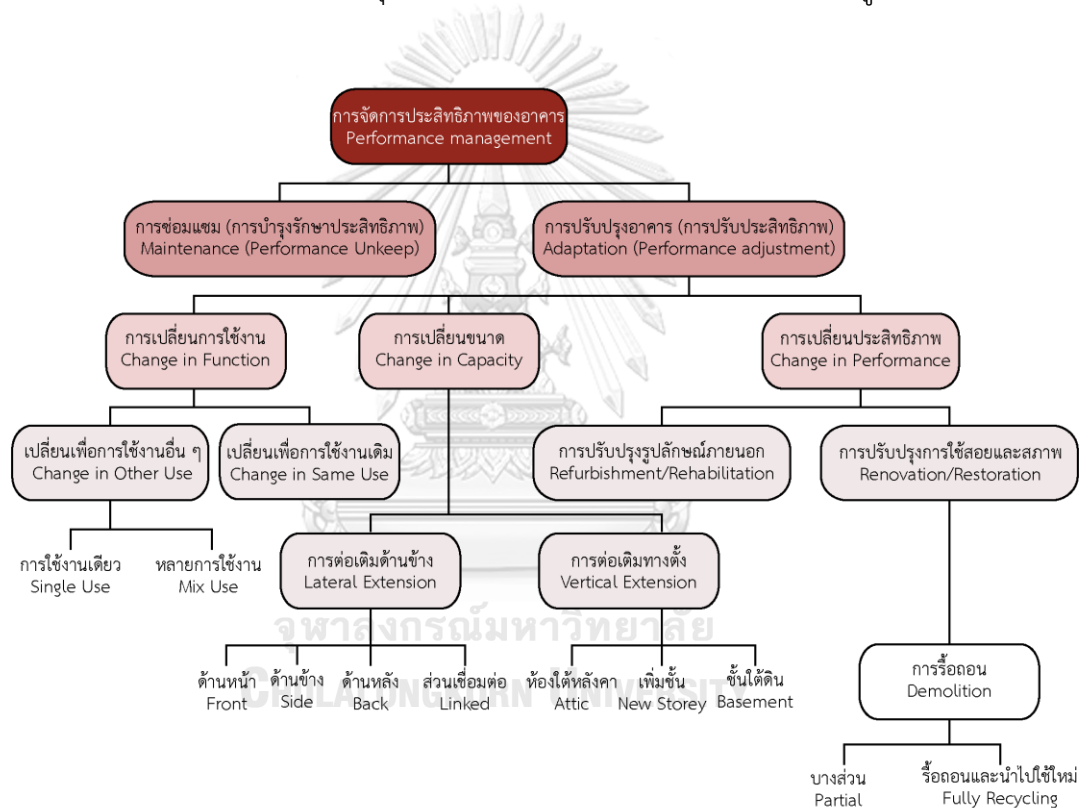
²⁰ อริยะ ทรงประไพ, "แนวทางการอนุรักษ์พัฒนา สำหรับชุมชนปากคลองวัดประดู่ จังหวัดราชบุรี" (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545),

2.3 กระบวนการในการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

จากการทบทวรรณกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์พบว่า มีการกล่าวถึงการปรับปรุงอาคารว่าเป็นหนึ่งในการอนุรักษ์อาคารระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการจัดการกับอาคารเพื่อให้อาคารสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์และการทำงานที่ต้องการให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทำให้อายุของอาคารต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษากระบวนการปรับปรุงอาคารเพื่อนำไปใช้กับการอนุรักษ์อาคารต่อไป

เจมส์ ดูกลาสได้อธิบายการจัดการประสิทธิภาพของอาคารออกเป็น 2 วิธีหลัก คือ การซ่อมแซม และการปรับปรุงอาคาร โดยมีรายละเอียดในแต่ละวิธีดังนี้ (รูปที่ 3)

รูปที่ 3 แผนภาพวิธีการจัดการศักยภาพของอาคาร (performance management)

ปรับปรุงจาก Henket, H. A. J., *Forecasting the Technical Behavior of Building Components: A Model*, Proceedings of CIB Symposium, Innovations in Management, Maintenance and Modernism of Buildings, Rotterdam: CIB, 1992

ที่มา: Douglas James, *Building Adaptation*.

2.3.1 การบำรุงรักษา

เป็นการรักษาอาคารให้อยู่สภาพที่ดี การซ่อมแซมเป็นหนึ่งในขั้นตอนเพื่อให้อาคารสามารถใช้งานได้ดี และรักษาสภาพไว้เหมือนเดิม และอาจจะรวมถึงการเปลี่ยนองค์ประกอบ

ที่มีการเสื่อมสภาพและเสียหาย โดยการบำรุงรักษาและซ่อมแซมนั้นอาจรวมไปถึงการปรับปรุงเบื้องต้น (minor change) ซึ่งทำให้อาคารสามารถใช้งานได้ดีขึ้น²¹

2.3.2 การปรับปรุง

การปรับปรุงเป็นเปลี่ยนแปลงลักษณะของอาคาร ให้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของการปรับปรุงดังต่อไปนี้

- 1) การเปลี่ยนการใช้งาน ประกอบด้วยการใช้งานเดิมแต่อาจมีการเปลี่ยนรูปแบบ หรือเป็นการใช้งานใหม่ซึ่งอาจจะมีการใช้งานที่มากกว่า 1 ชนิด
- 2) การเปลี่ยนขนาด ประกอบด้วย การต่อเติมพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งทางด้านข้างรวมไปถึงการเพิ่มส่วนเชื่อมต่อกับอาคารอื่น และการต่อเติมพื้นที่ทางตั้ง เช่น การเพิ่มจำนวนชั้น
- 3) การเปลี่ยนประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การปรับปรุงลักษณะภายนอก และการปรับปรุงการใช้สอยและสภาพอาคาร

เมื่อตีความวิธีการจัดการประสิทธิภาพในเชิงการก่อสร้างจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดจากระบวนการต่อเติมหรือกระบวนการรื้อถอน การต่อเติมเป็นการเปลี่ยนแปลงให้มากขึ้น ทั้งการเปลี่ยนแปลงรูปด้าน และขนาดของพื้นที่ในตำแหน่ง และการใช้งานต่าง ๆ ในทางกลับกันกระบวนการรื้อถอนนั้นเป็นการนำออกขององค์ประกอบทั้งนี้อาจเพื่อลด หรือการนำองค์ประกอบออกไปเพื่อเตรียมการพัฒนาต่อไป การรื้อถอนจึงมีความเชื่อมโยงโดยตรงกับการปรับปรุงอาคาร และการอนุรักษ์อาคาร ซึ่งในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ค่อนข้างให้ความสำคัญกับกระบวนการรื้อถอนมากกว่ากระบวนการต่อเติม เนื่องจากต้องการนำเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์สกลา โดยไม่มุ่งเน้นถึงการออกแบบเพื่อขยายพื้นที่แต่มุ่งประเด็นไปที่ขนาดของการเก็บรักษาโรงภาพยนตร์ทำให้กระบวนการต่อเติมจึงไม่มีบทบาทในการนำเสนอทางเลือกดังกล่าว โดยสามารถวิเคราะห์รายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

²¹ Douglas James, *Building Adaptation*, 2nd ed. (UK: Butterworth-Heinemann, 2006), pp. 17-19.

2.3.2.1 การต่อเติม

การต่อเติมโครงสร้างใหม่โดยตรงกับการใช้งานของอาคารเก่า มักพบปัญหาเกี่ยวกับความแตกต่างของฐานรากของอาคารเก่า และอาคารใหม่ หรือส่วนต่อเติม

2.3.2.2 การรื้อถอน

การกระทำการรื้อถอนและเคลื่อนย้าย โดยปราศจากการ ก่อให้เกิดความเสียหายใดแก่สิ่งที่ถูกรื้อถอน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าสิ่งของที่ต้องการรื้อถอนถูกยึดไว้ด้วย ตะปู หรืออุปกรณ์ยึดอื่น ๆ จะต้องใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการถอดอุปกรณ์ยึดเหล่านั้น²² โดยสามารถจำแนกประเภทของการรื้อถอนได้ตามวัตถุประสงค์ได้เป็น 2 ประเภท คือ

- 1) การรื้อถอนเพื่อทำลาย เป็นการการทุบ รื้อ ทำลายเพื่อกำจัดองค์ประกอบหรืออาคาร ด้วยเครื่องจักรหนัก หรือ เครื่องขุด (excavator) ซึ่งสามารถเปลี่ยนหัว (applicator) ของเครื่องจักรตามลักษณะการทุบทำลายได้
- 2) การรื้อถอนเพื่อปรับปรุง เป็นการตัด หรือเจาะองค์ประกอบอาคารเพื่อเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้วยเครื่องมือที่สร้างมลภาวะทางต่ำ ทั้งมลภาวะทางเสียง แรงสั่นสะเทือน และฝุ่นละอองเช่น เลื่อยตัดคอนกรีต หรือรถตัดพื้นคอนกรีต เป็นต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรื้อถอนในภาคผนวก ค)

จากการสอบถามบัณฑิต กลินวิทยา วิศวกรบริษัท เอ็ม เทค กรุ๊ป (ไทยแลนด์) จำกัด ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานรื้อถอนเพื่อการปรับปรุงและงานรื้อถอนพิเศษ เช่น การรื้อแท่นกลางทะเล ได้อธิบายรายละเอียดของการรื้อถอนเพื่อการปรับปรุง ว่ามีความแตกต่างจากการรื้อถอนเพื่อการทำลายดังต่อไปนี้

- 1) ใช้ในงานปรับปรุงอาคารที่ต้องระมัดระวังในการส่งผลกระทบต่อพื้นที่ข้างเคียง หรือองค์ประกอบต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย เช่น งานปรับปรุงในโรงแรมในขณะที่เปิดบริการอยู่
- 2) ต้องใช้ช่างที่มีความชำนาญ ร่วมอุปกรณ์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูง

²² สัมภาษณ์ บัณฑิต กลินวิทยา, วิศวกรบริษัท M-TECH GROUP (THAILAND) Co.,LTD., 21 เมษายน 2561.

3) ค่าใช้จ่ายสูง

4) ใช้อุปกรณ์ซัพพอร์ต (support equipment) จำนวนมากในการรองรับองค์ประกอบซึ่งต้องใช้ระยะเวลา แรงงานรวมถึงค่าใช้จ่ายในการประกอบและถอดซัพพอร์ตที่สูง

5) สามารถเก็บรักษาความสมบูรณ์ขององค์ประกอบได้ประมาณ 70% โดยเกิดความเสียหายเบื้องต้นจากความหนาของใบมีดที่ใช้ตัดเกิดเป็นช่องว่างเมื่อนำไปประกอบกัน

นอกจากนั้นในการรื้อถอนองค์ประกอบที่มีขนาดใหญ่จำเป็นต้องมีการตัด แบ่ง และขนย้ายในขณะเดียวกันก็จำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อรักษาสภาพขององค์ประกอบให้ได้มากที่สุด และสามารถทำงานได้อย่างสะดวก โดยมีข้อควรระวังในการปฏิบัติงานดังนี้

1) ควรมีการป้องกันองค์ประกอบที่ต้องการเก็บรักษาต่าง ๆ ทั้งที่ต้องการจะรื้อย้าย และที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ โดยการติดตั้งอุปกรณ์ป้องกัน เช่น การหุ้มด้วยผ้าคลุมและโครงไม้

2) องค์ประกอบที่จะทำการขนย้ายต้องสอดคล้องกับขนาดของรถที่ใช้ในการขนส่งตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522²³ โดยมีขนาดของที่บรรทุกทุกมีความกว้างน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.55 เมตร ความยาวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 12.5 เมตร (ด้านหน้าไม่เกินหน้าหม้อรถ และด้านหลังสามารถบรรทุกยื่นด้านหลังได้ไม่เกิน 2.5 เมตร) (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการรื้อถอนในภาคผนวก ข) และการบรรทุกสามารถบรรทุกได้สูงจากพื้นทางน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4.0 เมตร ซึ่งอาจจะขออนุญาตเพิ่มเติมได้ แต่จำเป็นต้องต่ำกว่าความสูงของท้องคานสะพานลอย ดังนั้นจะสามารถบรรทุกผ่านไปได้ โดยมีความสูงบรรทุกจากพื้นทางไม่เกิน 5.5 เมตร

3) การตัดองค์ประกอบที่เป็นวัสดุคอนกรีตนั้นยังจำเป็นต้องคำนวณน้ำหนักขององค์ประกอบร่วมกับน้ำหนักของอุปกรณ์ซัพพอร์ต ให้สอดคล้องกับสมรรถนะของเครื่องมือที่จะใช้ในการยกหรือรองรับ ในขณะเดียวกันควรมีการแบ่งที่น้อยที่สุดเพื่อให้องค์ประกอบเกิดความเสียหายน้อยที่สุด

²³ สำนักวิศวกรรมยานยนต์, สรุปรายละเอียดขนาดสัดส่วนของรถโดยสารและรถบรรทุกตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 (กรุงเทพฯ: กรมการขนส่งทางบก, 2522).

- 4) อุปกรณ์ซีพียูต้องประกอบต้องก่อให้เกิดแรงกดที่ไม่เกินค่า แรงอัดของคอนกรีตในองค์ประกอบ เพื่อป้องกันการแตกร้าวของคอนกรีตในองค์ประกอบ
- 5) จำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังในการถอดองค์ประกอบออกอย่างเป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการกระทบกับโครงสร้างส่วนอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการพังทลายได้
- 6) ขนาดขององค์ประกอบในการรื้อถอนควรจะสามารถขนส่งได้ง่าย และไม่เกิดความเสียหายมาก²⁴

การรื้อถอนนั้นจะมีผลกระทบโดยตรงกับองค์ประกอบทั้งส่วนที่ถูกรื้อถอน และองค์ประกอบโดยรอบทั้งนี้ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการรื้อถอน โดยเฉพาะการอนุรักษ์อาคารนั้นจำเป็นต้องมีลำดับการทำงานที่ถูกต้อง และกระทำอย่างระมัดระวังเพื่อให้องค์ประกอบที่ต้องการอนุรักษ์นั้นมีความเสียหายน้อยที่สุด

---

²⁴ สัมภาษณ์ บัณฑิต กลินวิทยา, วิศวกรบริษัท M-TECH GROUP (THAILAND) Co.,LTD., 21 เมษายน 2561.

2.4 ตัวอย่างการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม

ในการศึกษาการอนุรักษ์รูปแบบต่าง ๆ ผ่านอาคารกรณีศึกษาเป็นอีกหนึ่งวิธีการในการศึกษารูปแบบและการเลือกระดับในการอนุรักษ์ให้เหมาะสมกับอาคาร และการใช้งาน โดยการศึกษาเลือกอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กที่มีระดับการอนุรักษ์และปรับปรุงที่แตกต่างกัน โดยเลือกอาคารที่เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับขอบเขตการวิจัยที่มุ่งประเด็นไปที่โรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อศึกษาและนำมาเป็นแนวทางในการสร้างทางเลือกต่อไป

2.4.1 กรณีศึกษาพิพิธบางลำพู

พื้นที่เดิมบ้านของพระยานรรัตนราภิหัตถี (เอก ณ มหาไชย) ต่อมาได้ตกเป็นที่ราชพัสดุ และกลายมาเป็นโรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวชในเวลาต่อมา อาคารโรงเรียนและโรงงานพิมพ์สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2475 ด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่เพื่อใช้เป็นโรงเรียนสอนการพิมพ์แห่งแรกของประเทศ ต่อมาในปีพ.ศ.2501 ได้มีการสร้างโรงพิมพ์คุรุสภาขึ้นใหม่จึงได้ย้ายเครื่องจักรไป และใช้งานเป็นคลังสินค้า จนกระทั่งในปีพ.ศ.2538 อาคารก็ได้ปิดลงเนื่องจากหมดสัญญาเช่ากับกรมธนารักษ์ และถูกทิ้งร้างไว้ โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวชและอาคารโรงงานของโรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานโดยกรมศิลปากรในปี พ.ศ.2544 นอกจากนั้นยังได้รับรางวัลอาคารที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์จากสมาคมสถาปนิกสยามในปีพ.ศ. 2554²⁵ ต่อมาในปีพ.ศ. 2557 มีการปรับปรุงให้กลายเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมชุมชน “พิพิธบางลำพู” โดยมีการใช้งานเป็นพิพิธภัณฑสถาน หอสมุดชุมชน และลานกิจกรรม

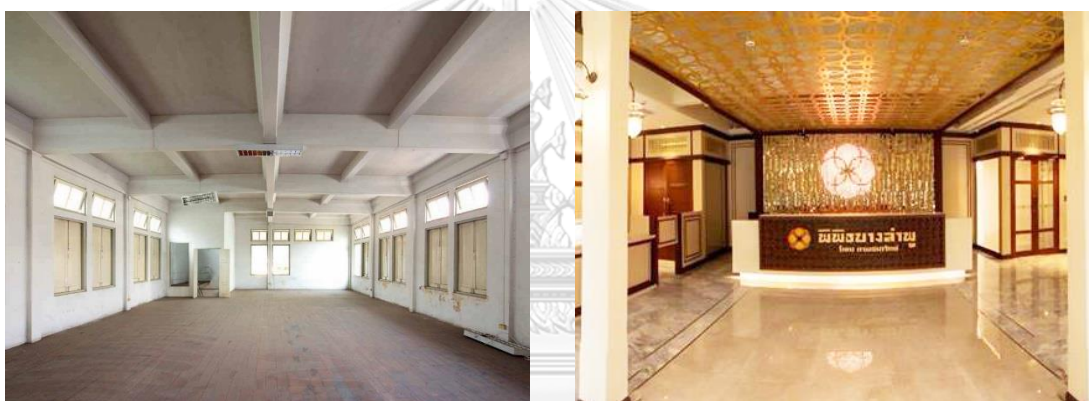
รูปที่ 4 อาคารโรงเรียนช่างพิมพ์อดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง (ซ้าย) ที่มา: <http://www.wikiwand.com/th/พิพิธบางลำพู>

รูปที่ 5 อาคารโรงเรียนช่างพิมพ์ หลังได้รับการปรับปรุง (ขวา) ที่มา: <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=5037>

²⁵ ปองขวัญ สุขวัฒนา ลาซุส, 183 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เล่ม 2 : 1 ทศวรรษรางวัลอนุรักษ์ดีเด่น 2546-2555 (กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555),

จะเห็นได้ว่าอาคารแห่งนี้มีความสำคัญทั้งคุณค่าทางประวัติศาสตร์ทั้งการเป็นโรงเรียนช่างพิมพ์แห่งแรกของประเทศไทย การเป็นโบราณสถาน ร่วมกับการแสดงถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ณ สมัยที่สร้างขึ้น และการมีคุณค่าต่อจิตใจของชาวบางลำพู เห็นได้จากการรวมตัวกันเพื่อคัดค้านการรื้อทำลายอาคารโดยกรมธนารักษ์

จากข้อมูลภาพถ่ายจะเห็นได้ว่าอาคารมีบุรณะซ่อมแซมภายนอกให้มีสภาพที่สวยงามสมบูรณ์ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้แตกต่างไปจากภาพในอดีต (รูปที่ 4) (รูปที่ 5) เนื่องด้วยโรงพิมพ์วัดสังเวชเป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียนโบราณสถานจึงต้องรักษารูปด้านภายนอกของอาคารไว้ให้คงเดิม ภายในมีการปรับปรุงใหม่โดยมีการเปลี่ยนผังอาคารในการแบ่งห้องนิทรรศการ และมีการตกแต่งใหม่เพื่อรองรับการใช้งานเป็นพิพิธภัณฑ์และห้องจัดแสดง สำหรับสื่อระบบอินเตอร์แอคทีฟ (interactive presentation) (รูปที่ 6) (รูปที่ 7)

รูปที่ 6 ภายในโรงเรียนช่างพิมพ์อดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง (ซ้าย) ที่มา: <https://travel.mthai.com/news/95996.html>

รูปที่ 7 ภายในโรงเรียนช่างพิมพ์ หลังได้รับการปรับปรุง (ขวา) ที่มา <http://asaconservationaward.com/index.php/2016-06-13-15-21-44/building-2554/401-former-wat-sungwej-printing-school#1069>

2.4.2 กรณีศึกษาศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย

อาคารโรงพิมพ์ธนบัตรสร้างขึ้นในปีพ.ศ.2506 และเสร็จสิ้นในปี พ.ศ.2512 ซึ่งเป็นช่วงที่เงินเฟ้อและขาดแคลนธนบัตร อาคารแห่งนี้ออกแบบโดยดร.รชฎ กาญจนวนิช และม.ล. สันธยา อิศระเสนาซึ่งเป็นวิศวกรและสถาปนิกประจำโครงการ ด้วยการใช้งานที่ต้องรองรับเครื่องพิมพ์และเครื่องจักรที่มีขนาดใหญ่และน้ำหนักมาก โครงสร้างของโรงพิมพ์จึงมีฐานรากที่มีความแข็งแรงสูง และมีโครงสร้างหลังคาคอนกรีตพับ (folded plate roof) ซ้อนด้วยโครงสร้างหลังคาโค้งประทุนหล่อสำเร็จ (precast shell roof) ประกอบด้านบนของโครงสร้างหลังคาด้านล่าง โดยหลังคามีลักษณะโครงสร้างช่วงกว้างเพื่อสร้างพื้นที่ห้องพิมพ์บัตรที่สามารถวางเครื่องจักรขนาดใหญ่ และทำงานได้อย่างสะดวก (รูปที่ 8) นอกจากนั้นยังช่วยดูด

ซับซ้อนของเครื่องจักรด้านในได้อีกด้วย หลังจากความต้องการธรรมาภิบาลที่มากขึ้น ประกอบกับเทคโนโลยีใหม่ และปัจจัยด้านความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทยจึงได้ย้ายการพิมพ์ธนบัตรไปที่โรงพิมพ์ใหม่ในปีพ.ศ.2550 และปิดอาคารโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งนี้และทิ้งไว้ จนกระทั่งวาระครบรอบ 75 ปี ธนาคารแห่งประเทศไทย จึงได้รับการปรับปรุงโดยสถาปนิกบริษัท ครีเอทีฟคริว (Creative crews) โดยเปลี่ยนจากโรงงานให้กลายเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งประกอบไปด้วยการใช้งาน ได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ Co-working Space และห้องประชุม และมีการเชื่อมต่ออาคารเก่ากับอาคารใหม่เข้าด้วยกัน²⁶ (รูปที่ 9) (รูปที่ 10) (รูปที่ 11)

รูปที่ 8 อาคารโรงพิมพ์ธนบัตรในอดีต ก่อนได้รับการปรับปรุง (ซ้าย) ที่มา <https://readthecloud.co/replace-6>

รูปที่ 9 อาคารโรงพิมพ์ธนบัตรหลังการปรับปรุง (ขวา) ที่มา <https://readthecloud.co/replace-6/>

อาคารแห่งนี้มีความสำคัญในการเป็นโรงพิมพ์ธนบัตรเก่าของชาติ ซึ่งมีคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการธนบัตรของประเทศ และคุณค่าทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมในด้านลักษณะของอาคารที่สร้างขึ้นสำหรับการใช้งานพิเศษที่ไม่เหมือนกับอาคารอื่น ๆ ทั้งการเป็นโรงงานและการรักษาความปลอดภัยของอาคารทำให้มีพื้นที่และโครงสร้างที่แตกต่างจากอาคารอื่น ๆ รวมไปถึงลักษณะอาคารที่มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่โดดเด่นด้านโครงสร้างหลังคา รวมคุณค่าของวัสดุอย่างกระเบื้องโมเสกที่ใช้ปิดผิวของผนังในอาคาร ซึ่งหาไม่ได้ในปัจจุบัน

โดยธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศเกี่ยวกับเงื่อนไขในการปรับปรุงผ่านเอกสารข้อกำหนดของผู้ว่าจ้าง (TOR-Term of reference) โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับอาคารโดยสรุปดังนี้

²⁶ ซีรพันธ์ ลีลาวรรณสุข, *On the Bank* [ออนไลน์], 12 มกราคม 2561. <https://readthecloud.co/replace-6/>

1) อาคาร ก.:

- เป็นอาคารสูง 3 ชั้น มีความสำคัญในการเป็น “โรงพิมพ์ธนบัตรแห่งแรกของประเทศไทย”
- ออกแบบปรับปรุงตัวอาคารและจัดผังพื้นที่ใช้สอยภายในรองรับศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์และนันทนาการธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) และเป็น Innovation Living Hub ของความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งห้องจัดเลี้ยงขนาดใหญ่
- ปรับปรุงกรอบอาคารให้มีสภาพดีและสวยงาม
- มีห้องมั่นคงอยู่กลางอาคารทุกชั้น รวมทั้งชั้นใต้ดิน 1 ชั้นมีโครงสร้างที่แข็งแรงมาก ทำลายยาก เสนอให้ใช้สอยสำหรับพื้นที่ศูนย์เรียนรู้
- คงบันไดหนีไฟที่กรอบอาคารไว้
- ออกแบบให้อาคารเป็นระบบไฟส่องสว่างกลางคืน (night light) ให้เป็นมุมมองที่สวยงามจากแม่น้ำ

2) อาคาร ข. ค. และ ง.:

- อาคาร ข. เป็นอาคารสูง 5 ชั้น อาคาร ค. เป็นอาคารสูง 2 ชั้น และอาคาร ง. เป็นอาคารสูง 2 ชั้นซึ่งเป็นที่ตั้ง chiller plant และระบบวิศวกรรมอื่น ๆ
- ออกแบบปรับปรุงอาคาร ข. และ ค. เป็นศูนย์นันทนาการ ธปท. กำหนดตำแหน่งห้องเครื่องหลักใหม่แทนการใช้อาคาร ง. และออกแบบอาคารที่จอดรถ 150 คัน
- ผู้ออกแบบพิจารณาหรือปรับปรุงอาคาร ค. ตามความเหมาะสม

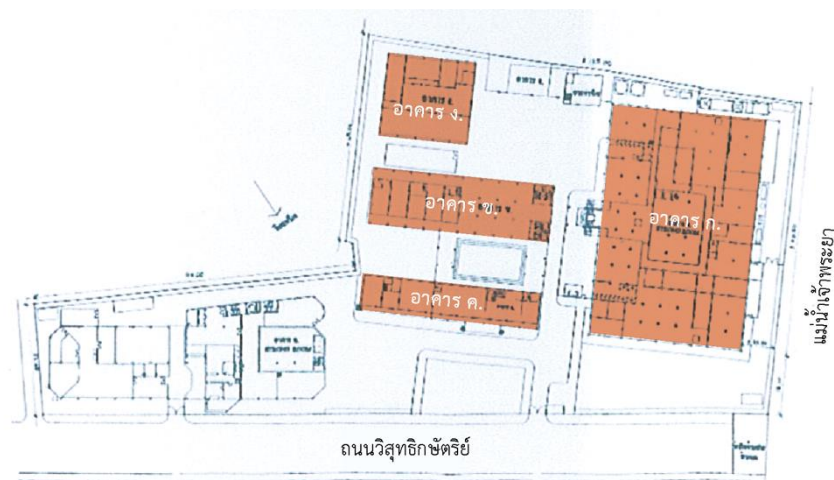
3) งานวิศวกรรมโครงสร้าง:

- ปรับปรุงอาคาร ก โดยออกแบบทางเข้าใหม่และส่วนอื่น ๆ ออกแบบโครงสร้างที่จอดรถ 150 คัน และอาคารห้องเครื่องใหม่ (ถ้ามี)
- ให้รักษารูปแบบโครงสร้างหลักไว้มากที่สุด
- กรณีที่เห็นว่าโครงสร้างเดิมได้รับความเสียหาย หรือปลอดภัยไม่เพียงพอ ให้เสนอวิธีการทดสอบและแก้ไขที่เป็นมาตรฐาน ²⁷

จากเงื่อนไขในข้อกำหนดของผู้ว่าจ้าง ที่เปลี่ยนแปลงการใช้งานและเปิดให้อาคารมีความเป็นสาธารณะมากขึ้น สถาปนิกจึงเสนอที่จะรื้อทำลายผนังที่บริเวณห้องพิมพ์ธนบัตรเพื่อเปิดมุมมองสู่มแม่น้ำ และใช้งานเป็นห้องสมุด และพิพิธภัณฑ์ และรื้อถอนแคทวอร์กใน

²⁷ ธนาคารแห่งประเทศไทย, ประกาศคัดเลือกผู้ออกแบบเพื่อออกแบบโครงการปรับปรุงกลุ่มอาคาร ก. และงานบริเวณในพื้นที่โรงพิมพ์ธนบัตรเดิม เป็นศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์และนันทนาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย [ออนไลน์], 7 สิงหาคม 2558.

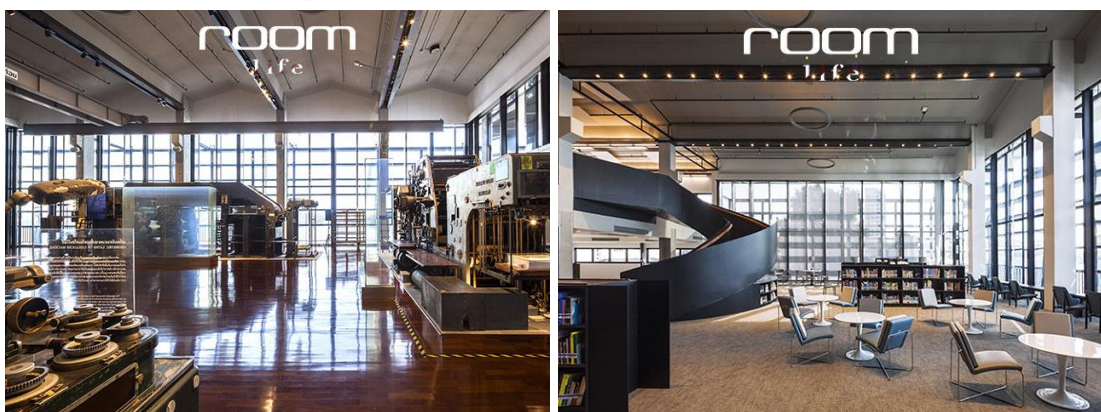
โรงพิมพ์ที่ไม่ได้ใช้งานออกไป แต่ทำการฉาบผนังบริเวณนั้นด้วยปูนอีกสีหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงร่องรอยของอดีต มีการรื้อถอนอาคาร ข. และ ค. เพื่อทำการก่อสร้างใหม่ ในส่วนของห้องมันคงถูกเปลี่ยนเป็นพิพิธภัณฑ์ แต่ยังคงไว้ซึ่งโครงสร้างเดิม และใช้ประโยชน์ในการรับน้ำหนักของห้องประชุมของอาคารใหม่ที่ยื่นเข้ามาประสานกับอาคารเก่า เพื่อให้สามารถเข้าได้จากทั้งสองอาคาร และมีการเพิ่มลิฟต์และทางหนีไฟให้สอดคล้องกับกฎหมายในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าสถาปนิกเลือกที่จะเก็บโครงสร้างหลักและโครงสร้างหลังคาที่เป็นเอกลักษณ์ไว้ส่วนใหญ่ และทำการรื้อถอนบางส่วนเท่าที่จำเป็น เพื่อรักษาภาพรวมของอาคารไว้ (รูปที่ 12)

รูปที่ 10 ผังบริเวณโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งประเทศไทยเดิม

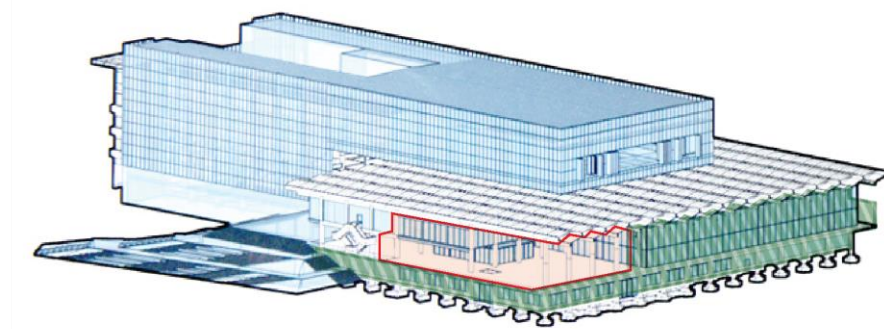
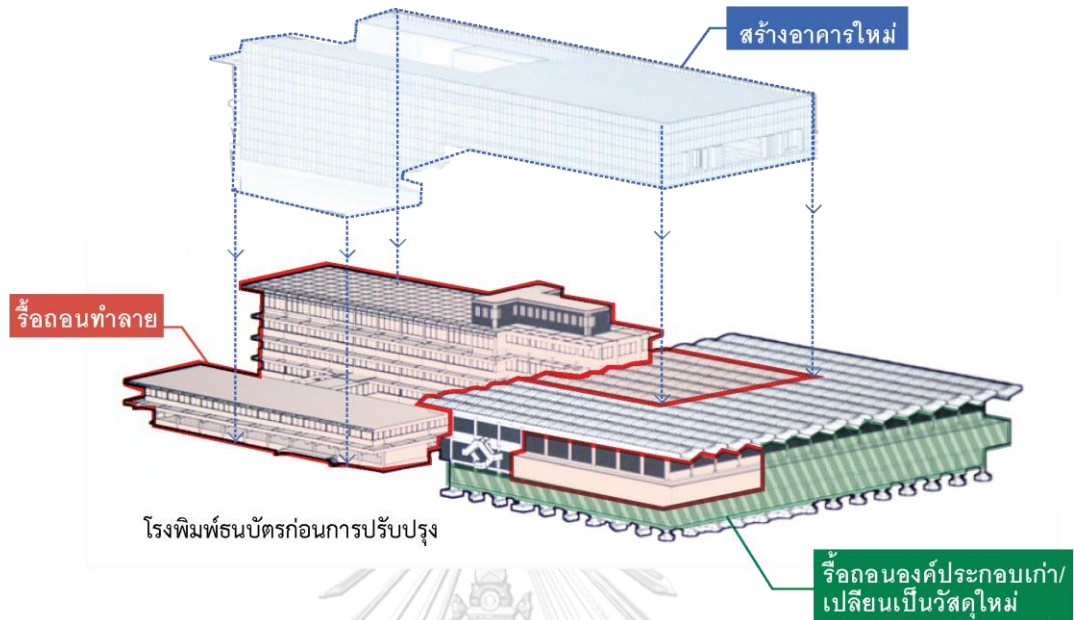
ที่มา: ประกาศคัดเลือกผู้ออกแบบเพื่อออกแบบโครงการปรับปรุงกลุ่มอาคาร ก. และงานบริเวณในพื้นที่โรงพิมพ์ธนบัตรเดิม เป็นศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์และนันทนาการ ธนาคารแห่งประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 11 ห้องจัดแสดงเครื่องจักร (ซ้าย) และห้องสมุดห้องสมุดพระองค์เจ้าวิวัฒนไชย (ขวา)

ที่มา: <http://www.baanlaesuan.com/90384/design/bank-of-thailand-learning-center>

โรงพิมพ์ธนบัตรหลังการปรับปรุง

รูปที่ 12 แผนภาพแสดงการปรับปรุงอาคารโรงพิมพ์ธนบัตรแห่งชาติ

ปรับปรุงจาก <https://readthecloud.co/replace-6/>

2.4.3 กรณีศึกษาโรงแรมอิมพีเรียล กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

โรงแรมอิมพีเรียลออกแบบโดย แฟรงก์ ลอยด์ ไรท์ (Frank Lloyd Wright) สถาปนิกผู้มีอิทธิพลในยุคสมัยใหม่ของโลก โดยสร้างขึ้นแทนที่โรงแรมเดิมที่ออกแบบโดยยูกิสุ วาตานาเบ้ (Yuzuru Watanabe) โดยโครงสร้างโรงแรมเดิมนั้นเป็นโครงสร้างไม้ โรงแรมอิมพีเรียลที่ได้สร้างใหม่เสร็จสิ้นในปี ค.ศ.1923 (รูปที่ 13) โดยมีวัตถุประสงค์ในการแสดงถึงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่นและเพื่อต้อนรับแขกชาวตะวันตก อาคารถูกวางโดยรอบคอร์ต (court) และสระสะท้อน (reflecting pool) ขนาดใหญ่ โดยแบ่งอาคารออกเป็นปีก และมีอาคารส่วนของทางเข้าหลักซึ่งเป็นลิโอบบี้กลางตั้งอยู่กึ่งกลาง อาคารถูกสร้างขึ้นภายใต้

แนวมายารีไววัล, แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ (Mayan Revival, Modern Architecture style) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมพรีโคลัมเบียเมโสโปเตมิกัน (pre- Columbian Mesoamerican cultures) นอกจากนี้ยังมีรูปทรงที่คล้ายกับวิหารในพาเรง (temples in Palenque) ซึ่งไรท์เลือกใช้การผสมผสานของวัสดุ อย่างคอนกรีตเสริมเหล็ก อิฐสุดาเร (Sudare brick) และการใช้หินโอทานิ (Otani stone) ในขณะเดียวกันองค์ประกอบตกแต่ง และการประสานกันของระนาบต่าง ๆ ยังคงแสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์ของสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น จากโครงสร้างใต้ดินที่วางอยู่บนดินโคลนทำให้อาคารได้รับผลกระทบจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ (Great Kanto) ในพ.ศ.1923 เพียงเล็กน้อย หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ฐานรากได้รับความเสียหาย และอาคารก็ถูกรื้อย้าย (relocation) บางส่วน ได้แก่ ล็อบบี้และสระสะท้อนเพื่อไปประกอบกันในพื้นที่พิพิธภัณฑ์เมจิรุระ (Meji Mura Museum) จังหวัดไอชิ ในปี ค.ศ.1967 และเสร็จสิ้นในปี ค.ศ.1985 โดยที่ตั้งเดิมถูกพัฒนาเป็นโรงแรมที่เป็นตึกสูง²⁸ (รูปที่ 14)

รูปที่ 13 โรงแรมอิมพีเรียลในอดีต กรุงโตเกียว (ซ้าย) ที่มา: <https://www.fdtimes.com/2016/01/13/imperial-hotel-tokyo>

รูปที่ 14 โรงแรมอิมพีเรียลในปัจจุบัน ที่พิพิธภัณฑ์เมจิรุระ (ขวา) ที่มา: https://en.wikipedia.org/wiki/Imperial_Hotel_Tokyo

ความสำคัญในการเป็นผลงานของสถาปนิกที่มีความสำคัญในระดับโลก การแสดงออกถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น รวมไปถึงการใช้วัสดุอย่าง อิฐสุดาเร และหินโอยะซึ่งเป็นหินภูเขาไฟที่มีสีเทาและเขียวและนำไปแกะสลักด้วยช่างฝีมือในสมัยนั้นซึ่งเป็นคุณค่าของความแท้ทั้งในรูด้านวัสดุและฝีมือช่าง รวมไปถึงการผ่านเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ทั้งการที่อาคารรอดมาจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในกรุงโตเกียว (The Great Kanto earthquake) เมื่อปี ค.ศ. 1923 และผ่านเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้บริหาร

²⁸ Akie Naito, "Study on the Digital Archive of Historic Buildings with Photo," (2014). pp. 294-307.

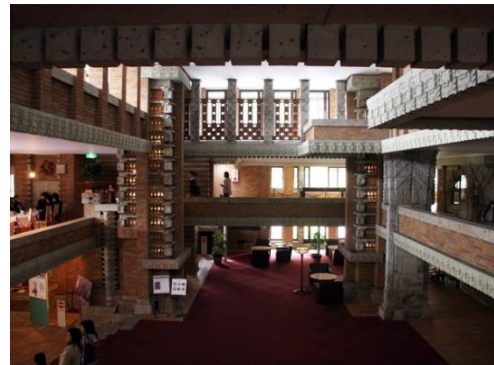
โครงการเห็นถึงความสำคัญจึงย้ายอาคารไปยังพิพิธภัณฑน์โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์รูปแบบ (style preservation) ยึดอายุการมีอยู่ของอาคาร ปรับปรุงการจัดการ และสร้างความแข็งแรงมั่นคงให้กับผู้มาเยี่ยมชม

จากวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ที่คำนึงถึงรูปแบบและความมั่นคง อาคารที่จำลองขึ้นใหม่จึงมีการเปลี่ยนโครงสร้างจากเดิมที่เป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก (RC-reinforced concrete) เป็นคอนกรีตเสริมเหล็กรูปพรรณ (SRC-steel reinforced concrete) ซึ่งมีความแข็งแรงมากกว่า จากบทความวิจัยพบว่าองค์ประกอบที่ถูกรวบรวมมา มักจะเกิดความเสียหายซึ่งเกิดจากการก่อสร้าง และการเสื่อมสภาพ เช่น อิฐสุดาเรที่ทดแทนด้วย อิฐขัดลายทางที่มีความบางกว่า หินโอทานิซึ่งส่วนใหญ่เสียหายจึงนำมาใช้แค่บริเวณที่คนเห็นจำนวนมาก ในส่วนอื่นใช้แบบจำลองที่ทำจากคอนกรีตเสริมใยแก้ว (GRC-glass fiber reinforced concrete) ในการทดแทน รวมไปถึงเทรราคอตต้า (terracotta) ซึ่งมีทั้งหมด 4 รูปทรงก็ถูกนำมาใช้ในอาคารใหม่เพียง 60% ซึ่งเป็นวัสดุที่เกิดความเสียหายง่าย จึงนำของเดิมไปตัดให้บางขึ้น (รูปที่ 16) (รูปที่ 17) ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะรักษารูปแบบดั้งเดิมของโรงแรมไว้ให้มากที่สุดในการอนุรักษ์จึงประกอบอาคารขึ้นจากวัสดุเดิมให้มากที่สุดและสร้างให้เหมือนกับอาคารเดิมมากที่สุด²⁹ การรื้อย้ายโรงแรมอิมพีเรียลถือเป็นกรณีการรื้อย้ายที่แตกต่างจากการรื้อย้ายอาคารโครงสร้างไม้ และยังมีตัวอย่างมาก่อนจึงไม่มีแนวทางการรื้อย้ายที่ชัดเจน ว่าการรื้อย้ายอาคารที่สมบูรณ์เป็นอย่างไร³⁰ อีกทั้งยังไม่พบกรณีศึกษารูปแบบนี้ในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²⁹ Ouchida Shiro and others, "A Study on Relocating and Reconstruction the Former Imperial Hotel (2)," In *Architectural Institute of Japan Summary Academic Lecture Collection Summary*, (Kyushu: 2016): pp. 671-672.

³⁰ Akie Naito, "Study on the Digital Archive of Historic Buildings with Photo". pp.294-307

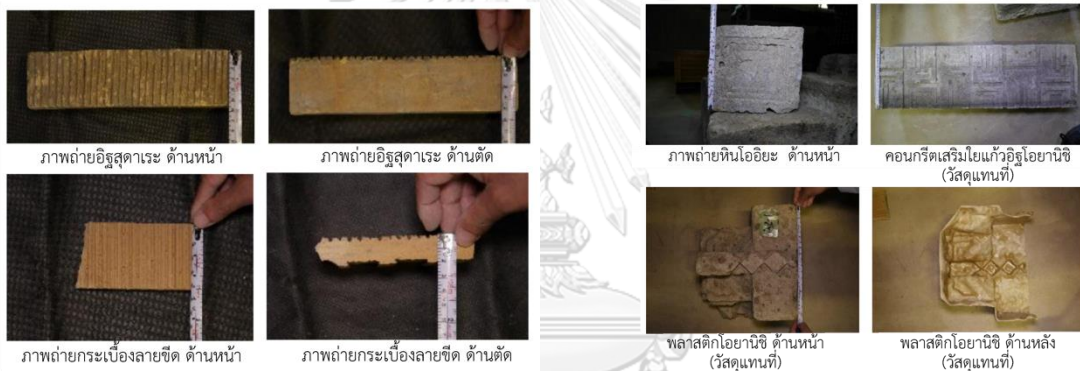

รูปที่ 15 ภายในล็อบบี้ของโรงแรมอิมพีเรียล โตเกียว ในอดีต (ซ้าย)

ที่มา: <http://www.steinerag.com/flw/Artifact%20Pages/ImperialHotel.htm#1720.27>

รูปที่ 16 ภายในล็อบบี้ของโรงแรมอิมพีเรียลที่พิพิธภัณฑ์เมจิมูระ (ขวา)

ที่มา: <https://www.dezeen.com/2017/06/15/imperial-hotel-tokyo-japan-frank-lloyd-wright-150th-anniversary//>

ภาพถ่ายอิฐสุตาระะ ด้านหน้า

ภาพถ่ายอิฐสุตาระะ ด้านตัด

ภาพถ่ายหินโออิยะ ด้านหน้า

คอนกรีตเสริมใยแก้วอิฐโอยามิชิ (วัสดุแทนที่)

ภาพถ่ายกระเบื้องลายขีด ด้านหน้า

ภาพถ่ายกระเบื้องลายขีด ด้านตัด

พลาสติกโอยามิชิ ด้านหน้า (วัสดุแทนที่)

พลาสติกโอยามิชิ ด้านหลัง (วัสดุแทนที่)

รูปที่ 17 วัสดุของโรงแรมอิมพีเรียล และวัสดุทดแทนในการรื้อย้ายอาคารไปยังพิพิธภัณฑ์

ที่มา: Akie Naito, *Study on the Digital Archive of Historic Buildings with Photo*, p.294-307

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วัสดุใหม่ วัสดุเดิม

วัสดุใหม่

วัสดุเดิม

รูปที่ 18 วัสดุของโรงแรมอิมพีเรียล และวัสดุทดแทนในการรื้อย้ายอาคารไปยังพิพิธภัณฑ์

ที่มา: Akie Naito, *Study on the Digital Archive of Historic Buildings with Photo*, p.294-307

ตารางที่ 1 สรุปเปรียบเทียบวิธีการอนุรักษ์อาคารกรณีศึกษา

โครงการ	คุณค่า	การใช้งาน	ข้อกำหนด	วิธีการอนุรักษ์/ จัดการ
พิพิธภัณฑสถานบางลำพู (Piphit Banglumphu Museum)				
	ด้านประวัติศาสตร์ - อาคารโรงเรียนช่าง พิมพ์แห่งแรกใน ประเทศไทย - ชั้นทะเบียน โบราณสถาน ปี พ.ศ. 2544		- ต้องขออนุญาตกรม ศิลปกรรมก่อนการ ปรับปรุงเนื่องจาก เป็นโบราณสถานชั้น ทะเบียน - เปลี่ยนการใช้งาน ภายในเป็น พิพิธภัณฑสถานเพื่อรองรับ สื่อสมัยใหม่ได้	- บูรณะภายนอก อาคารให้สวยงาม สมบูรณ์ - ภายในปรับปรุง ใหม่ให้สอดคล้อง กับห้องจัดแสดง ของพิพิธภัณฑ - ภายในตกแต่ง ใหม่ ตามการใช้ งานเป็น พิพิธภัณฑ
สถานที่	กรุงเทพฯ ประเทศไทย			
สถาปนิก	พระสาโรช- รัตนนิมมานก์ (อาคารโรงงาน)			
ปีที่สร้าง	พ.ศ. 2475			
ปีที่ปรับปรุง เสร็จ	พ.ศ. 2557			
	ด้านสถาปัตยกรรม - เป็นสถาปัตยกรรม สมัยใหม่ของไทย - ได้รับรางวัลอาคาร ควรรค่าแก่การอนุรักษ์ จากสมาคมสถาปนิก สยาม ปีพ.ศ.2554			
	ด้านจิตใจ - เป็นอาคารที่มีความ ผูกพันกับชุมชน บางลำพู			
ศูนย์การเรียนรู้ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand Learning Center)				
	ด้านประวัติศาสตร์ - อาคารโรงพิมพ์ ธนบัตรแห่งแรก ในประเทศไทย ด้านสถาปัตยกรรม - เป็นสถาปัตยกรรม สมัยใหม่ของไทย - การใช้งานและผังมี ความแตกต่างจาก อาคารอื่น ด้านเทคโนโลยีการ ก่อสร้าง		- มีคุณค่าในการเป็น โรงพิมพ์ธนบัตรแห่ง แรก - ต้องการการใช้งาน ศูนย์การเรียนรู้ / ห้องประชุม /ที่จอด รถและห้องงาน ระบบวิศวกรรม - ออกแบบทางเข้า หลักใหม่ - ไม้รี้อทำลาย โครงสร้างห้องมั่นคง - รักษาโครงสร้าง หลักให้มากที่สุด	- รื้อถอนผนังเพื่อ เปิดมุมมองสู่ แม่น้ำ นำแสง สว่างเข้าสู่ส่วน ห้องสมุด และ พิพิธภัณฑ - ใช้โครงสร้างห้อง มั่นคงในการรับ น้ำหนักห้อง ประชุมของ อาคารใหม่ที่ ผสานเข้ามาสู่ อาคารเก่า
สถานที่	- กรุงเทพฯ ประเทศไทย			
สถาปนิก	ดร.รชฎ กาญ จนวนิช และ ม.ล. สันธยา อิสรเสนา			
สถาปนิกผู้ ปรับปรุง	Creative crews			

โครงการ		คุณค่า	การใช้งาน	ข้อกำหนด	วิธีการอนุรักษ์/จัดการ
ปีที่สร้าง	พ.ศ. 2512	<ul style="list-style-type: none"> - โครงสร้างหลังคาคอนกรีตพับ - โครงสร้างห้องมั่นคง 		<ul style="list-style-type: none"> - ไม้รื้อทำลาย - โครงสร้างห้องมั่นคง - รักษาโครงสร้างหลักให้มากที่สุด - ปรับปรุงกรอบอาคารที่สวยงามและเป็นทัศนียภาพจากแม่น้ำที่สวยงาม (night light) 	
ปีที่ปรับปรุงเสร็จ	พ.ศ. 2561				
โรงแรมอิมพีเรียล (Imperial Hotel)					
		ด้านประวัติศาสตร์ - โรงแรมไม่ถล่มในเหตุการณ์แผ่นดินไหวครั้งใหญ่ Great Kanto Earthquake ในปี ค.ศ. 1923 - อยู่ในเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2	<div style="border: 1px dashed orange; padding: 5px; text-align: center;">โรงแรม</div> <div style="border: 1px solid orange; padding: 5px; text-align: center; margin-top: 10px;">พิพิธภัณฑ์</div>	<ul style="list-style-type: none"> - รักษารูปแบบของอาคารเอาไว้ - รักษาองค์ประกอบดั้งเดิมไว้ให้มากที่สุด - ต้องการใช้ที่ตั้งในการก่อสร้างตึกสูง 	<ul style="list-style-type: none"> - จำลองขึ้นเพื่ออนุรักษ์รูปแบบและการมีอยู่ของอาคาร - ย้ายองค์ประกอบที่สมบูรณ์บางส่วนไปประกอบขึ้นกับอาคารที่จำลองเสมือนของเดิม - ใช้วัสดุเดิมมากที่สุดเท่าที่สามารถเป็นไปได้ - เปลี่ยนโครงสร้างของอาคารที่จำลองขึ้นใหม่จากคอนกรีตเสริมเหล็กเป็นคอนกรีตเสริมเหล็กรูปพรรณเพื่อความแข็งแรงมากขึ้น - ใช้องค์ประกอบที่สร้างขึ้นจากวัสดุทดแทนโดยทำให้เหมือนกับองค์ประกอบเดิมมากที่สุด
สถานที่	อดีต: กรุงเทพฯ ประเทศญี่ปุ่น ปัจจุบัน: จังหวัดไอชิ ประเทศญี่ปุ่น	ด้านสถาปัตยกรรม - ออกแบบโดยสถาปนิกที่มีความสำคัญระดับโลก - เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ผสมผสานสไตล์ต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น			
สถาปนิก	แฟรงก์ ลอยด์ ไรท์	สมัยใหม่ที่ผสมผสานสไตล์ต่าง ๆ รวมทั้งรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของญี่ปุ่น			
ปีที่สร้าง	พ.ศ. 2466				
ปีที่ปรับปรุงเสร็จ	พ.ศ. 2528	<ul style="list-style-type: none"> - วัสดุที่ใช้มีความสวยงาม โดดเด่นและใช้ฝีมือช่างในอดีต ได้แก่ อิฐสุดาระะ หินโอทานิ ด้านเทคโนโลยีการก่อสร้าง - อาคารวางบนฐานรากที่เป็นโคลนทำให้อาคารแทบไม่เกิดความเสียหายจากแผ่นดินไหวครั้งใหญ่			

จากการศึกษากรณีศึกษาพบว่า กรณีศึกษาที่เลือกศึกษานั้นล้วนเป็นอาคารที่มีความสำคัญต่อชาติ ทั้งการเป็นแห่งแรก ความโดดเด่นทางด้านโครงสร้าง และรูปแบบสถาปัตยกรรมทำให้คุณค่าของสถาปัตยกรรมมีความชัดเจน เหมาะแก่การเป็นมรดกทางวัฒนธรรม แม้ว่ากรณีศึกษามีคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่ชัดเจน แต่สถาปนิกผู้พัฒนาโครงการก็มีแนวคิดในการอนุรักษ์อาคารที่เปิดกว้างต่อพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรม โดยคงไว้ซึ่งส่วนที่สำคัญ หรือข้อบังคับของสถาปัตยกรรมนั้น ๆ ไว้ และยอมรับการปรับปรุง รื้อถอน และต่อเติมควบคู่ไปกับการบูรณะและซ่อมแซมในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น กรณีศึกษาอาคารพิพิธบางลำพูซึ่งเป็นอาคารโบราณสถานที่ขึ้นทะเบียน จึงมีการคงรูปด้านและโครงสร้างของอาคารเดิมไว้ ซึ่งแตกต่างไปจากกรณีของศูนย์การเรียนรู้โรงพิมพ์ธนบัตรแห่งประเทศไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่า และมีความน่าสนใจในการผสมผสานปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์และพื้นที่ของอาคารร่วมกับการรื้อถอนอาคารเดิมบางส่วน แต่ยังคงอนุรักษ์ไว้ซึ่งโครงสร้างเดิมและโครงสร้างที่โดดเด่น ในขณะที่กรณีศึกษาโรงแรมอิมพีเรียลนั้นแตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง เนื่องจากวัตถุประสงค์ของเจ้าของโครงการที่ต้องการพื้นที่ดั้งเดิมทั้งหมด แต่ก็ต้องการจะอนุรักษ์ด้วยจึงใช้วิธีการรื้อย้ายไปประกอบเข้ากับโครงสร้างที่สร้างขึ้นเลียนแบบขึ้นใหม่แทน ซึ่งนับเป็นทางเลือกการอนุรักษ์ที่มีความน่าสนใจอีกทางเลือกหนึ่ง ทั้งนี้จากกรณีศึกษาที่ได้นำเสนอขึ้นแสดงให้เห็นถึงทางเลือกที่หลากหลายรูปแบบ และระดับของการอนุรักษ์ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนาและเติบโตของเมืองที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

บทที่ 3

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโรงภาพยนตร์สกาล่า

การศึกษาเพื่อสร้างฐานข้อมูลเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่านั้น ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

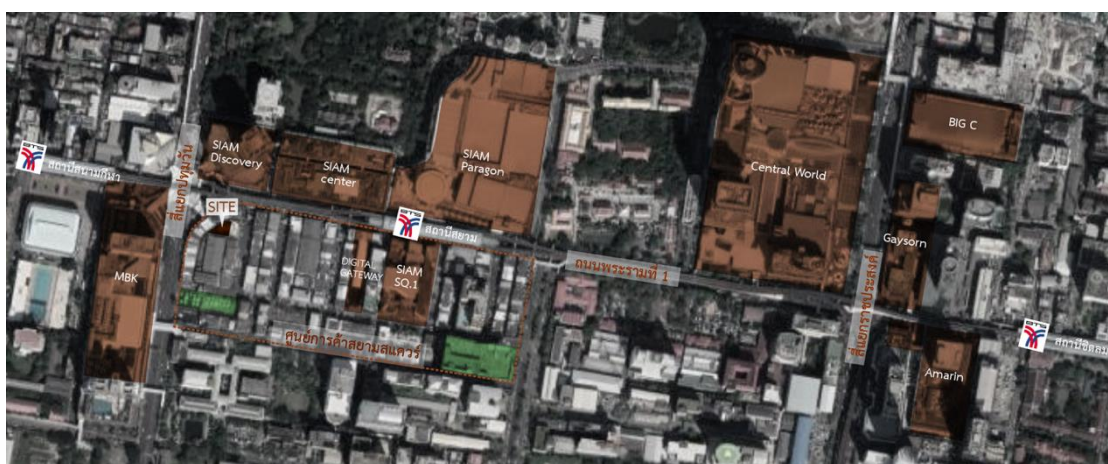
- 1) แบบสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่าที่พบจากการเผยแพร่เอกสารของ พีรศรี โปวาทอง ได้แก่ (1) ผังบริเวณของโรงภาพยนตร์สกาล่า (2) ผังพื้นที่ 2 ของโรงภาพยนตร์สกาล่า (3) ผังฝ้าโรงภาพยนตร์สกาล่า (4) รูปตัด (5) รูปด้าน (6) แบบขยายฝ้าโค้ง และดาวเพดาน แต่เนื่องจากคุณภาพของภาพค่อนข้างต่ำทำให้เป็นอุปสรรคต่อการอ่านแบบและศึกษาข้อมูล
- 2) ข้อมูลจากการรังวัดพื้นที่จริง และเปรียบเทียบกับแบบสถาปัตยกรรมเดิม
- 3) ภาพถ่ายปัจจุบัน และข้อมูลภาพถ่ายในอดีต
- 4) การทบทวนวรรณกรรม

3.1 บริบทโดยรอบพื้นที่ศึกษา

โรงภาพยนตร์สกาล่าตั้งอยู่ที่ 184 ซอยสยามสแควร์ 1 แขวงปทุมวัน เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ บนพื้นที่สยามสแควร์ ซึ่งเป็นพื้นที่เชิงธุรกิจของสำนักงานจัดการทรัพย์สินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานทรัพย์สินฯ เริ่มพัฒนาพื้นที่สยามสแควร์ที่มีขนาดประมาณ 63 ไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2505 ให้เป็นศูนย์การค้าเชิงราบและเปิดโล่ง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารพาณิชย์สูง 3-4 ชั้น ประมาณ 610 คูหา ซึ่งในปัจจุบันศูนย์การค้าสยามสแควร์ถูกรายล้อมด้วยศูนย์การค้าขนาดใหญ่ ประกอบกับการเชื่อมต่อการขนส่งมวลชนขนาดใหญ่ เช่น รถไฟฟ้ามหานคร (BTS) ส่งผลให้พื้นที่บริเวณสี่แยกปทุมวัน กลายเป็นศูนย์กลางการค้าในเขตใจกลางเมือง (รูปที่ 19) สำนักงานทรัพย์สินฯ จึงได้เริ่มพัฒนาพื้นที่บล็อกต่าง ๆ ในศูนย์การค้าสยามสแควร์อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่โรงภาพยนตร์เดี่ยวเริ่มเสื่อมความนิยมลง ตามการพัฒนาของเทคโนโลยีโรงภาพยนตร์ไทย ทำให้ผู้ใช้บริการโรงภาพยนตร์สกาล่าลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อสถานะทางการเงินของบริษัท เอเพกซ์ภาพยนตร์ จำกัด ที่ขาดทุนต่อเนื่องตั้งปี พ.ศ. 2553-2557¹ โดยล่าสุดได้มีประกาศจากสำนักงานทรัพย์สินจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยว่า บริษัท

¹ isranews, ส่องงบดุลย้อนหลัง 5 ปี บ.เอเพกซ์ฯ ต้นสังกัด 'สกาล่า' ขาดทุนสูง 7 ล. [ออนไลน์], 10 กันยายน 2560.

เอพีเคซ์ภาพยนตร์ จำกัด จะไม่ทำการต่อสัญญาเช่าพื้นที่ในฉบับต่อไป ส่งผลให้โรงภาพยนตร์สกาล่าจะปิดทำการหลังสิ้นสุดเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2561 อย่างไรก็ตามทางสำนักงานทรัพย์สิน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังไม่มีแผนในการจัดการกับโรงภาพยนตร์สกาล่า² จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ ในการออกแบบทางเลือกการอนุรักษ์ให้กับโรงภาพยนตร์สกาล่า โดยเลือกอนุรักษ์เฉพาะส่วนของโรง ภาพยนตร์ที่มีความโดดเด่นของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ เพื่อแบ่งพื้นที่ส่วนอื่นในการพัฒนาให้เกิด การใช้สอยพื้นที่อย่างคุ้มค่าควบคู่กับการอนุรักษ์

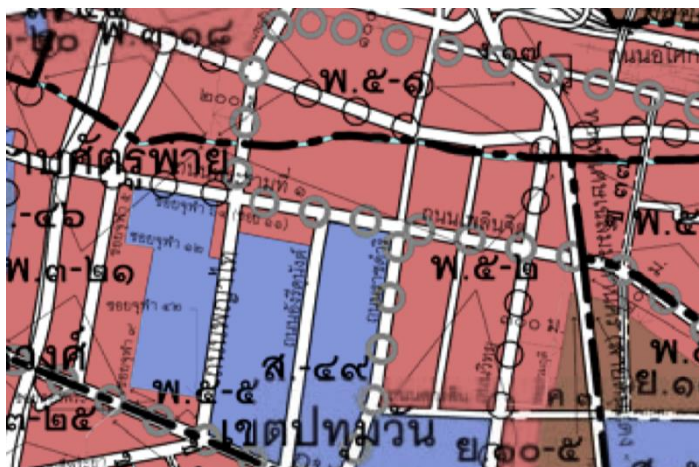

รูปที่ 19 ศูนย์การค้าในบริเวณโดยรอบพื้นที่ศูนย์การค้าสยามสแควร์

นอกจากนี้ที่ตั้งของโรงภาพยนตร์สกาล่าตั้งอยู่ในพื้นที่การใช้ที่ดินสีแดง พ.5-2 (รูปที่ 20) ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ใช้ประโยชน์เป็นศูนย์พาณิชยกรรมหลักเพื่อส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางทางธุรกิจ การค้า บริการ นันทนาการและการท่องเที่ยวในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งส่งผลให้บริเวณบล็อก (block) ที่ตั้งของโรงภาพยนตร์สกาล่ามีค่าอัตราส่วนพื้นที่อาคารต่อพื้นที่ดิน (FAR-Floor Area ratio) สูงถึง 10^3 ทำให้ที่ตั้งมีศักยภาพในการพัฒนาโครงการโดยเฉพาะการก่อสร้างอาคารสูง ผู้วิจัยเห็นว่าการสร้างอาคารสูงในที่ตั้งนั้นเป็นหนึ่งในแผนพัฒนาที่มีความเป็นไปได้ต่อไป

² ฝ่ายบริหารสำนักงานจัดการทรัพย์สินจุฬาฯ, ซีแองซ์เอ็ทเจ็จริง กรณีการพัฒนาพื้นที่โรงภาพยนตร์สกาล่า [ออนไลน์].

³ กระทรวงมหาดไทย, กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2556 (กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย,2556).

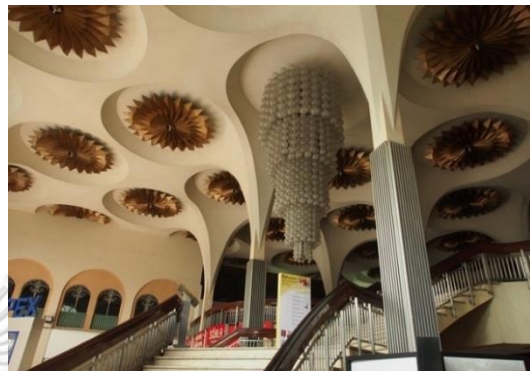

รูปที่ 20 แผนผังกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินตามที่ได้จำแนกประเภททำยกภูกระทรวง
ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2549

3.2 ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่า

โรงภาพยนตร์สกาล่าออกแบบโดยพันเอกจิระ ศิลป์กนก ในปี พ.ศ. 2512 ซึ่งอยู่ในยุคสมัยของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ช่วงปลาย (Late modern architecture) อาคารเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กและมีการใช้โครงสร้างเปลือกบางประกอบด้วย ลักษณะของอาคารที่เป็นโถงเสาและมีโครงสร้างที่บานออกบริเวณหัวเสานั้นคล้ายคลึงกับธนาคารไฮท์สเตท โดยวิลสัน มอริส ครนและแอนเดอร์สัน (Heights State Bank, Wilson Morris, Crain & Anderson) (รูปที่ 23) อาคารสำนักงานประกันภัยนอร์ทเวสเทิร์น เนชั่นนอล ไลฟ์ โดยมิโนรุ ยามาซากิ (Northwestern National Life Insurance Co., Minoru Yamasaki) (รูปที่ 24) ทั้งสองอาคารดังกล่าวเป็นสถาปัตยกรรมแนวยามาซากิ-สโตน (Yamasaki-Stone's style) หรือ แนวนิวฟอร์มอลลิสม์ (New Formalism style) ซึ่งเป็นหนึ่งในรูปแบบของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งมีจุดเริ่มต้นในช่วงปี 1960s โดยมีลักษณะที่โดดเด่น คือ อาคารลอยตัวที่ประกอบไปด้วยรูปด้านที่สมมาตร หลังคาคอนกรีตเรียบ (reinforced-concrete flat roof) และมีการออกแบบโครงสร้างที่รับน้ำหนักบริเวณหัวเสา (columnar supporter) ที่มีรูปทรงหลากหลายแตกต่างจากแนวสากล (International style) (รูปที่ 25) และแนวมิสเสียน (Miesian style) (รูปที่ 26) อย่างไรก็ตามก็ยังมีลักษณะของรูปแบบสากลซึ่งเป็นรากฐานของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ผสานอยู่ด้วย ในการใช้รูปทรงที่เรียบง่าย โครงสร้างเสา

และคานคอนกรีต (skeleton structure) หลังคาคอนกรีตแบน การใช้พื้นผิวที่เรียบด้วยการฉาบปูน และการทำสีอาคารเป็นสีขาว⁴ รวมอยู่เช่นกัน

รูปที่ 21 ด้านนอกโรงภาพยนตร์สกาล่า (ซ้าย)

รูปที่ 22 ภายใน โถงโรงภาพยนตร์สกาล่า (ขวา)

รูปที่ 23 ธนาคารไฮท์สเตท (Heights State Bank) (ซ้าย)

ที่มา: <https://finance-commerce.com/2011/07/building-blocks-washington-square/>

รูปที่ 24 อาคารสำนักงานประกันภัยนอร์ทเวสเทิร์น เนชั่นนอล ไลฟ์ (Northwestern National Life Insurance Co.) (ขวา)

ที่มา: <http://www.houstonpress.com/content/printView/6373855>

⁴ Whiffen Marcus, *American Architecture since 1780: A Guide to Styles*, (English: The M.I.T. Press 1969), pp. 257-262.

รูปที่ 25 วิลล่าซาวอย (Villa Savoye) (ขวา)

ที่มา: <https://www.curbed.com/2016/7/20/12241010/melania-trump-plagiarism-architecture-school-donald>

รูปที่ 26 ฟรานเวิร์สเฮ้าส์ (The Farnsworth House) (ซ้าย)

ที่มา: <https://www.thoughtco.com/mies-van-der-rohe-edith-farnsworth-177988>

จากชีวประวัติของพันเอก จิระ ศิลป์กนกพบว่าได้รับทุนไปเรียนต่อสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ (University of California, Berkeley) ประเทศสหรัฐอเมริกาในปี พ.ศ.2502⁵ จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่า พันเอก จิระ ศิลป์กนกได้รับอิทธิพลทางแนวคิดในการออกแบบทั้งจากการศึกษาในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และเมื่อได้ไปศึกษาต่อ ก็ได้ถ่ายทอดแนวความคิดออกมาในการออกแบบโรงภาพยนตร์สกาล่า เกิดเป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่มีการผสมผสานระหว่าง 3 รูปแบบได้แก่ เสาที่มีโครงสร้างฟ้าโค้งสองทิศ การมีแนวเสาบริเวณรูปด้านของอาคาร และการใช้หลังคาคอนกรีตแบนและมีพาราเปิดตามแนวมิโนรสโตนและลักษณะอาคารที่ปราศจากองค์ประกอบตกแต่งทางสถาปัตยกรรม การใช้วัสดุปูนฉาบและการทำสีอาคารเป็นสีขาวตามแนวสากล นอกจากนี้อาคารยังมีส่วนของโถงที่มีความโปร่งเหมาะกับการไหลเวียนของอากาศ ทำให้เป็นที่ว่างขนาดใหญ่ที่ไม่มีการใช้เครื่องปรับอากาศตามแนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในเขตร้อนชื้น (Tropical Modern architecture)

3.3 รูปทรงและพื้นที่ว่างของอาคาร

เมื่อพิจารณารูปทรงอาคารของโรงภาพยนตร์สกาล่าจะเห็นว่า มีการใช้รูปทรงภายนอกที่เรียบง่าย โดยอาคารเอียงแนวเสา 45 องศาจากอาคารตึกแถว เพื่อรับคนจากถนนพระรามที่ 1 และ

⁵ กรมยุทธโยธาทหารบก, เรือนไทย:ระลึกด้วยรัก พันเอก จิระ ศิลป์กนก 2 กุมภาพันธ์ 2556 (กรุงเทพฯ: กรมยุทธโยธาทหารบก, 2556),

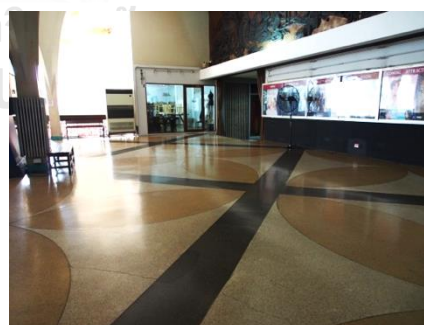
ทำให้อาคารโดดเด่นจากตึกแถวที่เชื่อมต่อกันอยู่ (รูปที่ 27) ภายในประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นรูปร่างเรขาคณิต และมีเส้นสายของโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่ทำให้พื้นที่ดูมีความเคลื่อนไหว ประกอบกับลดทอนบนพื้นที่ออกแบบทิศทางตามแนวทแยงมุม ส่งเสริมความรู้สึกของการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้น พื้นที่ว่างภายในส่วนโถงทางเข้าเป็นโถง ไม่มีเสา เกิดเป็นโถงดับเบิลสเปซ (double space) ที่มีความโปร่ง และเกิดการเชื่อมต่อของที่ว่างบริเวณโถงทางเข้า และโถงพักคอยบริเวณชั้น 2 มีการเชื่อมต่อทางกายภาพด้วยบันได 2 ช่วงโดยช่วงล่างมีทางขึ้นสองทาง (double staircase) เพิ่มความรู้สึกหรรษาให้กับพื้นที่ ร้านอาหารล้อมพื้นที่ด้วยผนังทึบทำให้ปิดกั้นการเชื่อมต่อกับพื้นที่อื่นโดยสมบูรณ์ (รูปที่ 33)

รูปที่ 27 โรงภาพยนตร์สกาล่าและตึกแถว (ซ้าย)

รูปที่ 28 ภาพถ่ายมุมสูงโรงภาพยนตร์สกาล่า (ขวา)

ที่มา: <http://www.manager.co.th/Home/ViewNews.aspx?NewsID=957000005074>

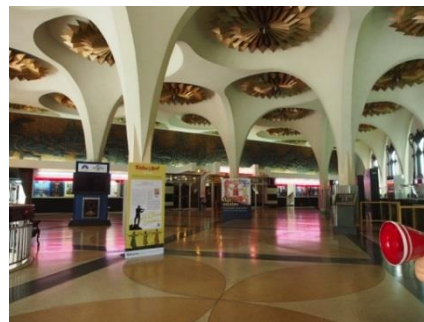

รูปที่ 29 โถงทางเข้าโรงภาพยนตร์สกาล่า (ซ้าย)

รูปที่ 30 ลายพื้นโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า (ขวา)

รูปที่ 31 โถงทางเข้าโรงพยาบาลนครสกลา (ซ้าย)

รูปที่ 32 โถงพักคอยโรงพยาบาลนครสกลา (ขวา)

รูปที่ 33 ร้านอาหารสกลา (ซ้าย)

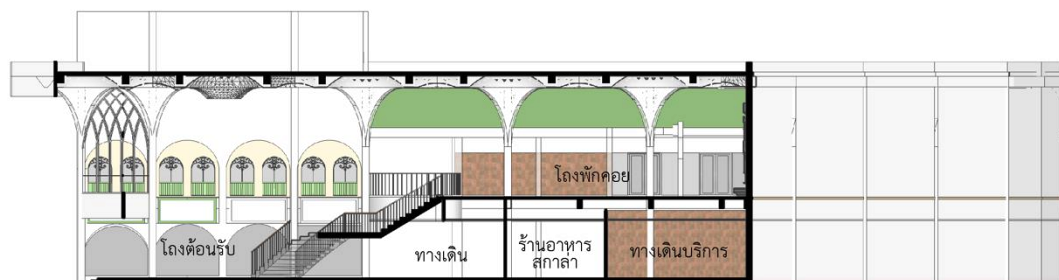
รูปที่ 34 สำนักงานสวนนงนุช (ขวา)

3.4 ลักษณะพื้นที่และการแบ่งพื้นที่ใช้สอย

พื้นที่โถงโรงพยาบาลนครสามารถแบ่งออกตามลักษณะพื้นที่ได้เป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่ โถงต้อนรับ ร้านอาหาร และโถงพักคอยบริเวณชั้น 2 (รูปที่ 35) โดยมีพื้นที่โถงต้อนรับมีลักษณะเป็นโถงสูง 2 ชั้นโดยมีการไหลของที่ว่างจากพื้นที่โถงต้อนรับไปยังโถงพักคอยด้วยบันไดหลัก และโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่มีความต่อเนื่องเป็นผืนเดียวทั้งโถงโรงพยาบาลนคร ใช้งานเป็นโถงอเนกประสงค์ ในส่วนของร้านอาหารนั้นมีลักษณะเป็นพื้นที่ปิดจากทั้งสองพื้นที่โดยสิ้นเชิง การใช้งานพื้นที่ในส่วนของโถงโรงพยาบาลนครในปัจจุบันประกอบไปด้วย พื้นที่อเนกประสงค์ ร้านอาหาร และสำนักงานสวนนงนุชที่บริเวณชั้น 1 พื้นที่ขายตัวภาพยนตร์และพื้นที่พักคอยที่บริเวณชั้น 2 ในอดีตบริเวณโถงชั้นล่างมีพื้นที่มุมหนึ่งเป็นร้านเครื่องดื่ม⁶ และจากหลักฐานภาพถ่ายในอดีตผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานว่าการใช้งานน่าจะคล้ายคลึงกับในอดีตตั้งแต่การเปิดใช้งาน (รูปที่ 36)

⁶ ธนาทิต ฉัตรภูต, ตำนานโรงหนัง (กรุงเทพฯ: เวลาดี, 2547),

รูปที่ 35 แผนภาพการใช้พื้นที่ในโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า

รูปที่ 36 บันไดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าในอดีต (ซ้าย) และ ส่วน โถงพักคอย บริเวณชั้น 2 ในอดีต (ขวา)

ที่มา: <https://www.matichon.co.th/news/921398>

3.5 รายละเอียดโครงสร้างและวัสดุอาคาร

โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นอาคารโครงสร้างเสาคานคอนกรีตเสริมเหล็กที่ประกอบไปด้วยโถงโรงภาพยนตร์ โรงภาพยนตร์ และอาคารพาณิชย์สูง 4 ชั้น โดยมีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกัน ภายในโถงโรงภาพยนตร์ประกอบด้วยพื้นที่โถงทางเข้า ร้านอาหารบริเวณชั้น 1 และโถงพักคอยบริเวณชั้น 2 ช่วงเสาของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าในแบบสถาปัตยกรรมและช่วงเสาในร้านอาหารบางส่วนมีระยะ 3.50 เมตร และช่วงเสาบริเวณชั้น 2 มีระยะ 7.00 เมตร (รูปที่ 40) เหมือนกันทั้งด้านยาวและด้านสกัด เสาบริเวณโถงมีขนาด 0.345x0.345 เมตร และลดขนาดเป็น 0.25x0.25 เมตรบริเวณช่วงบนของเสาที่มีการสร้างโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ (รูปที่ 41) ส่วนของหลังคาเป็นหลังคาคอนกรีตเสริมเหล็กเรียบในลักษณะของดาดฟ้า มีพาราเบตล้อมรอบ บันไดหลักของโถงโรงภาพยนตร์เป็นบันไดคอนกรีตเสริมเหล็ก วัสดุผิวอาคารเป็นปูนสีขาวฉาบเรียบ มีการใช้เซรามิกในการปิดผิวที่ผนังและคานบางส่วน เช่น คานและผนังด้านหน้าอาคาร โถงโรงภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์ได้รับการซ่อมแซมและบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ จึงมีสภาพที่ค่อนข้างใหม่ และสมบูรณ์ พบการเสื่อมของอาคารเพียงบริเวณรอยแตกบนพื้นชั้น 1 บริเวณทางเข้า (รูปที่ 38)

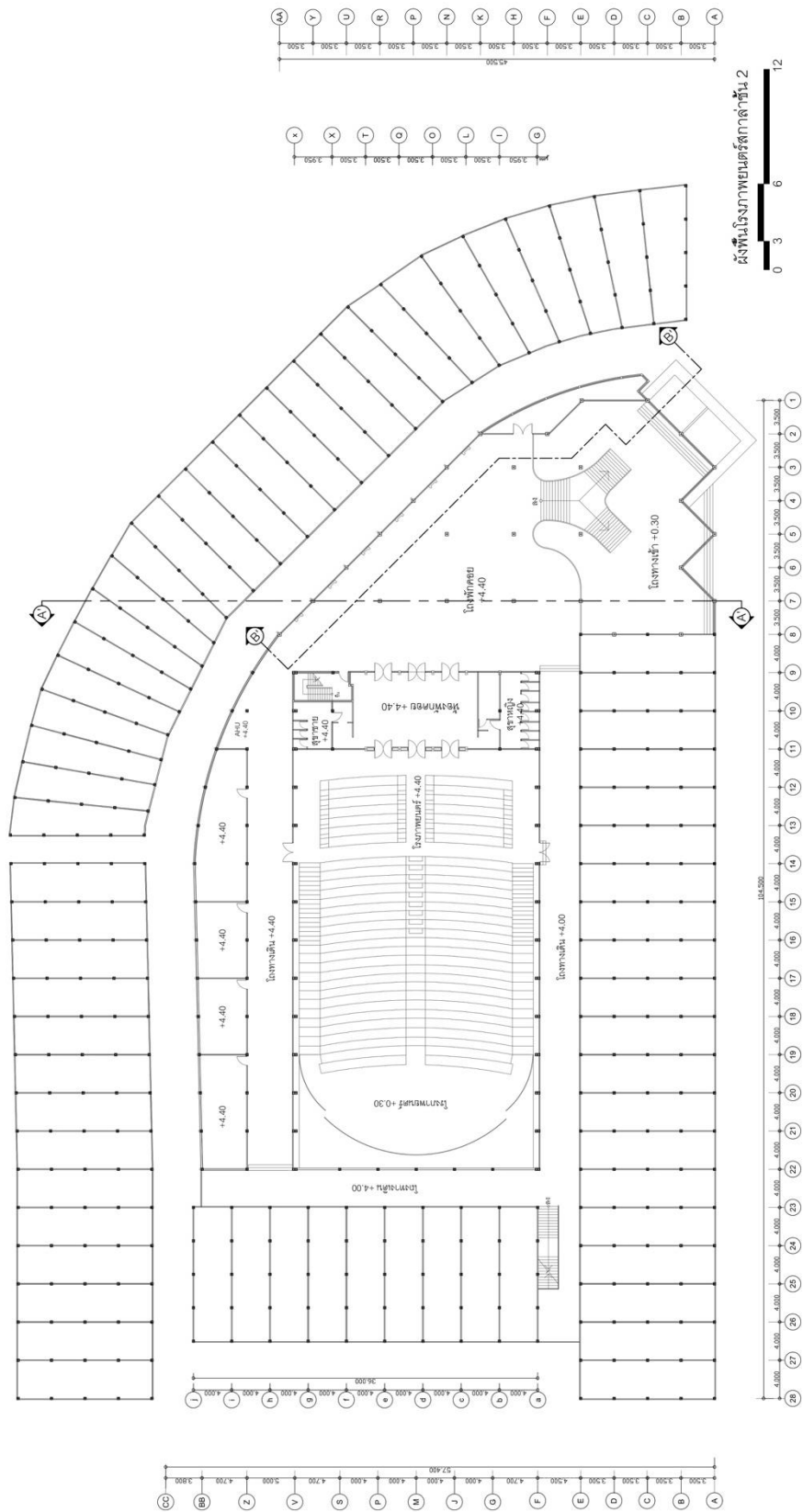

รูปที่ 37 การปิดผิวคอนกรีตด้วยเซรามิกขนาดเล็ก (ซ้าย)

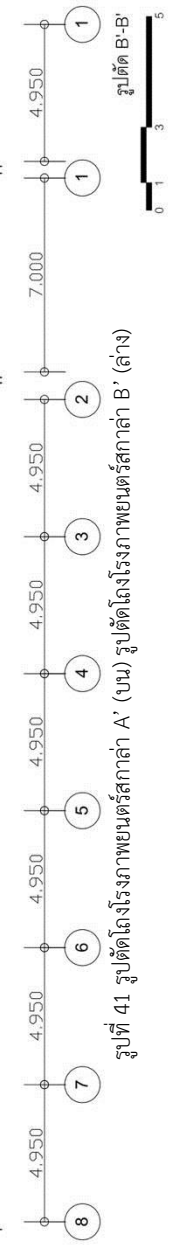
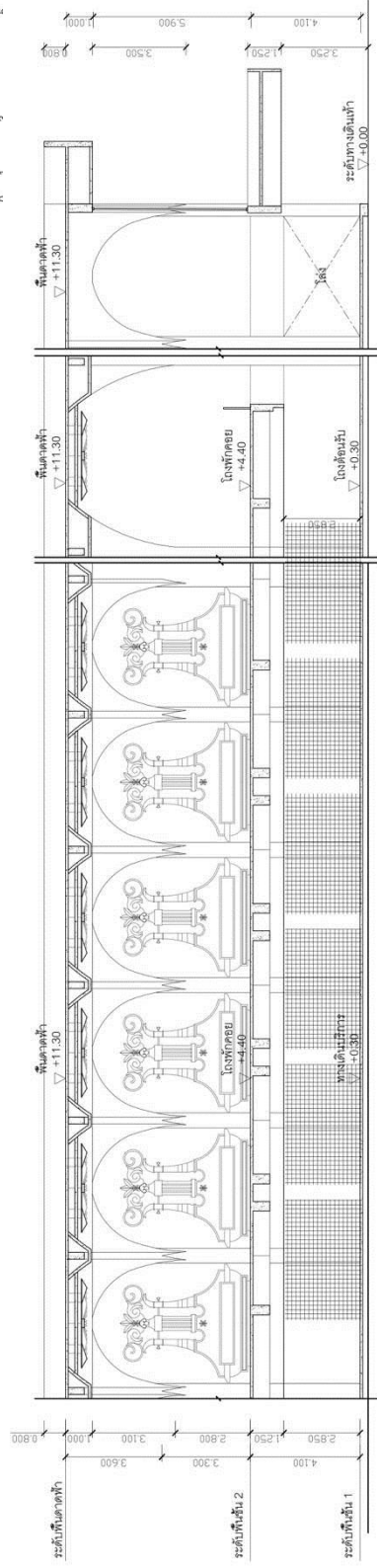
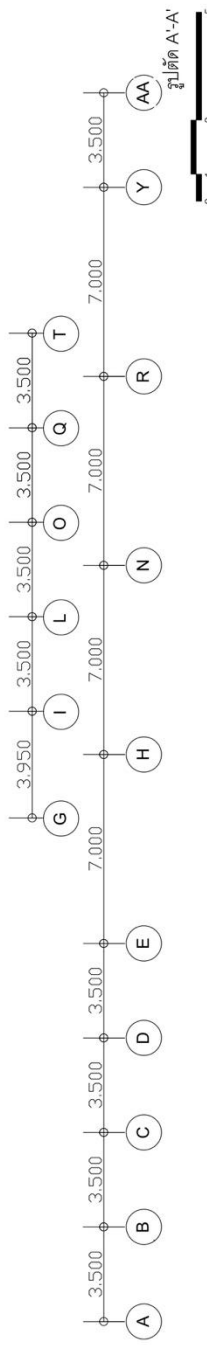
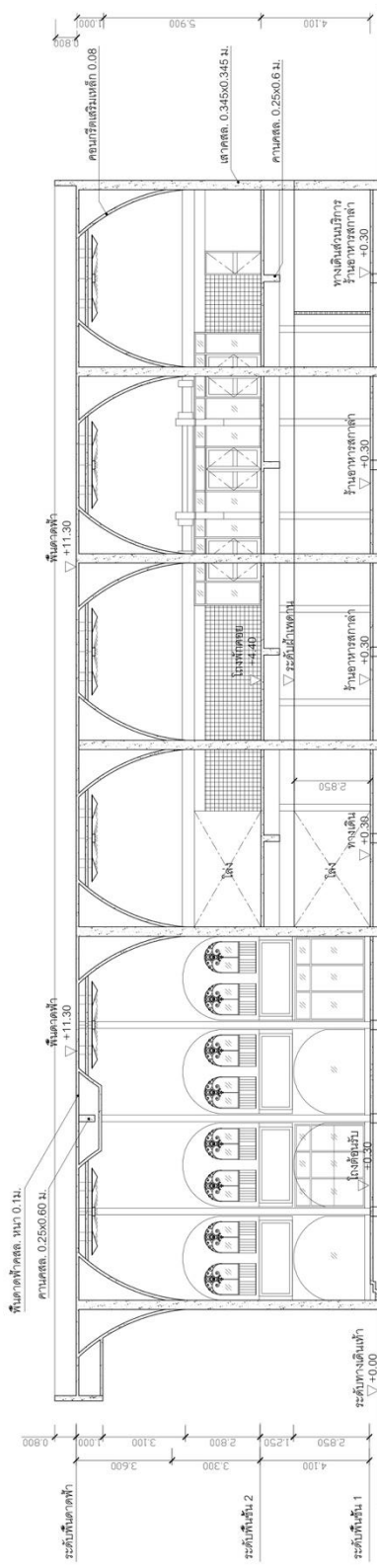
รูปที่ 38 รอยแตกของพื้นบริเวณโถงทางเข้าโรงพยาบาลรศเกล้า (ขวา)

รูปที่ 40 ผังพื้นโรงพยาบาลตึกล่า ชั้น 2

รูปที่ 41 รูปตัดโรงภาพยนตร์สกาล่า A' (บน) รูปตัดโรงภาพยนตร์สกาล่า B' (ล่าง)

3.6 องค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่า

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบโรงภาพยนตร์สกาล่าที่พบในปัจจุบันเพื่อจัดหมวดหมู่ขององค์ประกอบตามโครงสร้างและประเภทขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งโครงสร้างขององค์ประกอบจะส่งผลต่อวิธีการในการอนุรักษ์และการตัดสินใจในการเลือกเก็บรักษาองค์ประกอบ ทั้งนี้องค์ประกอบที่นำมาจัดกลุ่มนั้นไม่ครอบคลุมเฟอร์นิเจอร์ เช่น โคมไฟระย้า เคาท์เตอร์จำหน่ายตั๋ว และม้านั่งลอยตัว เป็นต้น โดยสามารถจำแนกออกได้เป็นหมวดดังนี้ (รูปที่ 42)

3.6.1 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร (Structural elements)

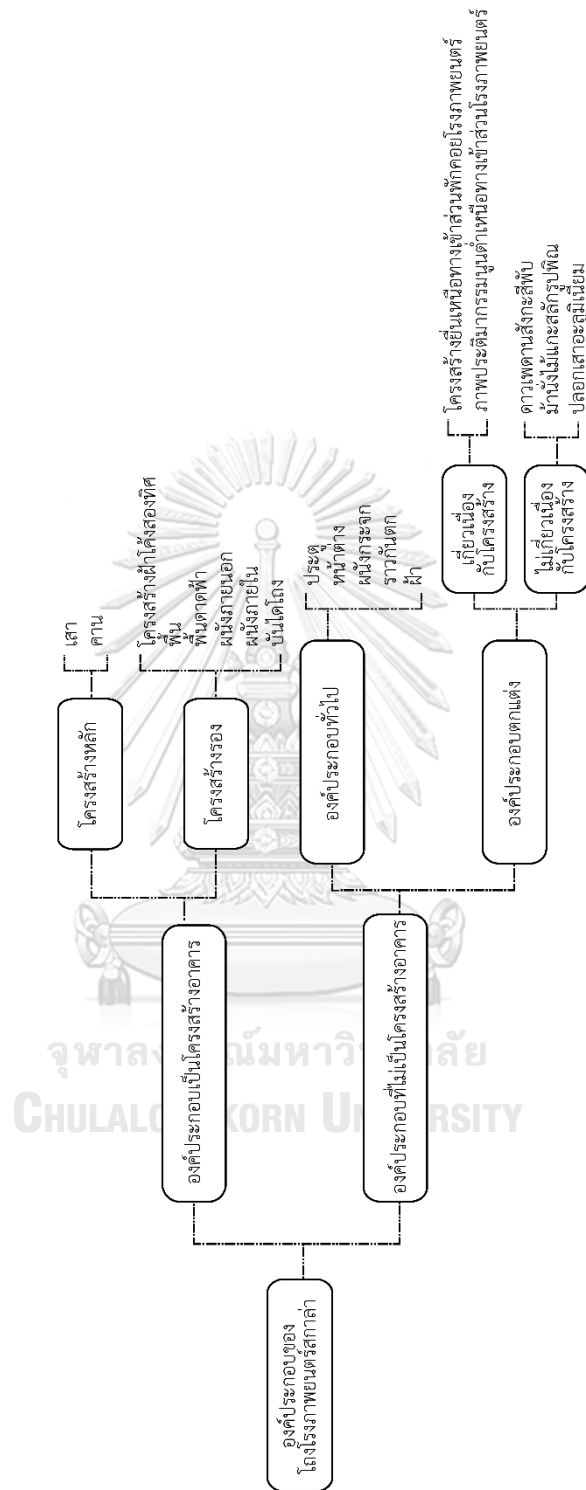
องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคารเป็นองค์ประกอบของอาคารที่ส่งผลกระทบต่อความแข็งแรง มั่นคง และการเปลี่ยนแปลงของลักษณะพื้นที่ของอาคารเมื่อเกิดการรื้อถอนสามารถจำแนกย่อยได้เป็น 2 ประเภท

- 1) องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลัก: ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาคารโดยตรงเมื่อเกิดการรื้อถอน ได้แก่ เสา และคาน
- 2) องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างรอง: มีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับส่วนโครงสร้างหลักจึงต้องระมัดระวังในการรื้อถอนให้ไม่กระทบต่อโครงสร้างหลัก ได้แก่ ฝ้าโครงสร้างโค้ง ผนังภายนอก ผนังภายใน พื้น พื้นลาดฟ้า และบันได

3.6.2 องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร (Non-structural elements)

องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคารเป็นองค์ประกอบของอาคารที่ไม่มีหน้าที่รับการถ่ายแรงของอาคาร สามารถจำแนกย่อยได้เป็น 3 ประเภท

- 1) องค์ประกอบอาคารทั่วไป: องค์ประกอบที่ไม่ส่งผลกระทบต่อความแข็งแรง แต่ส่งผลต่อการสร้างพื้นที่ ได้แก่ ประตู หน้าต่าง ผนังกระจก ฝ้า ราวกันตก
- 2) องค์ประกอบตกแต่ง
  - (1) องค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง: ต้องใช้อุปกรณ์ที่ซับซ้อนเพื่อรื้อถอน ไม่นิยมย้ายตำแหน่ง หรือนำกลับมาใช้ซ้ำ ได้แก่ โครงสร้างยื่น และภาพปูนปั้นนูนต่ำเหนือทางเข้าส่วนพักคอยโรงภาพยนตร์
  - (2) องค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง: สามารถรื้อถอนและย้ายไปติดตั้งที่อื่นได้ง่าย ได้แก่ ดาวเพดานอะลูมิเนียมพับ ม้านั่งไม้ แกะสลักรูปหิน ปลูกเสาอะลูมิเนียม

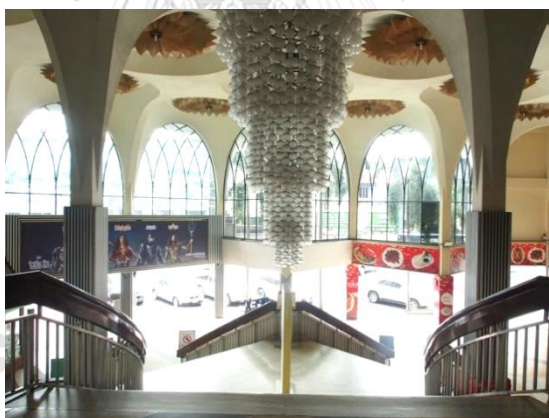
รูปที่ 42 แผนภาพการจัดกลุ่มองค์ประกอบของโครงการวิทยุศาสตร์สภา

3.7 รายละเอียดองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่า

3.7.1 องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างอาคาร

3.7.1.1 โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศสองทิศ

โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศเป็นองค์ประกอบที่องค์ประกอบที่สร้างทั้งความสวยงามและเป็นโครงสร้างให้กับโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นภาพจำและแสดงถึงรูปแบบโครงสร้างของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในการออกแบบรูปทรงของโครงสร้างและสะท้อนถึงเทคโนโลยีการก่อสร้างในยุคนั้น เมื่อสังเกตรูปแบบของโครงสร้างโค้งของโรงภาพยนตร์สกาล่ามีลักษณะของโครงสร้างโค้งรูปพัดที่ต่อเนื่องจากเสาและขึ้นเป็นโครงร่างลักษณะถั่วเป็นเป็นหน่วย ซึ่งซ้ำกันตามพิกัดของแนวเสาทำให้ฝ้าฝ้าไหลต่อเนื่องเป็นผืนเดียวกันตลอดทั้งพื้นที่ แต่ในขณะเดียวกันจะเห็นได้ว่าในส่วนของโถงทางเข้าเป็นช่วงเสาที่ฝ้าฝ้าไหลต่อเนื่องไปจนถึงช่วงเสาชุดด้านหน้าของโรงภาพยนตร์โดยไม่มีเสาและโครงสร้างโค้งรูปพัด เกิดเป็นโถงไร้เสาที่มีความกว้างและโอ้อ่า (รูปที่ 43)

รูปที่ 43 มุมมองจากโถงพักคอยโรงภาพยนตร์สกาล่า

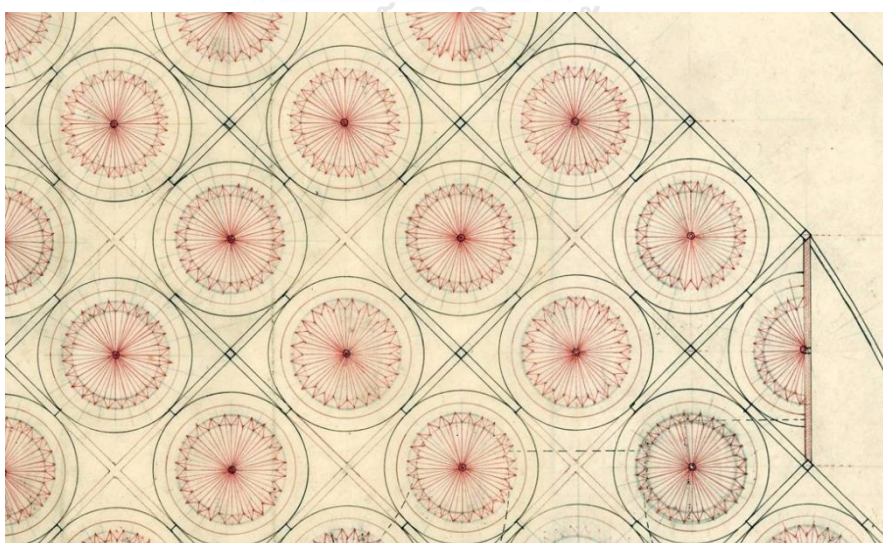
เพื่อศึกษาโครงสร้างของโครงสร้างโค้ง ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาจากผังพื้น ผังฝ้า รูปตัด และแบบขยายในแบบสถาปัตยกรรมเดิมของโรงภาพยนตร์สกาล่า จากผังฝ้าพบว่าแบบแสดงให้เห็นถึงสี และน้ำหนักของเส้นคานที่ไม่เท่ากัน (รูปที่ 44) ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าคานอาจจะมีสองระดับ แต่ในขณะเดียวกันแบบที่แสดงในรูปตัดนั้นยังไม่แสดงหน้าตัดคานที่เป็นรูปร่างสี่เหลี่ยม จึงสันนิษฐานได้ว่าโครงสร้างโค้งประกอบด้วยโครงสร้างแกนกลางในลักษณะของเสา คาน และคريب ประกอบกับการศึกษารูปแบบของสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่ากับอาคารอื่น ๆ โดยเฉพาะอาคารรูปแบบนีวฟอร์มอลลิสม์ซึ่งเมื่อเทียบเคียงลักษณะของโครงสร้างเสาแล้ว จึง

สามารถช่วยยืนยันข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับโครงสร้างของเสาและฝ้าบริเวณโถงโรงภาพยนตร์ว่ามีลักษณะเป็นครีบบตามแกนของโครงที่ทำแนวทแยง 45 องศาจากแนวเสาและมีความเกี่ยวเนื่องกับคานรับพื้นดาดฟ้า โดยเชื่อมต่อเป็นโครงสร้างเดียวกัน

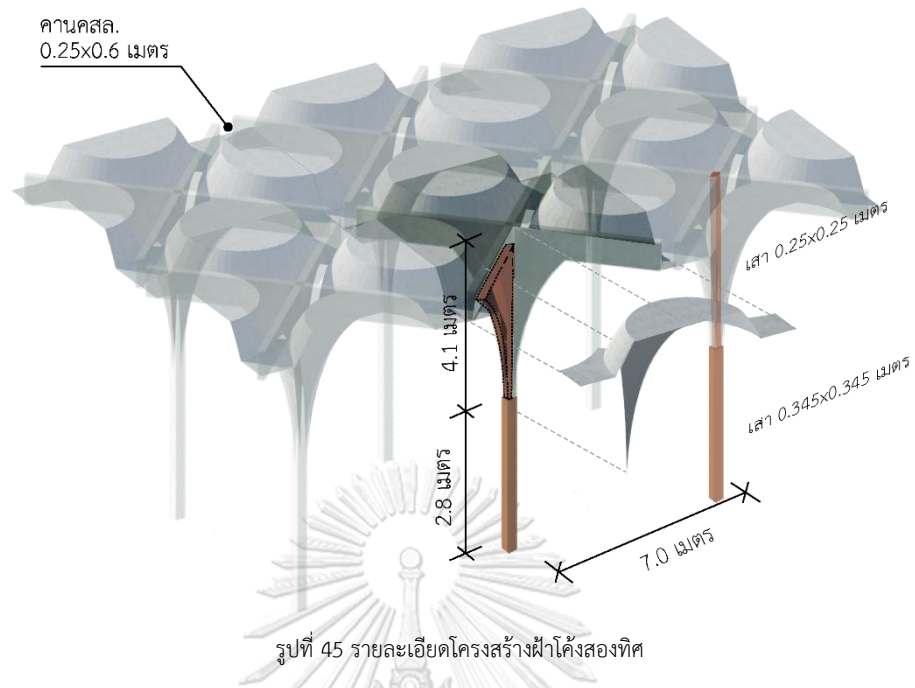
เมื่อนำโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศของโรงภาพยนตร์สกาล่าไปเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ภาพลักษณะของเสาและฝ้าที่คล้ายคลึงกัน เช่น ศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย (พ.ศ.2514) และบ้านบุญนำทรัพย์ (พ.ศ.2522) โดยศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทยนั้นมีส่วนของโครงสร้างโค้งที่เป็นคอนกรีตเปลือบบาง และบ้านบุญนำทรัพย์

นอกจากนั้นโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศส่วนมีการเกาะส่วนเสาและแตกบานออกไปเป็นลักษณะดอกเห็ดนั้น จากการหลักฐานแบบขยายโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศและการวิเคราะห์นั้นสามารถสันนิษฐานว่าเป็นโครงสร้างวคอนกรีตเสริมเหล็กประเภทหล่อในที่ โดยตั้งแม่แบบและหล่อคอนกรีตภายในที่ตั้ง เนื่องจากโครงสร้างฝ้าโค้งสองทศนั้นมีขนาดใหญ่ และมีน้ำหนักมาก ซึ่งหากโครงสร้างฝ้าโค้งสองทศนั้นเป็นโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็กแบบชิ้นส่วนสำเร็จรูป (precast concrete) จะต้องใช้เครื่องมือยกที่สามารถรับน้ำหนักได้มาก และมีความยุ่งยากมากกว่าโครงสร้างฝ้าโค้งสองทศนั้นนั้นเริ่มต้นโครงสร้างบริเวณเสาช่วงบนที่มีการเปลี่ยนขนาดจาก 0.345x0.345 เมตรเป็น 0.25x0.25 เมตร และมีการหมุนหน้าตัดเสาจากแนวเสาเดิม 45 องศา

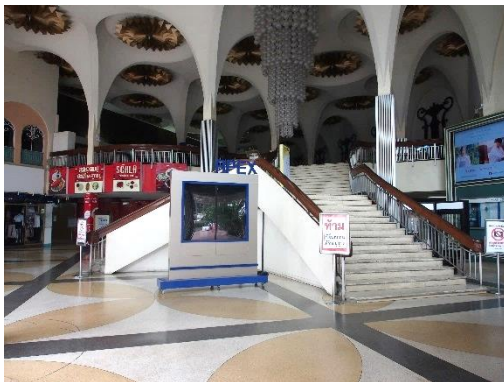
รูปที่ 44 ส่วนหนึ่งของผังฝ้าโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า แสดงสีและน้ำหนักของเส้นคานที่แตกต่างกัน

ที่มา: แบบสถาปัตยกรรมโรงภาพยนตร์สกาล่า

3.7.1.2 บันไดโถงโรงภาพยนตร์

สกาล่า ในภาษาอิตาลีแปลว่าบันได บันไดจึงเป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งเป็นเอกลักษณ์ของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า มีลักษณะเป็นบันได 2 ช่วง โดยที่ช่วงล่างที่แจกออกเป็นทางขึ้น 2 ทาง (double staircase) และบรรจบเป็นทางเดียวไปยังชั้นสองซึ่งนำไปสู่โถงพักคอยของโถงโรงภาพยนตร์บริเวณชั้น 2 จากแบบสถาปัตยกรรมพบว่าบันไดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นบันไดท้องเรียบโครงสร้างคอนกรีต แบบมีคานแม่บันได โดยคานแม่บันไดเชื่อมกับคานพื้นชั้น 2 บริเวณแนวเส้า G วัสดุปิดผิวลูกตั้งและลูกนอนเป็นหินอ่อนสีขาว ราวกันตกอะลูมิเนียม ราวจับทำจากไม้

รูปที่ 46 บันไดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า (ซ้าย)

รูปที่ 47 แม่บันไดโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า (ขวา)

3.7.2 องค์ประกอบที่ไม่เป็นโครงสร้างอาคาร

นอกเหนือจากองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญแล้ว โถงโรงภาพยนตร์สกาล่ายังประกอบไปด้วยองค์ประกอบอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของความ เป็นสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ เช่น หน้าต่างด้านโถงโรงภาพยนตร์ รวมไปถึงองค์ประกอบที่เป็น สัญลักษณ์ของความหรูหราเฟื่องฟูของโรงภาพยนตร์ในสมัยนั้นโดยสะท้อนออกมาใน องค์ประกอบตกแต่งที่ร่วมกับการใช้งานต่าง ๆ ภายใต้รูปแบบของศิลปะอาร์ตเดโคซึ่งมี ลักษณะที่ประกอบไปด้วยงานลักษณะที่เป็นงานช่าง และมีการใช้วัสดุที่ดูหรูหรา โดยมีมุ่ง นำเสนอความงดงาม ชวนหลงใหล ในลักษณะของการติดตั้งองค์ประกอบเข้าไปในพื้นที่ เพิ่มเติม ไม่ใช่องค์ประกอบตกแต่งทางสถาปัตยกรรมโดยแท้ ได้แก่ ดาวเพดาน ม่านไม้ แกะสลักรูปพิณ ภาพสำริดนูนต่ำเหนือโรงภาพยนตร์ โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรง ภาพยนตร์

3.7.2.1 โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

โครงสร้างยื่นมีลักษณะเป็นทับหลังของประตูและผนังกระจกบริเวณทางเข้า โรงภาพยนตร์ (รูปที่ 48) (รูปที่ 49) โดยใช้รูปทรงที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา มี ลักษณะของเรขาคณิต เพื่อเน้นบริเวณทางเข้าโรงภาพยนตร์ การก่อสร้างเป็น โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ด้านใต้ของส่วนยื่นติดตั้งดวงโคมสำหรับให้แสงสว่าง

รูปที่ 48 โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

รูปที่ 49 โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์ถ่ายจากด้านหน้า

3.7.2.2 ภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

เป็นภาพประติมากรรมนูนต่ำรูปแบบอาร์ตเดโค (รูปที่ 50) ชื่อว่าภาพ Asia-Holiday ซึ่งออกแบบโดยส Ver. V. Manipol สถาปนิกผู้ออกแบบภายในโรงแรม อินทรา⁷ และสร้างโดย Fed. R. Tagala โดยมีหลักฐานแสดงรายละเอียดของผู้ออกแบบและก่อสร้างประติมากรรมอยู่บนประติมากรรมชิ้นนี้ (รูปที่ 51) แสดงเกี่ยวกับเอกลักษณ์ วัฒนธรรม และประเพณีของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยปรากฏภาพ เช่น ทักษิมาฮาลและหมองูแสดงถึงประเทศอินเดีย เสาโทรวีแสดงถึงประเทศญี่ปุ่น เรือสำเภาและมังกรแสดงถึงประเทศจีน เรือสุพรรณหงส์ และการรำไทยแสดงถึงประเทศไทย เป็นต้น ประติมากรรมชิ้นนี้มีความยาวต่อเนื่องกันประมาณ 34 เมตร ตลอดแนวโถงพักคอยโดยแสดงอยู่บริเวณทับหลังทางเข้าโรงภาพยนตร์ เมื่อเปรียบเทียบกับแบบสถาปัตยกรรมเดิมแล้วพบว่าการเปลี่ยนภาพที่ประดับตกแต่ง จากไม้แดงฉลุเป็นลวดลายพันธุ์พีชมาเป็นภาพประติมากรรมนูนต่ำในปัจจุบัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่ามีการเปลี่ยนแปลงภายหลัง หรือเป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เริ่ม โดยประติมากรรมนูนต่ำชิ้นนี้คาดว่าสร้างจากปูนปั้นลงสีให้เหมือนสำริด เนื่องจากเมื่อพิจารณาใกล้ ๆ เห็นรูบนวัสดุ ซึ่งคาดว่าป็นรูที่เกิดขึ้นได้ในวัสดุประเภทปูน

รูปที่ 50 ภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

⁷ Micheal Gorman, "Bangkok Lastest Landmark Has Been 5 1/2 Years Making," Bangkok Post 1971. pp.7-18.

รูปที่ 51 ส่วนหนึ่งของประติมากรรมเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์ แสดงชื่อผู้ออกแบบและสร้าง
ภาพโดย: ศรัณย์ ศรีธวัชพงศ์

3.7.2.3 หน้าต่างด้านหน้าโรงภาพยนตร์

เป็นหน้าต่างโครงเหล็กลูกฟูกกระจก โครงเหล็กมีเส้นสายที่ล้อกับโครงสร้าง ฝ้าโค้งสองทิศ ใช้ลูกฟูกกระจก (รูปที่ 52) ซึ่งเป็นลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่แสดงถึงการใช้ช่องเปิดขนาดใหญ่ที่แสดงให้เห็นว่าอาคารสร้างขึ้นด้วยโครงสร้างเสาและคาน และวัสดุที่มาจากกาปฏิวัติอุตสาหกรรมอันได้แก่ คอนกรีตเหล็ก และกระจก

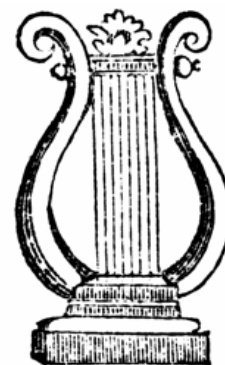
รูปที่ 52 หน้าต่างด้านหน้าโรงภาพยนตร์สกาล่า (ซ้าย)

รูปที่ 53 หน้าต่างด้านหน้าโรงภาพยนตร์สกาล่าบริเวณทางเข้า (ขวา)

3.7.2.4 ม้านั่งไม้แกะสลักรูปพิณ

เป็นม้านั่งไม้ที่มีพนักพิงเป็นไม้แกะสลักขนาดใหญ่ต่อเนื่องขึ้นไปเป็นรูปร่างของไลร์ (Lyre) (รูปที่ 54) ซึ่งเป็นเครื่องสายที่นิยมเล่นกันในยุคกรีกโบราณ มีรูปร่างคล้ายพิณ ซึ่งมักจะใช้แทนความหมายของแรงบันดาลใจเกี่ยวกับบทกวีและดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับการเป็นสถานที่ให้ความบันเทิงอย่างโรงภาพยนตร์ ส่วนของพนักพิง

ไม้แกะสลักนั้นมีการยึดกับผนังด้วยสกรูและเหล็กกล่องรูปตัวทีเพื่อความมั่นคงของ
 ชิ้นงาน โดยช่องว่างระหว่างผนังกับไม้แกะสลักมีการซ่อนหลอดฟลูออเรสเซนต์แบบ
 T5 (fluorescent T5 lamp) คาดว่าเพื่อสร้างความโดดเด่นให้กับม้านั่งและเพิ่มแสง
 สว่างให้กับพื้นที่

รูปที่ 54 ม้านั่งไม้แกะสลักรูปไลร์ (ซ้าย)

รูปที่ 55 ไลร์ (Lyre) (ขวา) ที่มา: http://etc.usf.edu/clipart/1500/1593/lyre_2.htm

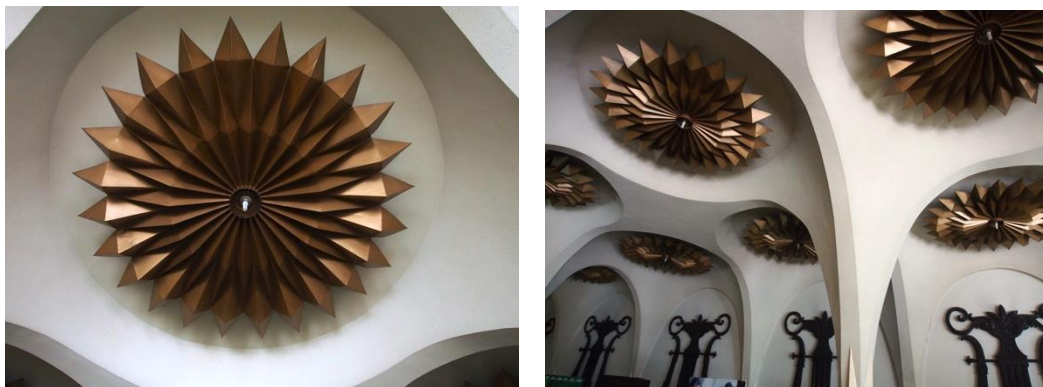

รูปที่ 56 ภาพเขียนคนถือไลร์บนเครื่องปั้นดินเผาในสมัยโบราณ

ที่มา: <http://www.ithacanmythologies.com/the-pentatonic-lyre/>

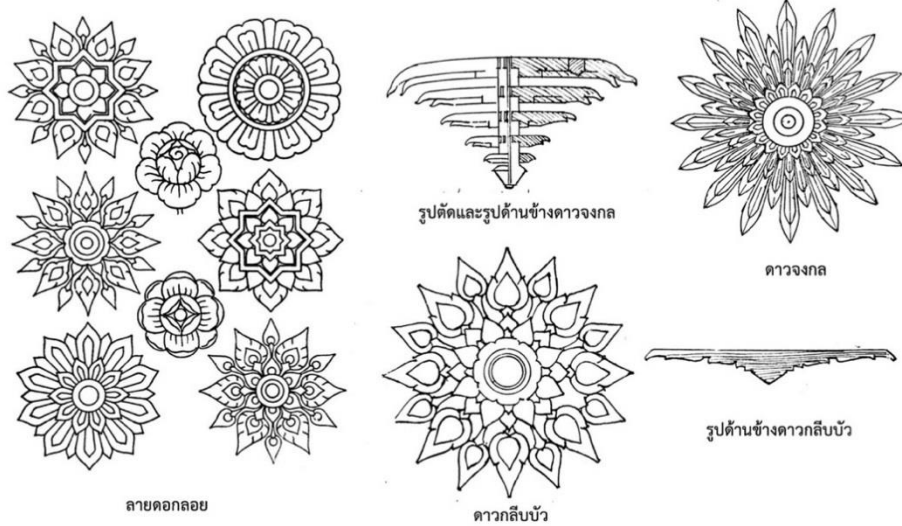
3.7.2.5 ดาวเพดาน เป็นโคมไฟ

ทำจากโลหะพ่นสีทองเป็นแฉกรูปวงกลม ศูนย์กลางติดตั้งหลอดไฟทำหน้าที่
 เป็นดวงโคมให้แสงสว่างกับโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า (รูปที่ 57) มีการติดตั้งโดย
 ใช้เหล็กกลมยึดกับพื้นด้านบน ลักษณะของดาวเพดานมีความคล้ายคลึงกับ
 ลวดลายไทย เช่น ลายดาว ลายดอกไม้ และลายกุดั่น (รูปที่ 59) นิยมใช้ในการ
 เขียนลายเพดานในสถาปัตยกรรมไทย หรือเพดานวัด และมีการประดับดวงโคม
 โดยมีลักษณะของรูปร่างและรูปแบบ (pattern) ไปในทิศทางเดียวกัน (รูปที่ 60)

รูปที่ 57 ดาวเพดานโค้งโรงพยาบาลนครสกลา (ซ้าย)

รูปที่ 58 การประดับดาวเพดานบนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ (ขวา)

ลายดอกกลอย

รูปตัดและรูปด้านข้างดาวจางกล

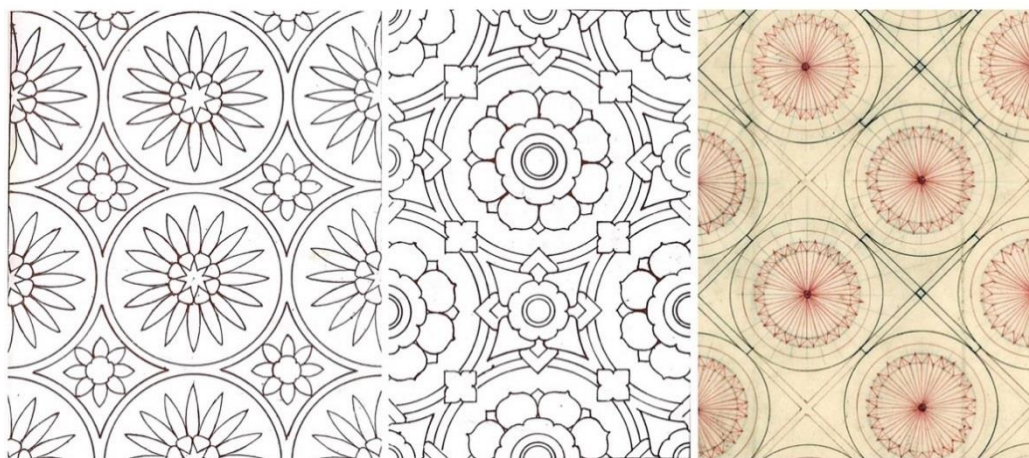
ดาวจางกล

ดาวกลีบบัว

รูปด้านข้างดาวกลีบบัว

รูปที่ 59 ลายไทยที่มีความคล้ายคลึงกับองค์ประกอบดาวเพดาน

ที่มา: โทธี ใจอ่อนนุ่ม. หนังสือ "คู่มือลายไทย". พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. 51 และ ฉาย เทวานิมิตร. สมุดตำราลายไทย. พระนคร : กรมศิลปากร, 2497.

รูปที่ 60 การเปรียบเทียบลายไทยกับผืนผ้าไหมโรงภาพยนตร์สกาล่า ลายพิภุศกรรอง (ซ้าย) ลายกุณฑินดอกจอก(กลาง) ผืนผ้า (ขวา)

3.8 คุณค่าของโรงภาพยนตร์สกาล่า

ในการศึกษาคุณค่าของโรงภาพยนตร์สกาล่านั้น ผู้วิจัยได้นำหลักการประเมินคุณค่าของเบอร์มาร์ต ฟิลเดิน⁸ มาใช้ร่วมกับข้อมูลต่าง ๆ จากการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลที่ได้กล่าวถึงโรงภาพยนตร์สกาล่า ซึ่งผู้วิจัยได้ตีความหมายว่าเป็นการกล่าวถึงในส่วนของโรงภาพยนตร์และโรงภาพยนตร์

3.8.1 คุณค่าด้านอารมณ์ (emotional values)

โรงภาพยนตร์สกาล่าเกิดขึ้นในยุคทองของโรงภาพยนตร์สแตนโกลน ในช่วงปี พ.ศ.2490-2530 ซึ่งเป็นสถานที่ให้ความบันเทิงที่เป็นที่นิยมมากในสมัยก่อน แต่ในปัจจุบันโรงภาพยนตร์เดี่ยวหลายแห่งถูกรื้อทำลายไปเป็นจำนวนมาก ซึ่งโรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นหนึ่งในโรงภาพยนตร์ที่เหลืออยู่ไม่กี่แห่ง โถงโรงภาพยนตร์จึงสามารถเป็นหนึ่งในเอกลักษณ์ของการใช้พื้นที่ต้อนรับและพักผ่อนของโรงภาพยนตร์สแตนโกลนในสมัยนั้น และโรงภาพยนตร์สกาล่าสร้างขึ้นในช่วงหลังจากการพัฒนาพื้นที่ศูนย์การค้าสยามสแควร์ในระยะเวลาดังกล่าวใกล้เคียงกัน ทำให้โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นอาคารที่สำคัญอาคารโรงภาพยนตร์หนึ่งในพื้นที่ที่ยังคงหลงเหลืออยู่ และมีสภาพเดิมกับในอดีตมากที่สุด แสดงออกถึงความมีคุณค่าทางความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์ของพื้นที่

⁸ Feilden M. Bernard, *Conservation of Historic Buildings* (Oxford: Butterworth Architecture, 1994),

3.8.2 คุณค่าด้านการใช้ประโยชน์ (use values)

โรงพยาบาลนตร์สกาล่าเป็นหนึ่งในสถานบันเทิงที่สามารถดึงดูดคนเข้าสู่ย่านสยามสแควร์ ได้เป็นอย่างมาก ทำให้โรงภาพยนตร์สกาล่าที่เป็นโรงขนาดใหญ่ทั้งสองชั้นนั้นสามารถรองรับผู้ใช้งานจำนวนมากที่มาใช้บริการโรงภาพยนตร์ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนที่นั่งในโรงภาพยนตร์จำนวนเกือบหนึ่งพันที่นั่ง แต่ในปัจจุบันผู้ใช้งานไม่ได้มีจำนวนมากถึงจำนวนดังกล่าว คุณค่าด้านการใช้งานด้านนี้จึงลดลงไป อย่างไรก็ตามบริษัท เอเพ็กซ์ภาพยนตร์ จำกัดยังเปิดให้เช่าพื้นที่สำหรับจัดงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นหนึ่งการเพิ่มคุณค่าเชิงการใช้ประโยชน์ของโรงภาพยนตร์สกาล่าและสร้างรายได้ให้กับโรงภาพยนตร์สกาล่าในอีกทางหนึ่ง

หากพูดในเชิงเศรษฐกิจอาจจะเห็นว่าโรงภาพยนตร์สกาล่าค่อนข้างด้อยคุณค่าในด้านนี้ ด้วยที่ตั้งที่เป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่เฟื่องฟูมาก แต่โรงภาพยนตร์เองกลับขาดทุนอย่างต่อเนื่อง⁹ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า สามารถเพิ่มคุณค่าในด้านการใช้ประโยชน์ได้ แต่อาจจะต้องมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้งาน เนื่องจากโรงภาพยนตร์สกาล่ายังมีศักยภาพในการเป็นจุดเด่นของย่านสยามสแควร์ หากแต่การเป็นโรงภาพยนตร์เดี่ยวอาจจะไม่ตอบสนองวิถีชีวิตปัจจุบันจึงทำให้ไม่สามารถดึงดูดคนเข้ามาใช้บริการได้เหมือนในอดีต

3.8.3 คุณค่าด้านวัฒนธรรม (cultural values)

โรงภาพยนตร์สกาล่ามีคุณค่าทางวัฒนธรรมในเชิงสถาปัตยกรรมของโรงภาพยนตร์สกาล่า ลักษณะกายภาพที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อย่างชัดเจน ด้วยลักษณะและโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่มีความสวยงาม และเป็นที่ยึดจำ อีกทั้งยังแสดงถึงเทคโนโลยีในการก่อสร้างในยุคสมัยนั้นได้

นอกจากนั้นโรงภาพยนตร์สกาล่ายังได้รับรางวัลจากองค์กรต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเสริมคุณค่าด้านสถาปัตยกรรมให้มากขึ้น โรงภาพยนตร์สกาล่าได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภท อาคารจากสมาคมสถาปนิกสยามในปี พ.ศ. 2555 โดยชื่นชมถึงความสวยงามขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมบริเวณด้านหน้าและโรงภาพยนตร์สกาล่าที่ตั้งอยู่และได้รับการบำรุงรักษาอย่างดีมาจนถึงปัจจุบัน และถูกบันทึกข้อมูลในกลุ่ม

⁹ กิตติยากร ผดุงกาญจน์, 'Scala Paradiso' สกาล่ารัลึก ชะตากรรมและความคลุมเครือของโรงหนังสแตนอโลนแห่งสุดท้าย [ออนไลน์], 12 มกราคม 2561 <https://www.gmlive.com/GMBiZ-Scala-Paradiso>

อาคารสมัยใหม่ในประเทศไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ในเอกสารการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมสมัยโมเดิร์นในประเทศไทย (DOCOMOMO) เมื่อปี พ.ศ.2557 ซึ่งถูกเลือกภายใต้เกณฑ์การเป็นตัวอย่างที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ เป็นตัวอย่างของสถาปัตยกรรมแบบประโยชน์นิยม (functionalist architecture) เช่น รูปแบบของสถาบันเทววิทยาดั้งเดิม และยังคงแสดงถึงเทคนิคการก่อสร้าง การใช้งานวัสดุหรือการออกแบบโครงสร้าง เช่น การใช้โครงสร้างฝ้าโค้งคอนกรีตเสริมเหล็กสำเร็จรูป และรูปแบบของโครงสร้าง เป็นต้น

3.9 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าในมุมมองต่าง ๆ

ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมและวิเคราะห์การเคลื่อนไหวต่าง ๆ ที่มีผู้ให้ความสนใจ และออกมาแสดงมุมมองเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์ผ่านสื่อต่าง ๆ ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์หรือทางเลือกการจัดการโรงภาพยนตร์สกาล่าว่าควรไปในทิศทางใดบ้าง โดยนำตัวอย่างข้อความที่น่าสนใจมานำเสนอ เช่น

1) การตั้งโพลผ่าน www.change.org โดยมีโพลที่เกี่ยวข้องกับโรงภาพยนตร์สกาล่าทั้งหมด 2 ครั้งได้แก่

(1) “เก็บโรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมและแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน” เมื่อปี 2559 มีวัตถุประสงค์เพื่อเรียกร้องให้สำนักบริหารงานทรัพย์สินจุกษาฯ ยกเลิกแนวคิดการรื้อทิ้งและสร้างอาคารใหม่ และเก็บอาคารไว้เป็นแหล่งความรู้และแหล่งอ้างอิงประวัติศาสตร์ โดยมีผู้เห็นด้วยทั้งหมด 16,023 คน¹⁰

(2) “ขอแบ่งปันพื้นที่สร้างสรรค์: เราต้องการลิโด้และสกาล่า” มีวัตถุประสงค์เพื่อให้พัฒนาพื้นที่โรงภาพยนตร์ลิโด้และสกาล่าเพื่อเป็นพื้นที่ทางเลือกสำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์ทางสังคม งานเยาวชน และงานสาธารณะ โดยมีผู้เห็นด้วย 828 คน¹¹

¹⁰ Phenphan Kovitarngkoon, เก็บโรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมและแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน [ออนไลน์], 14 มกราคม 2561. <https://www.change.org/p/chulalongkornu-จุกษา-ขอให้เก็บโรงหนังสกาล่าเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมและแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน>

¹¹ Inthira Vittayasomboon, “ขอแบ่งปันพื้นที่สร้างสรรค์ : เราต้องการลิโด้ และสกาล่า” [ออนไลน์], 20 มกราคม 2561 <https://www.change.org/p/จุกษาลงกรณ์มหาวิทยาลัย-ขอแบ่งปันพื้นที่สร้างสรรค์-เราต้องการลิโด้-และสกาล่า>

2) การให้ความเห็นผ่านการเคลื่อนไหวออนไลน์ ด้วยการแฮชแท็ก #SaveScala ผ่าน โซเชียลเน็ตเวิร์ก (social network) อย่าง Facebook และ Twitter

“One of the very last of Bangkok's fantastic Art Deco Movie Theaters is slated to be torn down for another modern mall very soon. My first 'THAI' moviegoer experience was here at the Scala on the first weekend I moved to Bangkok nearly 17 years ago. I love old theaters and this one had my attention from the moment I walked into it's 'over the top', grand foyer.....There is a small but growing movement to save this building from the wrecking ball. I hope it's a successful!! #SaveScala” -Aaron Hooper¹²

“ยินดีมากที่ได้บันทึกสถานที่นี้ไว้ในงานของตัวเอง แต่ไม่ได้หมายความว่ามันสามารถหายไปได้แล้ว , เพราะความทรงจำสู่ความจริงไม่ได้เลย #savescala #keyboardhustler” -Nawapol Thamrongrattanarit, ผู้กำกับภาพยนตร์¹³

“เราเห็นข่าวนี้เราไม่อยากให้มันเกิดขึ้นเลย เรารู้ว่าผู้บริหารโรงหนังประสบปัญหาขาดทุนมาหลายปี ทางจุฬาก็มีปัญหาเรื่องการเก็บค่าเช่า แต่การที่จะรื้อทิ้งแล้วสร้างเป็นห้างนี่คืออะไร ในพื้นที่เดียวกัน หรือใกล้เคียงมีห้างมากมาย ที่ต้องพัฒนา หรือโปรโมทให้คนรู้จักมากขึ้นอยู่แล้ว เยอะพอแล้ว คนรักโรงหนัง stand alone หรือเห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมที่สวยงามนี้ สามารถต่อสู้อะไรได้บ้าง หรือสามารถมีที่ให้หน่วยงานใดเข้ามาดูแลและจัดการ หรือทางจุฬาเองจะหาทางออกพัฒนา และดูแลให้เป็นสถานที่อนุรักษ์และฉายหนังแบบ non-profit และทำให้เป็นพิพิธภัณฑ์ของวงการหนังไทย ใครมีความเห็นอะไรบ้างช่วยแสดงกันที่ พลังเล็กๆ ของคนที่ชอบดูหนัง ทำอะไรได้บ้าง #socialmovement #savescala” -Trasher, Bangkok¹⁴

¹² Aaron Hooper, [ออนไลน์], 2 February, 2018.

https://www.facebook.com/search/str/%23savescala/keywords_search

¹³ Nawapol Thamrongrattanarit (ผู้กำกับภาพยนตร์), [ออนไลน์], 2 กุมภาพันธ์ 2561.

<https://www.facebook.com/ternawapol/photos/a.440477652657581.94408.440402912665055/1624827850889216/?type=3&theater>

¹⁴ Bangkok Trasher, [ออนไลน์], 2 กุมภาพันธ์ 2561.

<https://www.facebook.com/trasherbangkok/posts/1769279056425541>

“Scala ภาษาอิตาเลียนแปลว่า 'บันได' ช่างเป็นชื่อที่เหมาะสมกับโรงหนังสภา
ล่าแห่งสยามสแควร์ เพราะมีโถงบันไดที่ออกแบบไว้งดงามหรูหรา ทำให้นึกถึง la
Scala โรงโอเปร่าในมิลาน โรงหนังสภาแห่งนี้ดูมาตั้งกะตัวราคาสามสิบบาท ออฟฟิศ
บ.สวนนงนุช ที่ตั้งอยู่ชั้นหนึ่งตั้งกะสมัยรุ่นพ่อก็น่าจะยังอยู่ที่เดิม วิทยุรุ่นเมืองนี้ ทุกยุค
สมัย อย่างน้อยต้องเคยมาดูหนังที่นี่สักหน จุฬาไม่ควรทุบทิ้ง แต่ควรเก็บรักษาเป็น
ความทรงจำของสยามสแควร์และของเมือง โดยปรับปรุงให้มี program ใหม่ ๆ
สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ทำได้ตั้งหลายวิธี สถาปนิกมีให้ปรึกษาตั้งเยอะแยะ
ตัวอย่างดี ๆ มีให้ศึกษาจากทั่วโลก

ทุบให้ราบแล้วสร้างห้างมันง่ายและตื่นเงินกินไป ไม่สมกับเป็นมหาวิทยาลัยที่
เปิดสอนสถาปัตยกรรมเป็นแห่งแรกของประเทศไทย” -Niramon Kulrsisombat,
ผู้อำนวยการศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง UddC¹⁵

“ในเชิงประวัติศาสตร์หรือวัฒนธรรมแล้ว อาคารบางอาคารสะท้อนรสนิยม
ของสังคมสมัยหนึ่ง สกาล่าก็เช่นกัน คุณค่าของการอนุรักษ์ ไม่ได้เพียงแค่สะท้อน
ความเป็นไทย วัง ตึกแถว บ้านเก่า หลายอาคารที่อนุรักษ์กันก็สะท้อนความเป็น
ตะวันตก ซึ่งเป็นที่นิยมในช่วงต่าง ๆ อาจจะมีถึงเวลาที่ต้องมีการพิจารณาอนุรักษ์
อาคารยุคโมเดิร์นกันไว้บ้าง เพราะจะหายไปทีละหลังเรื่อย ๆ เนื่องจากไม่มีใครให้
คุณค่า มันสะท้อนรสนิยมสังคมในยุคหนึ่งนะครับ “เราปฏิเสธ การพัฒนาไม่ได้” แต่
เราสามารถออกแบบการพัฒนาที่ทำให้พื้นที่เดิมศักยภาพแต่อนุรักษ์ไว้ด้วยได้ ตอน
ผมเรียน ปีสี่ ภาควิชาพาไปดูงานที่โตเกียว อาจารย์พาไปดูการพัฒนาย่านใหม่ ที่
ย่าน Marunouchi แถวสถานีโตเกียว ไปดูประเด็นการอนุรักษ์ในย่านพัฒนาใหม่

1. มีอาคารเก่า แต่ต้องพัฒนาย่าน ต้องสร้างอาคารใหม่สูง 30 ชั้น ขึ้นสร้างอาคาร
ส่วนฐาน (Podium) ให้ครอบอาคารเก่าทิ้งหลังไปเลย แล้วให้เป็นส่วนสำนักงานของ
ผู้บริหาร
2. ให้เป็นทางเข้าของอาคารใหม่ สร้างกรอบไปนั้นแหละแต่ให้ด้านหน้าอาคารโผล่มา
หน่อยนึง
3. ทำเป็นร้านกาแฟ ร้านอาหารเป็นอาคารอยู่กลาง open space ระหว่างอาคาร

¹⁵ Niramon Kulrsisombat (ผู้อำนวยการ.ศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง UddC), [ออนไลน์],
<https://www.facebook.com/niramon.kulrsisombat/posts/10155984711699246>

การพัฒนาให้เต็มศักยภาพไม่จำเป็นต้องรื้อร้างไปหมดทุกอย่าง แต่สร้างใหม่ให้กา
อนุรักษ์เป็นสวนหนึ่งได้ ถ้าเราให้”คุณค่ามัน” -Pat Chantachot¹⁶

- 3) โครงการเสวนาการจัดการพื้นที่ทางวัฒนธรรมเชิงภัณฑารักษ์ “สถานการณ์ปัจจุบัน
และอนาคตของสกาล่า เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2561 โดยคณะศิลปกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ฟิลิป แจ็บลอน (Philip Jablon) ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อวอยซ์ทีวี (Voice TV)
ภายในงานเสวนาว่า “โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นมูฟวี่แพเลซ (Movie Palace) แห่ง
สุดท้ายในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมืองไทยเคยมีเยอะมาก
ในทุกจังหวัด ในปัจจุบันมีที่ศาลาเฉลิมกรุง การใช้งาน มันเปลี่ยนไปเป็นโรงละคร
แล้ว สกาล่าเลยเป็นมรดกของประเทศที่เป็นโรงภาพยนตร์แบบมูฟวี่แพเลซ¹⁷

ก้อง ฤทธิ์ดี รองบรรณาธิการ แผนกศิลปะและวัฒนธรรมของหนังสือพิมพ์
บางกอกโพสต์ ให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อวอยซ์ทีวีภายในงานเสวนาว่า “มันไม่เหมือนกับ
ชุมชนที่เป็นเรื่องราวที่กระทบกับเราโดยตรง เหมือนกับแถวบ้านเรามีตึกเก่าแล้วเรา
อยากจะรักษา ในขณะที่สกาล่าเป็นเรื่องของเอกชนผู้ให้เช่าและเอกชนผู้เช่าเป็นคน
ตัดสินใจ เป็นเรื่องที่คนกรุงเทพฯ สามารถแสดงความคิดเห็น แต่ไม่ได้เป็นคน
ตัดสินใจ ส่วนได้ส่วนเสียเป็นเรื่องความทรงจำ เชิงส่วนร่วมกับสถานที่ที่อยู่มานาน
สถาปัตยกรรมสังคม ทุกคนมีสิทธิ์จะมีส่วนร่วมได้ ยิ่งงี้ก็อยากให้อยู่ด้วยคุณค่าทาง
สังคม วัฒนธรรม และความทรงจำส่วนตัว คนชั้นสองได้ให้ความเห็นเสนอแนะ ส่ง
เสียง”¹⁸ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

- 4) บทความและการสัมภาษณ์

“ถ้าพูดถึงความสวยงาม สกาล่ายังเป็นอันดับ 1 ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
แน่นอน มันใหญ่ สภาพดี สถาปัตยกรรมสวยงาม น่าชื่นชม ทุกคนที่มาที่นี่เขาก็คง
คิดเหมือนกัน ไม่เคยได้ยินคนบอกว่าไม่ชอบ ทุกคนรักสกาล่า ชาวต่างชาติทุกคนที่

¹⁶ Pat Chantachot, [ออนไลน์], 2 กุมภาพันธ์ 2561.

<https://www.facebook.com/pat.cha.7771/posts/10156078507458970>

¹⁷ ฟิลิป แจ็บลอน, World Trend-'สกาล่า' พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ [ออนไลน์], 4 กุมภาพันธ์ 2561

<https://www.voicetv.co.th/watch/BynLNXPsz>.

¹⁸ ก้อง ฤทธิ์ดี, World Trend-'สกาล่า' พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ [ออนไลน์], 4 กุมภาพันธ์ 2561.

<https://www.voicetv.co.th/watch/BynLNXPsz>

ผมพามาที่นี่เขาร้อง ว้าว แล้วบอกว่าสวยมาก ชอบมาก มีคนอเมริกันเจอที่นี่แล้วเขาบอกผมว่านี่เป็นสถานที่ที่เขาชอบมากที่สุดในเมืองกรุงเทพฯ ถ้าวันหนึ่งสกาลาถูกทุบทิ้งผมจะมีโรงหนังสแตนดอลอนที่สวยที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

บทสัมภาษณ์ ฟิลิป แจ็บลอน เจ้าของเพจ “The Southeast Asia Movie Theater Project”¹⁹

“ถ้าเราทำได้ สกาลาเป็นสถาปัตยกรรมมีลักษณะเฉพาะตัว สเปนมีบรรยากาศที่หอมล้อม คนเข้าไปแล้วอบอุ่น อ่านหนังสือก็ได้ ฟังเพลงก็ได้ เป็นฮอลล์แสดงดนตรีก็ได้ ฉายหนังก็ได้ ถ้าคุณไม่รู้จะไปไหน เป็นที่ที่เข้าไปนั่ง และหาจากที่อื่นในกรุงเทพฯ ไม่ได้ ที่นี่ให้ได้ ทุกวันนี้มีพื้นที่ที่เรียกตัวเองว่า โคเวิร์คกิ้งสเปซ หรือครีเอทีฟสเปซ แต่ทุกอย่างสร้างขึ้นใหม่ ไม่มีกลิ่นอายของสิ่งที่มีอยู่ก่อน สกาลาเป็นสถาปัตยกรรมที่มีอยู่ก่อน นี่คือจุดแข็งที่ครีเอทีฟสเปซทั้งหลายไม่มี ทำไมที่นี้ถึงไม่เป็นโมเดลแรก ที่คุณเอาเรื่องธุรกิจ เรื่องผู้นำทางความคิดของสังคม และเรื่องทางปัญญาความคิดสร้างสรรค์ มาปรับปรุงที่นี่ให้เป็นสเปซตัวอย่าง”

บทสัมภาษณ์ ธิดา ผลิตผลการพิมพ์, ผู้ก่อตั้งนิตยสาร Bioscope และ Documentary Club²⁰

“ปัจจุบันมันทันสมัยขึ้น เค้าก็จะสร้างตึกคนละสไตล์กัน ไม่มีใครสร้างแบบนี้แล้ว ถ้าเราเก็บรักษาให้ดี ๆ หรือทำบางส่วนให้มันสวย หรือถ้าจุฬาฯ อยากจะสร้างอะไรขึ้นมาแทน เราเคยมีนโยบายว่า ถ้าเราจะต้องคืนพื้นที่ให้กับจุฬาฯ เราก็คงจะต้องรักษามันไว้บางส่วน เช่นพวกสวนที่มีรูปปั้น หรืออะไรต่าง ๆ ถ้าสมมติเราตัดออกไป เราก็เอาไปใช้ที่อื่นได้ แต่ก็จะมีอะไรให้รำลึกถึงต้นกำเนิดของสยามสแควร์แล้ว ก็จะไม่มีคนพูดถึง เพราะในพื้นที่นี้เหลือแค่สกาล่าที่เป็นโรงหนังสแตนดอลอนที่เหลืออยู่ ที่เกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับสยามสแควร์”

บทสัมภาษณ์ พวงทอง ศิริวรรณ, ผู้จัดการบริษัทเอเพ็กซ์ภาพยนตร์²¹

ในการกล่าวถึงประเด็นของโรงภาพยนตร์สกาล่านั้น ด้วยพื้นฐานข้อมูลและประสบการณ์เกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่าที่แตกต่างกัน ทำให้มีการให้ความสำคัญละติความไปในทิศทางที่

¹⁹ ฟิลิป แจ็บลอน, World Trend-‘สกาล่า’ พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ [ออนไลน์].

²⁰ Voice tv, World Trend-‘สกาล่า’ พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ, แหล่งที่มา: <https://www.voicetv.co.th/watch/BynLNXPsz> [3 กุมภาพันธ์ 2561]

²¹ พวงทอง ศิริวรรณ, ผู้จัดการบริษัทเอเพ็กซ์ภาพยนตร์, สัมภาษณ์, 18 ธันวาคม 2560.

หลากหลาย แต่ล้วนแล้วมุ่งนำเสนอการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์ และพยายามนำเสนอแนวคิดการอนุรักษ์หรือปรับปรุงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามยังไม่มีผู้นำเสนอออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมว่าควรจะมีการจัดการและมีทางเลือกในการพัฒนาอย่างไรได้บ้าง

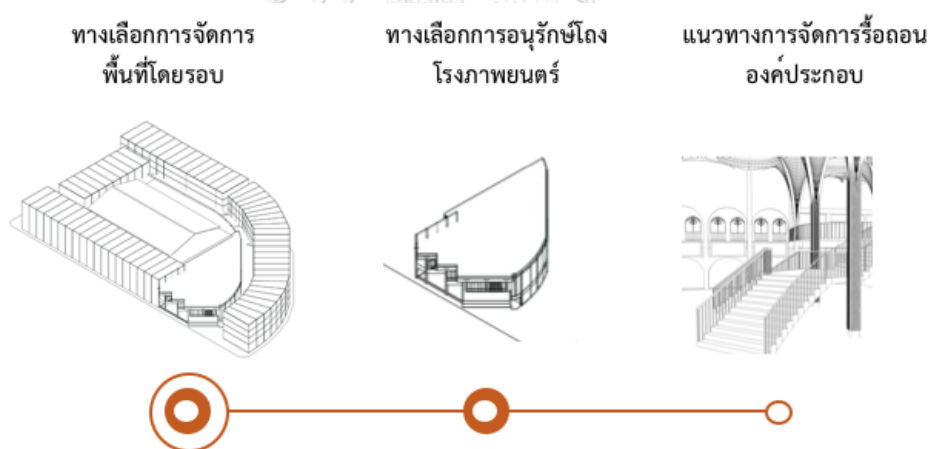

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาทางเลือกและแนวทางการจัดการทางเลือกเพื่อการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า ผ่านการศึกษาจากแบบสถาปัตยกรรม และการสำรวจพื้นที่จริงเพื่อศึกษารูปแบบทางสถาปัตยกรรม วิเคราะห์และจำแนกองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่า อีกทั้งยังนำมาวิเคราะห์ร่วมกับการ ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ และการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม ในการออกแบบ ทางเลือกและวิธีการจัดการการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า ได้ผลลัพธ์เป็นทางเลือกตั้งแต่ ภาพรวมของการอนุรักษ์จนถึงรายละเอียดเป็นหัวข้อดังนี้

- 4.1 ทางเลือกการจัดการพื้นที่เพื่อเตรียมการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า
- 4.2 ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า
- 4.3 แนวทางการจัดการองค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อการอนุรักษ์

รูปที่ 61 ขอบเขตของผลการวิจัยทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

4.1 ทางเลือกการจัดการพื้นที่เพื่อเตรียมการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

จากการศึกษาโรงภาพยนตร์สกาล่า และที่ตั้งพบว่า โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงภาพยนตร์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องและล้อมพื้นที่ด้วยอาคารพาณิชย์ ซึ่งผู้วิจัยเลือกนำเสนอ แนวทางการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าร่วมกับการพัฒนาพื้นที่ในบล็อกที่โรงภาพยนตร์ ตั้งอยู่ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการร้อยต่องอาคารส่วนไม่ต้องการการอนุรักษ์ไว้ออกไปเพื่อเตรียมพื้นที่ สำหรับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า และการพัฒนาโครงการใหม่ โดยลำดับจากองค์ประกอบ

และอาคารที่มีความใกล้ชิดทางโครงสร้างกับโรงภาพยนตร์น้อยไปมากไปน้อย และเลือกตัดส่วนที่มีการเชื่อมต่อกับโครงสร้างโรงภาพยนตร์สกาล่า¹ ดังนี้

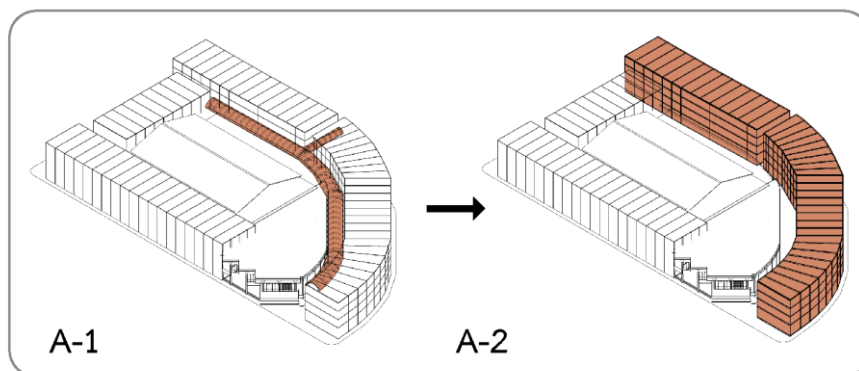
4.1.1 การรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์อย่างชัดเจน

จากการสำรวจสภาพพื้นที่รอบโรงภาพยนตร์สกาล่าพบว่า ด้านหนึ่งของโรงภาพยนตร์สกาล่านั้นหันเข้าประชิดกับด้านหลังของอาคารพาณิชย์ชุดที่ติดถนนพญาไทโดยมีระยะร่นของทั้งสองอาคารคั่นอยู่ ในปัจจุบันพื้นที่ระหว่างโรงภาพยนตร์สกาล่าและอาคารพาณิชย์ใช้งานเป็นศูนย์อาหาร โดยมีโครงสร้างหลังคาที่สร้างจากโครงสร้างถักเหล็กมุงด้วยเมทัลชีท (Metal sheet) คลุมพื้นที่ไว้ สันนิษฐานว่าเป็นโครงสร้างหลังคาที่ต่อเติมภายหลัง ในขณะที่เดียวกันอาคารพาณิชย์ชุดที่ติดริมถนนพญาไทนั้นก็ไม่พบโครงสร้างส่วนที่เชื่อมต่อโดยตรงกับโรงภาพยนตร์สกาล่าเช่นกัน ผู้วิจัยจึงได้เสนอให้เริ่มการรื้อถอนองค์ประกอบในส่วนของโครงสร้างหลังคา และอาคารพาณิชย์ชุดดังกล่าวก่อนเนื่องจากไม่มีโครงสร้างที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโรงภาพยนตร์สกาล่า ซึ่งจะส่งผลให้การใช้เครื่องมือและวิธีการในการรื้อถอนสามารถใช้วิธีในลักษณะของการรื้อถอนที่ใช้เครื่องจักรหนัก เช่น รถขุด (excavator) เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการจัดการ แต่ยังคงต้องคำนึงถึงเรื่องมลภาวะด้านแรงสั่นสะเทือนที่กระทบต่อโรงภาพยนตร์ โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอลำดับของอาคารและองค์ประกอบที่จะรื้อถอนดังนี้

4.1.1.1 รื้อถอนหลังคาทางเดินระหว่างอาคารพาณิชย์และโรงภาพยนตร์
(รูปที่ 62, A-1)

4.1.1.2 รื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์
(รูปที่ 62, A-2)

¹ สัมภาษณ์ วุฒิกร ภาณุทัศน์, TJ 130th EXECUTIVE COMMITTEE MEMBER, 4 กุมภาพันธ์ 2561.

รูปที่ 62 แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์

4.1.2 การรื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์

จากการอ่านแบบสถาปัตยกรรมเดิม และลงสำรวจพื้นที่พบว่าอาคารพาณิชย์บริเวณที่ติดกับถนนสยามสแควร์ซอย 1 และสยามสแควร์ซอย 7 มีทางเดินชั้น 1 และชั้น 2 และหลังคาแบนคอนกรีตเสริมเหล็กเชื่อมระหว่างด้านหลังอาคารพาณิชย์และโรงภาพยนตร์สกาล่าอยู่ จึงสันนิษฐานได้ว่าอาคารพาณิชย์ชุดดังกล่าวและโรงภาพยนตร์สกาล่ามีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกัน การรื้อถอนองค์ประกอบและอาคารพาณิชย์ที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์จึงต้องใช้เครื่องมือที่ไม่สร้างความเสียหายทางโครงสร้างต่อเนื่องกับโรงภาพยนตร์ และไม่สร้างมลพิษ โดยเฉพาะการสั่นสะเทือน จากคำแนะนำ² พบว่าควรรื้อถอนส่วนทางเดินที่เชื่อมระหว่างโรงภาพยนตร์และอาคารพาณิชย์ รวมไปถึงอาคารพาณิชย์ห้องที่ติดกับโรงภาพยนตร์ก่อน เพื่อตัดการเชื่อมต่อของโครงสร้างและลดผลกระทบที่จะส่งผ่านโครงสร้างระหว่างรื้อถอน แล้วจึงรื้อถอนอาคารพาณิชย์ โดยอาจจะใช้รถขุดในการรื้อถอนต่อไป นอกจากนี้อาคารพาณิชย์ริมถนนสยามสแควร์ซอย 1 นั้นมีส่วนของโครงสร้างและผนังที่ติดส่วนโรงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่จะทำการอนุรักษ์ไว้ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย เสาและผนังของอาคารพาณิชย์ห้องที่ติดกับโรงภาพยนตร์จึงเป็นส่วนที่จะอนุรักษ์ไว้ ในการรื้อถอนจึงจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอลำดับของอาคารและองค์ประกอบที่จะรื้อถอนดังนี้

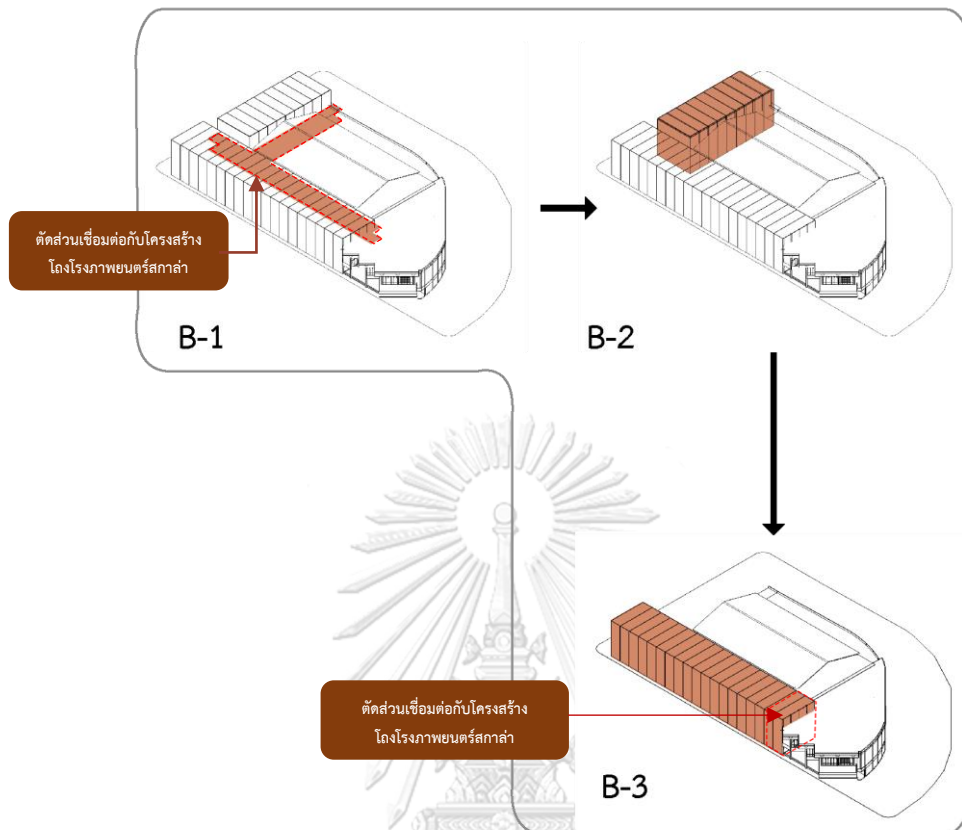
4.1.2.1 รื้อถอนพื้นและหลังคาแบนระหว่างอาคารพาณิชย์และโรงภาพยนตร์

(รูปที่ 63, B-1)

4.1.2.2 รื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่อยู่ด้านหลังโรงภาพยนตร์ (รูปที่ 63, B-2)

4.1.2.3 รื้อถอนอาคารพาณิชย์ที่เหลือ (รูปที่ 63, B-3)

² เรื่องเดียวกัน.

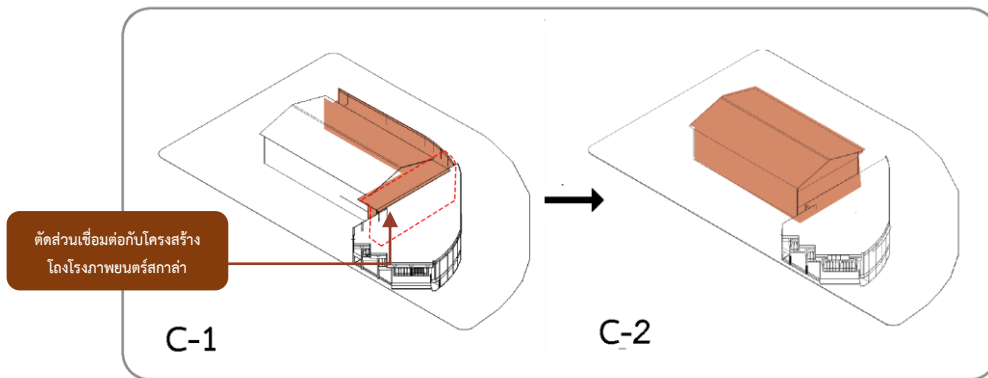
รูปที่ 63 แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารพาณิชย์และองค์ประกอบที่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์

4.1.3 การรื้อถอนอาคารโรงภาพยนตร์สกาล่า

ส่วนของโรงภาพยนตร์นั้นจะประกอบไปด้วยโถงโรงภาพยนตร์ที่ต้องการอนุรักษ์ไว้พื้นที่พักคอยในชั้น 2 และห้องฉายภาพยนตร์ในชั้น 3 และโรงภาพยนตร์ โดยจำเป็นต้องรื้อถอนในส่วนของพื้นที่พักคอยและห้องฉายภาพที่ต้องกับส่วนโถงโรงภาพยนตร์ก่อน เพื่อตัดการเกี่ยวเนื่องของโครงสร้างที่ต่อเนื่องกัน จึงต้องใช้เครื่องมือที่ไม่สร้างความเสียหายทางโครงสร้างต่อเนื่องและมีการสั่นสะเทือนน้อยมาก แล้วจึงรื้อถอนโรงภาพยนตร์ต่อไป การรื้อถอนโรงภาพยนตร์นั้นจะสามารถทำได้ง่ายขึ้น เนื่องจากไม่มีส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับโถงโรงภาพยนตร์แล้ว จึงสามารถเลือกใช้รถขุดในการรื้อถอนได้ เพื่อลดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดการพื้นที่ โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอลำดับของอาคารและองค์ประกอบที่จะรื้อถอนดังนี้

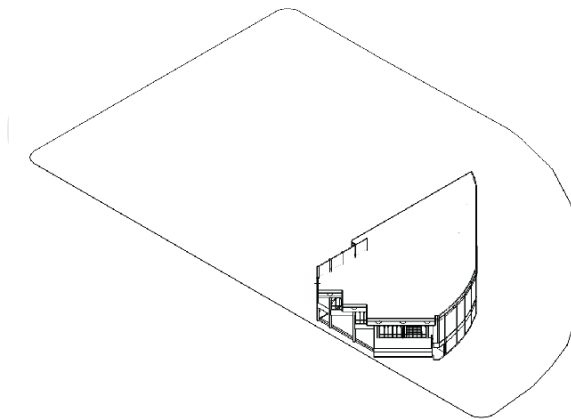
4.1.2.1 รื้อถอนห้องพักคอย ห้องฉายภาพ และพื้นที่ด้านข้าง (รูปที่ 64, C-1)

4.1.2.2 รื้อถอนโรงภาพยนตร์ (รูปที่ 64, C-2)

รูปที่ 64 แผนภาพแสดงการรื้อถอนอาคารโรงภาพยนตร์สกาล่า

หลังจากการรื้อถอนอาคารและองค์ประกอบโดยรอบโรงภาพยนตร์สกาล่าเรียบร้อยแล้วนั้น จะเกิดพื้นที่ขนาด 1,985 ตร.ว. สำหรับการพัฒนาโครงการใหม่ และคงเหลือโรงภาพยนตร์ที่มีขนาดที่ตั้ง 199 ตร.ว. ที่จะทำให้การอนุรักษ์ ในขณะเดียวกันการพัฒนาโครงการใหม่และการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่านั้นจำเป็นต้องมีตอบสนองความต้องการของผู้พัฒนาโครงการร่วมกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำเสนอทางเลือกออกมาเป็นรูปธรรม โดยขอบเขตและรูปแบบของโรงภาพยนตร์ภายหลังการรื้อถอนองค์ประกอบและอาคารโดยรอบแล้วนั้นเป็นขอบเขตเบื้องต้นในการนำเสนอทางเลือกในการอนุรักษ์ต่อไป (รูปที่ 65)

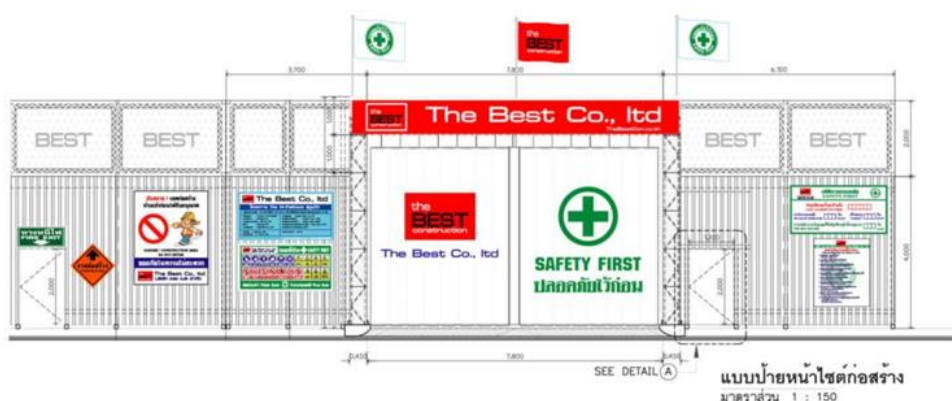

รูปที่ 65 ภาพแสดงโรงภาพยนตร์สกาล่าในที่ตั้งที่ได้ทำการจัดการพื้นที่สำหรับเตรียมการพัฒนาโครงการใหม่แล้ว

4.1.4 ข้อควรระวังในการจัดการพื้นที่เพื่อเตรียมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโรงภาพยนตร์สกาล่า

จากศึกษาประกาศกรุงเทพมหานคร เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ในการก่อสร้างอาคาร และสาธารณูปโภคประกอบการสัมภาระวิศวกรรม³ เกี่ยวกับการจัดการปรับพื้นที่โดยรอบและเตรียมพื้นที่ก่อนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโรงภาพยนตร์สกาล่า สามารถสรุปเป็นข้อเสนอแนะและข้อควรระวังในการปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติและคำนึงถึงได้เป็นประเด็นดังต่อไปนี้

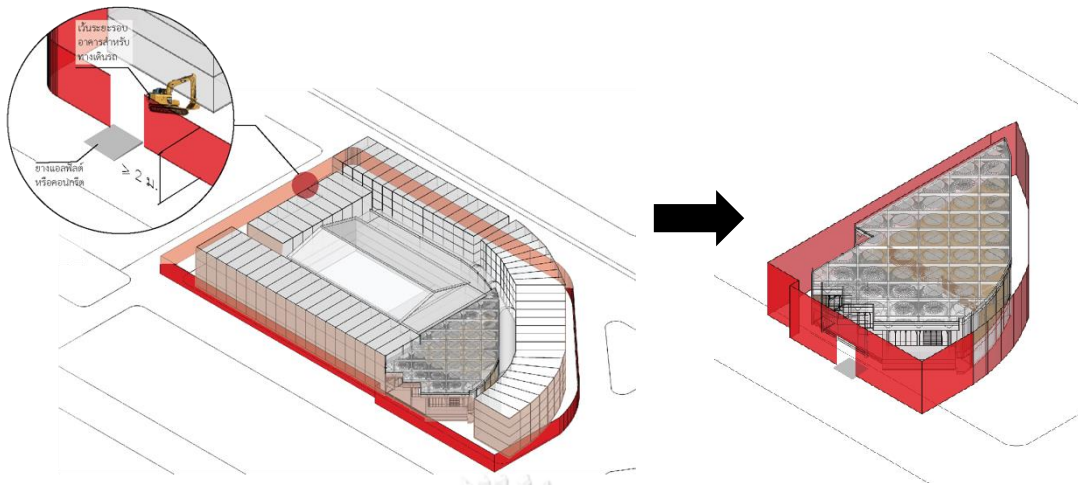
4.1.4.1 ขอบเขตและทางเข้าออกพื้นที่ทำงาน: ต้องจัดทำงานรั้วชั่วคราว ทึบ และแข็งแรง สูงไม่น้อยกว่า 2 เมตร (รูปที่ 66) ปิดกั้นตามแนวขอบนอกของอาคาร เมื่อทำการรื้อถอนอาคารโดยรอบจนหมด เหลือเพียงโรงภาพยนตร์แล้ว สามารถลดขนาดของรั้วเหลือเพียงรอบโรงภาพยนตร์ โดยมีการเว้นระยะรอบอาคารสำหรับทางเดินรถ มีทางเข้าออก 1 ทางเท่านั้น และใช้ยางแอลฟิลด์หรือคอนกรีตปูบริเวณทางเข้าออก มีสถานที่เพื่อใช้สำหรับล้างล้อรถพร้อมอุปกรณ์ที่ใช้ฉีดที่มีความดันสูง (รูปที่ 67)

รูปที่ 66 ขนาดรั้วสำหรับล้อมพื้นที่ก่อสร้าง

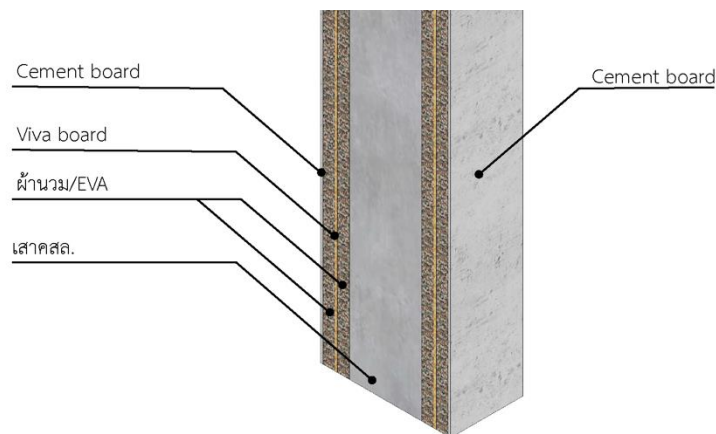
ที่มา: http://www.jazyweb.com/safety_door_construction_signs.html

³ เรื่องเดียวกัน.

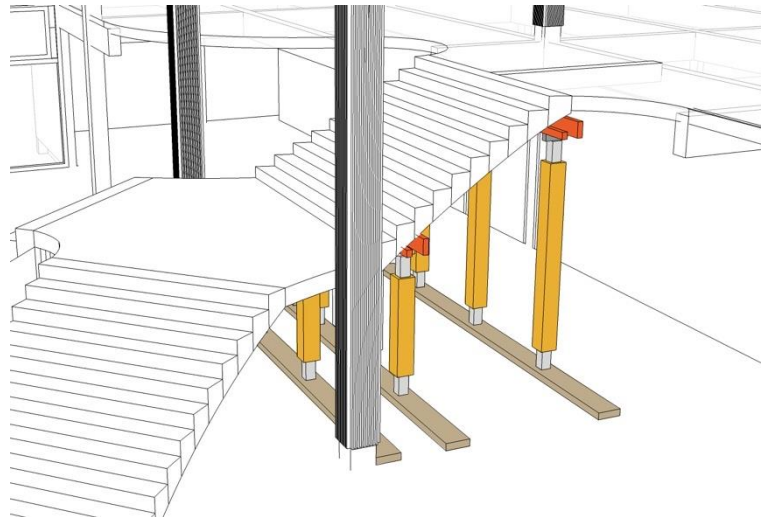
รูปที่ 67 การล้อมรั้วสำหรับการปรับปรุงพื้นที่โรงพยาบาลนคร

4.1.4.2 การป้องกันองค์ประกอบต่าง ๆ : องค์ประกอบที่ไม่ใช่โครงสร้าง เช่น ดาวเพดาน หรือม้านั่งไม้แกะสลักนั้น เป็นองค์ประกอบลักษณะของเฟอร์นิเจอร์ ไม่มีโครงสร้างเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างหลัก จึงเป็นองค์ประกอบที่สามารถย้ายออกจากพื้นที่ก่อนการรื้อถอนองค์ประกอบอื่น ๆ และย้ายกลับเข้ามาติดตั้งเมื่อการปรับปรุงเสร็จสิ้น โดยจำเป็นต้องมีการห่อหุ้มเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหาย โดยอาจใช้พลาสติกกันกระแทก (air bubble) พลาสติกแรป (shrink plastic wrap) ห่อรอบองค์ประกอบ ในองค์ประกอบที่อยู่ในพื้นที่ในจำเป็นต้องมีการป้องกันเพื่อลดความเสียหายระหว่างการทำงานเช่นกัน เช่นการห่อรอบองค์ประกอบชั้นในสุดในบริเวณที่ผิวชิดกับผิวองค์ประกอบด้วยวัสดุผิวนุ่ม เช่น ฟ้านวม หรือแผ่นยาง EVA และประกอบโครงไม้อัดในลักษณะของกล่องเพื่อป้องกันภายนอกอีกชั้นหนึ่ง (รูปที่ 68)

รูปที่ 68 การป้องกันองค์ประกอบในพื้นที่ทำงานปรับปรุง

4.1.4.3 การทำซัพพอร์ต: ก่อนการทำการรื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ จำเป็นต้องเตรียมโครงสร้างเพื่อรองรับองค์ประกอบที่จะทำการถอดออก เพื่อลดระยะในการเกิดความเสียหายขององค์ประกอบ โดยต้องอยู่ในระยะที่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย และมีพื้นที่ที่สามารถเข้าทำงานได้ (รูปที่ 69) (รูปที่ 70)

รูปที่ 69 การเสริมซัพพอร์ตเพื่อรับองค์ประกอบ

รูปที่ 70 โครงสร้างรับน้ำหนักชั่วคราว

ที่มา: <https://www.ltcccontractors.com.au/projects>

4.2 ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

จากการวิพากษ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าที่เกิดขึ้น มีการตีความและเสนอแนวทางไปในหลากหลายรูปแบบ แต่ยังไม่มีการนำเสนอและอภิปรายถึงรูปแบบที่ชัดเจนออกมาเป็นรูปธรรม ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอทางเลือกเพื่อเป็นการเริ่มต้นในการสร้างแนวทางการอนุรักษ์ประกอบกับการพัฒนาโครงการใหม่ต่อไป ในลักษณะของทิศทางการอนุรักษ์เพื่อรองรับการพัฒนาพื้นที่โดยรอบ

4.2.1 ระดับของทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

การวิเคราะห์แนวทางการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่านั้นสามารถสร้างความหลากหลายของทางเลือกโดยการแบ่งเป็นระดับของการอนุรักษ์ โดยผู้วิจัยนำข้อมูลจากการศึกษาการอนุรักษ์จากกรณีศึกษา ขอบเขตและระดับของการปรับปรุงอาคาร ของ เดวิด ไฮฟีลด์ และการวิเคราะห์องค์ประกอบของโรงภาพยนตร์สกาล่ามาเทียบเคียงและสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน ผู้โดยมุ่งให้ความสำคัญกับองค์ประกอบโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ โครงสร้างหลักของอาคาร และรูปแบบของที่ว่างที่เกิดขึ้นเพื่อรองรับการใช้งานในอนาคต โดยใช้เกณฑ์ในการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ความมั่นคงทางโครงสร้าง และองค์ประกอบที่จะเลือกอนุรักษ์ไว้ในการวิเคราะห์ระดับ โดยองค์ประกอบที่ถูกถอดไปนั้นอาจจะมีวัตถุประสงค์ในการรื้อถอนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้พัฒนาโครงการต่อไป ผู้วิจัยได้แบ่งระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็น 5 ระดับโดยลำดับจากการเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบและพื้นที่จากน้อยไปมากดังนี้

- 4.2.1.1 อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม
- 4.2.1.2 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน
- 4.2.1.3 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด
- 4.2.1.4 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน
- 4.2.1.5 ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น

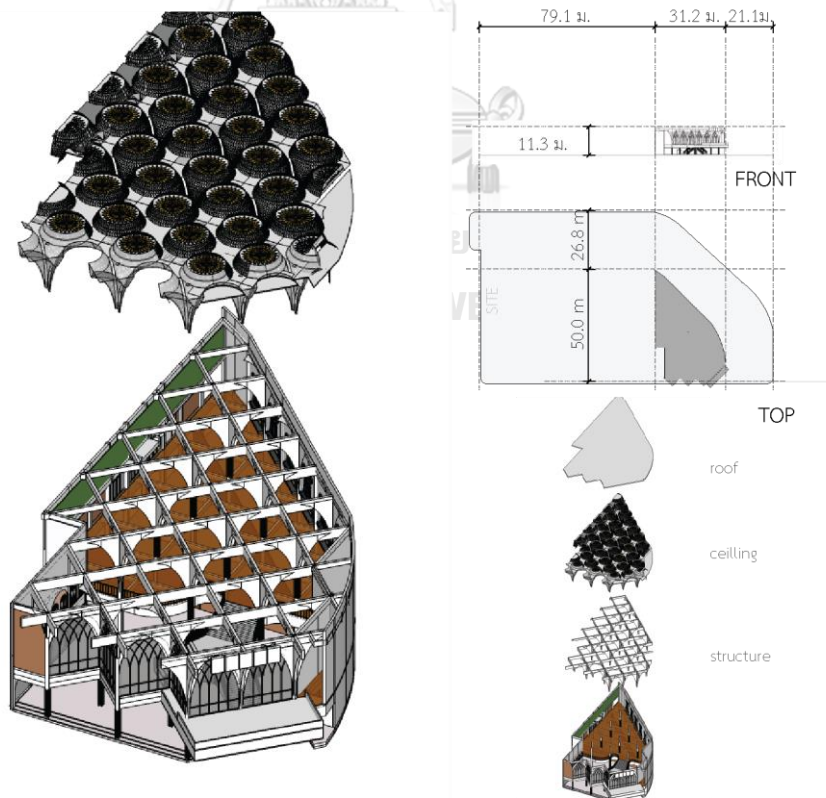

4.2.1.1 อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม

การอนุรักษ์ระดับที่ 1 เป็นการอนุรักษ์โครงสร้างสถาปัตยกรรมสกลาที่สมบูรณ์ทั้งรูปทรงของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ทั้งภายในและภายนอก และการตกแต่งแบบอาร์ตเดโค มีการเปลี่ยนแปลงที่น้อยที่สุด ซึ่งเป็นวิธีที่เหมาะสมสำหรับการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามการอนุรักษ์ในการรักษาสภาพเดิมของอาคาร (รูปที่ 71)

1) การอนุรักษ์และการจัดการ: องค์ประกอบและบรรยากาศเดิมของโรงภาพยนตร์ยังคงสภาพเดิม การจัดการอนุรักษ์ในลักษณะนี้ค่อนข้างจัดการได้ง่าย เนื่องจากเป็นการบูรณะ ซ่อมแซมของเดิมให้สมบูรณ์ อาจจะต้องมีการสำรวจการเสื่อมสภาพ และเสริมความแข็งแรงของวัสดุเพิ่มเติมก่อนการบูรณะ ในขณะที่การใช้งานใหม่ที่แตกต่างจากเดิมมาก อาจจะทำให้ค่อนข้างยาก

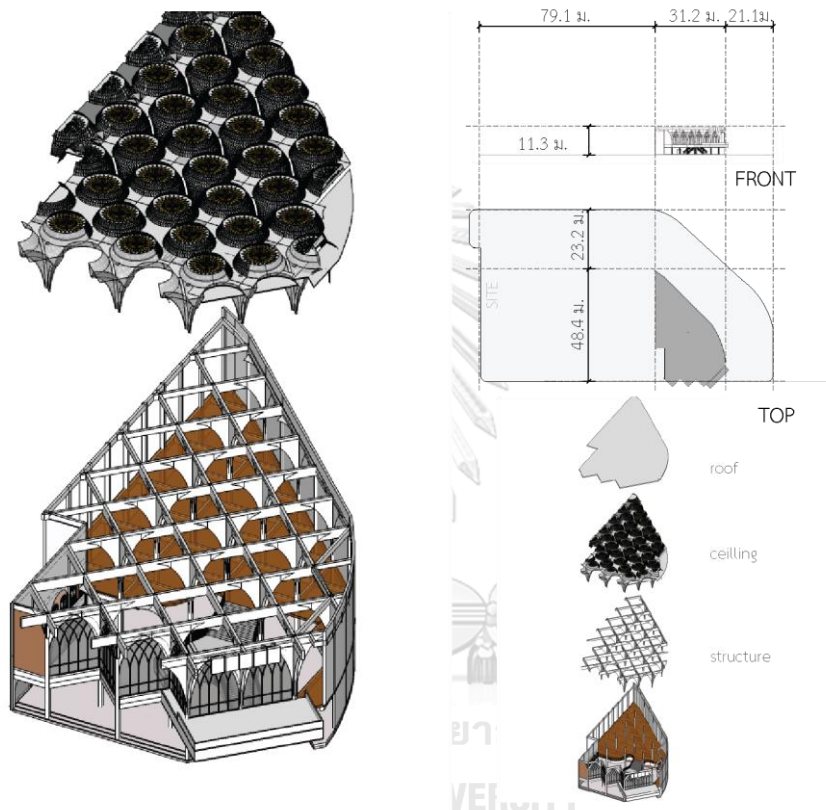
2) การผสมโรงภาพยนตร์สกลาที่อนุรักษ์กับโครงการใหม่: การเรพัฒนาพื้นที่เหนือโรงภาพยนตร์ต้องใช้โครงสร้างช่วงกว้างพาดคลุมขอบเขตของโรงภาพยนตร์เดิม

รูปที่ 71 การอนุรักษ์ระดับที่ 1 อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม

4.2.1.2 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน

การอนุรักษ์ระดับที่ 2 (รูปที่ 72) มีลักษณะคล้ายคลึงกับการปรับปรุงอาคาร โดยอนุรักษ์เปลือกอาคารไว้ และโครงสร้างภายในโดยมักปรับเปลี่ยนภายในไปตามการใช้งานใหม่ ซึ่งการอนุรักษ์ในระดับนี้ยังคงไว้ซึ่งภาพรวมของรูปแบบเดิมของโรงภาพยนตร์สกาล่าไว้

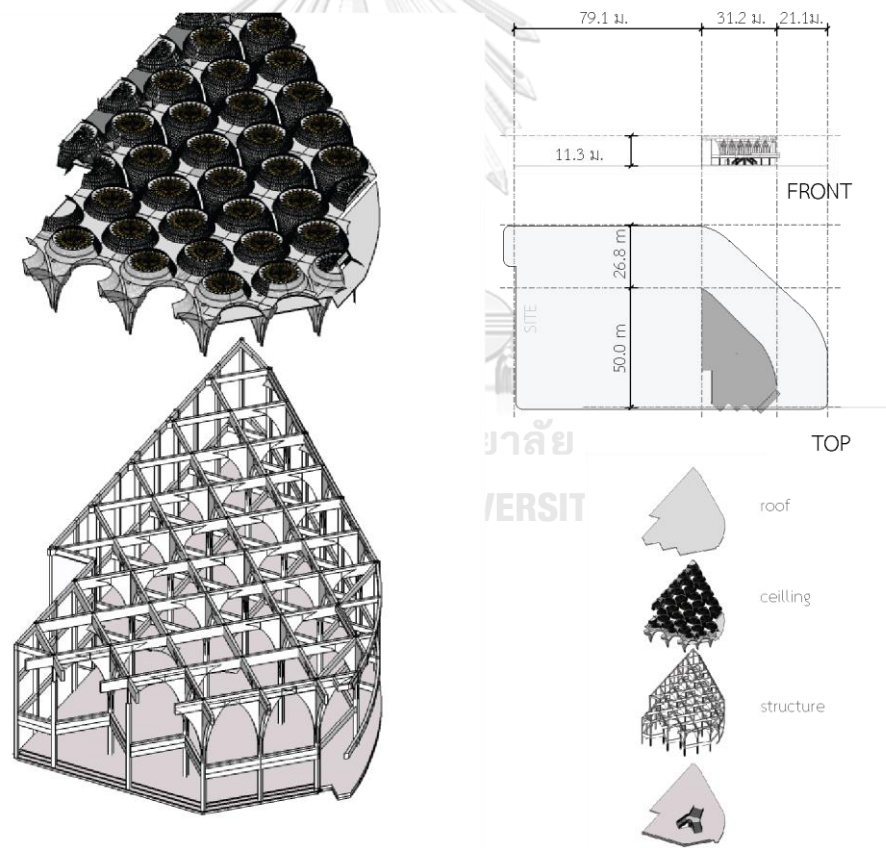
รูปที่ 72 การอนุรักษ์ระดับที่ 2 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน

1) **การอนุรักษ์และการจัดการ:** หากมีการการรื้อถอนตึกแถวโดยรอบแล้ว จะทำให้พื้นที่ด้านหลังของโรงภาพยนตร์ที่มีลักษณะเป็นผนังเรียบเปลี่ยนแปลงเป็นพื้นที่ที่หันออกสู่บริเวณถนนพญาไท ซึ่งเป็นด้านที่มีการสัญจรผ่านอย่างหนาแน่น อาจจะต้องมีการปรับปรุงด้านความสวยงาม การรื้อถอนพื้นจะขยายส่วนของโรงภาพยนตร์ส่วนโรงทางเข้าให้ใหญ่ขึ้น อาจปรับเพื่อเป็นพลาซ่าขนาดใหญ่ได้ การปรับปรุงหรือรื้อถอนส่งผลต่อรูปแบบพื้นที่ของโรงภาพยนตร์นั้นสามารถใช้เป็นระดับในการอนุรักษ์ย่อยได้ต่อไป เช่น การรื้อถอน หรือการย้ายตำแหน่ง พื้น หรือผนัง

2) การผสมผสานโรงภาพยนตร์สกาล่าที่อนุรักษ์กับโครงการใหม่: มีลักษณะคล้ายกับการอนุรักษ์ในระดับที่ 1 เนื่องจากขอบเขตของโรงภาพยนตร์ภายนอกยังมีขนาดที่เท่าเดิม ลักษณะการจัดการผสมผสานทั้งสองโครงการเข้าด้วยกัน จึงมีลักษณะเดียวกัน

4.2.1.3 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด

การอนุรักษ์ระดับที่ 3 เป็นการอนุรักษ์ที่ทำการคงไว้เพียงส่วนของโครงสร้าง และโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่เป็นองค์ประกอบที่มีเอกลักษณ์ของโรงภาพยนตร์ซึ่งยังคงให้เห็นภาพรวมโดยคร่าวของโรงภาพยนตร์สกาล่า ทั้งภายนอกและภายในของโรงภาพยนตร์ปรับเปลี่ยนไปตามการใช้งานใหม่ได้หลากหลายขึ้น (รูปที่ 73)

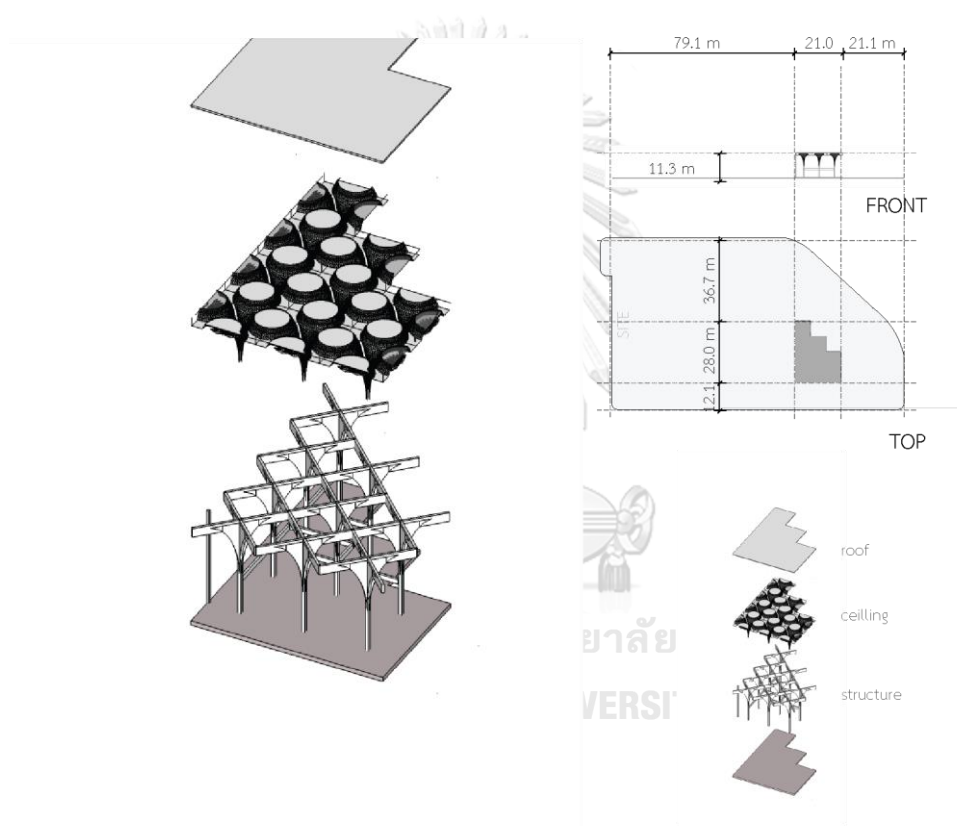
รูปที่ 73 การอนุรักษ์ระดับที่ 3 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด

1) **การอนุรักษ์และการจัดการ:** การจัดการกับการอนุรักษ์ในระดับนี้ จะมีการย้ายองค์ประกอบเพื่อการตกแต่งออกจากพื้นที่ รื้อถอนหรือเปลี่ยน องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้าง เช่น ผนัง พื้น และคาน เพื่อให้มีความแข็งแรง มากขึ้น การย้ายหรือรื้อถอนผนังภายนอกเป็นการเปิดการเชื่อมต่อพื้นที่ ภายในกับภายนอกของโถง แต่ไม่แสดงทางเข้าโถงที่ชัดเจน บริเวณโถงชั้น 1 มีการเปลี่ยนแปลงน้อยกว่าบริเวณชั้น 2 ในการอนุรักษ์ควรระวังในการ รื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งมีความใกล้ชิดกับโครงสร้างหลักและ โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ อาจจะทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์ประกอบที่ จะอนุรักษ์ รวมไปถึงความมั่นคงของอาคาร จึงจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์และวิธี ที่ละเอียด และรอบคอบมากขึ้น

2) **การผสานโถงโรงภาพยนตร์สกาล่าที่อนุรักษ์กับโครงการใหม่:** เนื่องจากขอบเขตของโถงโรงภาพยนตร์ภายนอกยังมีขนาดที่เท่าเดิม จึง ต้องใช้โครงสร้างช่วงกว้างพาดคลุมเช่นเดียวกับลักษณะคล้ายกับการ อนุรักษ์ในระดับที่ 1 และ 2 แต่อาจมีการเชื่อมต่อและการเข้าถึงโครงการที่ แตกต่างกัน เนื่องจากผนังภายนอกของโถงโรงภาพยนตร์ได้ถูกรื้อถอนและ ปรับเปลี่ยนแล้ว ทำให้สามารถเข้าถึงใหม่ในที่ทิศทางอื่นได้ สร้างความ กลมกลืนของโครงการใหม่และโถงโรงภาพยนตร์ได้ง่ายกว่าในระดับที่ 1 และ 2

4.2.1.4 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน

การอนุรักษ์ระดับนี้มีลักษณะเป็นการมุ่งเน้นการเก็บรักษาองค์ประกอบแต่เพียงอย่างเดียว ได้แก่ โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ การอนุรักษ์ระดับนี้ไม่เป็นการอนุรักษ์ที่ไม่เห็นภาพรวมของที่ว่างเดิม ซึ่งเป็นการอนุรักษ์ขององค์ประกอบในเชิงลักษณะสัญลักษณ์ในการแสดงถึงความมีอยู่ในอดีตของโรงภาพยนตร์ โดยเก็บรักษาไว้แค่องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลัก ได้แก่ เสาและคาน และเก็บรักษาเฉพาะโครงสร้างฝ้าที่มีความสมบูรณ์ของรูปทรง (รูปที่ 74)

รูปที่ 74 การอนุรักษ์ระดับที่ 4 อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน

1) การอนุรักษ์และการจัดการ: โครงสร้างเสาและโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่อนุรักษ์ไว้นั้นสามารถใช้เป็นโครงสร้างหลัก หรือสร้างระบบโครงสร้างหลักใหม่ ในขณะที่เดียวกันองค์ประกอบที่ถูกรื้อถอนออกไปบางองค์ประกอบก็สามารถนำไปอนุรักษ์ไว้ในพื้นที่อื่นได้เช่นกัน เช่น องค์ประกอบที่ไม่มีโครงสร้าง หรือโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศบางส่วน

2) การผสมผสานโรงภาพยนตร์สกาล่าที่อนุรักษ์กับโครงการใหม่:

ขอบเขตของโรงภาพยนตร์นั้นมีความเล็กกลง ส่งผลให้พื้นที่ในการพัฒนาเป็นโครงการใหม่มีขนาดใหญ่ขึ้น และโครงสร้างที่จะมาผสมผสานหากเป็นวิธีการคลุมเพื่อสร้างอาคารเหนือขึ้นไปนั้น สามารถใช้โครงสร้างที่ช่วงกว้างลดลงได้ด้วยขอบเขตที่เล็กกลง

4.2.1.5 ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น

ขอบเขตของการอนุรักษ์ในระดับนี้มีความคล้ายคลึงกับการอนุรักษ์ระดับที่ 1 ในการอนุรักษ์รักษาองค์ประกอบต่าง ๆ รวมไปถึงบรรยากาศและสภาพได้ แต่แตกต่างกันที่ตั้งในการย้ายไปตั้งอยู่ในบริบทอื่น (รูปที่ 75)

รูปที่ 75 การอนุรักษ์ระดับที่ 5 ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น

1) **การอนุรักษ์และการจัดการ:** การจัดการการอนุรักษ์ระดับนี้จะต้องมีความละเอียดอ่อนและรอบคอบมากในการจัดการ การตัดแบ่งเพื่อย้ายองค์ประกอบนั้น ต้องคำนึงถึงขนาดของการตัดแบ่งองค์ประกอบเพื่อการขนย้าย และการนำไปประกอบ การอนุรักษ์สามารถทำได้โดยการเลือกองค์ประกอบที่ต้องการอนุรักษ์ไว้ไปประกอบขึ้นหรือประกอบร่วมกับองค์ประกอบที่สร้างขึ้นใหม่

2) **การผสมผสานโรงภาพยนตร์สกาล่าที่อนุรักษ์กับโครงการใหม่:** เป็นไปได้ง่ายกว่าระดับอื่น ๆ เนื่องจากการรื้อถอนและย้ายองค์ประกอบทั้งหมดไปตั้งไว้ในที่อื่น ทำให้ที่ตั้งไม่มีอาคารเดิมอยู่ จึงสามารถพัฒนาโครงการใหม่โดยไม่ต้องคำนึงถึงการเชื่อมต่อของโครงสร้างเก่าและใหม่เข้าด้วยกัน การก่อสร้างจึงทำได้ง่าย

4.2.2 สรุปทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

จากข้อมูลระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าที่ได้วิเคราะห์มานำเสนอในตาราง (ตารางที่ 2) จะเห็นได้ว่าในแต่ละระดับของการอนุรักษ์นั้นให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบที่แตกต่างกัน จึงมีการการปรับปรุง หรือรื้อถอนองค์ประกอบที่แตกต่างกัน โดยมีการปรับปรุง และรื้อถอนมากขึ้นตามลำดับของระดับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า นอกจากนี้ยังส่งผลต่อประเด็นต่าง ๆ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สรุปการเปลี่ยนแปลงของการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

	ระดับในการอนุรักษ์ โรงภาพยนตร์สกาล่า	การเปลี่ยนแปลงของ พื้นที่ภายใน	ขอบเขตของอาคารที่ อนุรักษ์	การผสมกับโครงการใหม่
1	อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้ เช่นเดิม	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	- โครงสร้างใหม่ไม่ผูกติดกับ โครงสร้างเดิม - โครงสร้างคร่อมใช้ช่วงพาดกว้าง ตามขอบเขตเดิม
2	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปปั้น และโครงสร้างของอาคารไว้ มีการ ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน	ปรับเปลี่ยนได้ปาน กลางตามการใช้งาน ใหม่	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	- โครงสร้างใหม่ไม่ผูกติดกับ โครงสร้างเดิม - โครงสร้างคร่อมใช้ช่วงพาดกว้าง ตามขอบเขตเดิม
3	อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็น โครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด	ปรับเปลี่ยนได้มาก ตามการใช้งานใหม่	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	- โครงสร้างใหม่ไม่ผูกติดกับ โครงสร้างเดิม - โครงสร้างคร่อมใช้ช่วงพาดกว้าง ตามขอบเขตเดิม
4	อนุรักษ์เฉพาะองค์ประกอบที่เป็น โครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน	ไม่เห็นภาพรวมของ พื้นที่เดิม	เล็กน้อย	- ส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างใหม่ - โครงสร้างคร่อมใช้ช่วงพาดที่เล็ก ลง
5	ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บน พื้นที่อื่นทั้งหมด	ไม่มีอาคารอยู่ในที่ตั้ง	ไม่มีอาคารอยู่ในที่ตั้ง	- สามารถสร้างโครงการใหม่ได้ เต็มพื้นที่ที่ตั้ง

4.3 แนวทางการรื้อถอนองค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์สกาล่าเพื่อการอนุรักษ์

ในการรื้อถอนองค์ประกอบออกจากโรงโรงภาพยนตร์นั้นนอกเหนือจากระดับการอนุรักษ์ที่เป็นประเด็นในการวิจัยที่สำคัญแล้ว การจัดการพื้นที่ให้เป็นไปตามระดับการอนุรักษ์ที่เลือกใช้เป็นหนึ่งในประเด็นที่ควรให้ความสำคัญเช่นกัน โดยเฉพาะขั้นตอนและวิธีการในการรื้อถอนองค์ประกอบเมื่อวิเคราะห์จากระดับการอนุรักษ์ แสดงให้เห็นว่ามีกรรื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งหากกระทำการรื้อถอนองค์ประกอบ อย่างไม่ระมัดระวังจะทำให้เกิดความเสียหายต่อองค์ประกอบที่ต้องการจะอนุรักษ์ และอาจจะกระทบความมั่นคงทางโครงสร้าง

4.3.1 ลำดับการรื้อถอนโรงโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์

จากการจำลองลำดับการถอดองค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์สกาล่าประกอบด้วยคำแนะนำของวิศวกร^{4,5} ในการอนุรักษ์ร่วมกับการเตรียมการพัฒนาโครงการใหม่แต่ละระดับนั้น มีลำดับของการถอดองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันจากน้อยไปมากตามลำดับ จากระดับการอนุรักษ์ที่ระดับที่ 1 ไปจนถึงการอนุรักษ์ในระดับที่ 4 (ตารางที่ 4) ทั้งนี้การอนุรักษ์ในระดับที่ 5 เป็นการย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น จะรื้อถอนและเก็บองค์ประกอบบางส่วนที่เป็นการตกแต่งส่วนใหญ่ หรือองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างโครงสร้างฝ้าเพื่อไปประกอบกับโครงสร้างหลักที่สร้างขึ้นใหม่ ทำให้การรื้อถอนองค์ประกอบมีลำดับและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป จึงไม่สามารถนำมาจัดลำดับร่วมกับการอนุรักษ์ในระดับที่ 1-4 ได้ (รูปที่ 76)

ตารางที่ 4 ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อเตรียมการอนุรักษ์ร่วมกับการพัฒนาโครงการใหม่

ระดับในการอนุรักษ์		ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ	
1	อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม	1.1	ตรวจสอบการเสื่อมสภาพและซ่อมแซม
2	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปด้านและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน	2.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง
		2.1.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง
		2.1.1.1	ปลอกเสาอะลูมิเนียม
		2.1.1.2	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปปั้น
		2.1.1.3	ดาวเพดานอะลูมิเนียมพับ
		2.1.1.4	ป้ายสกาล่า
		2.1.2	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง

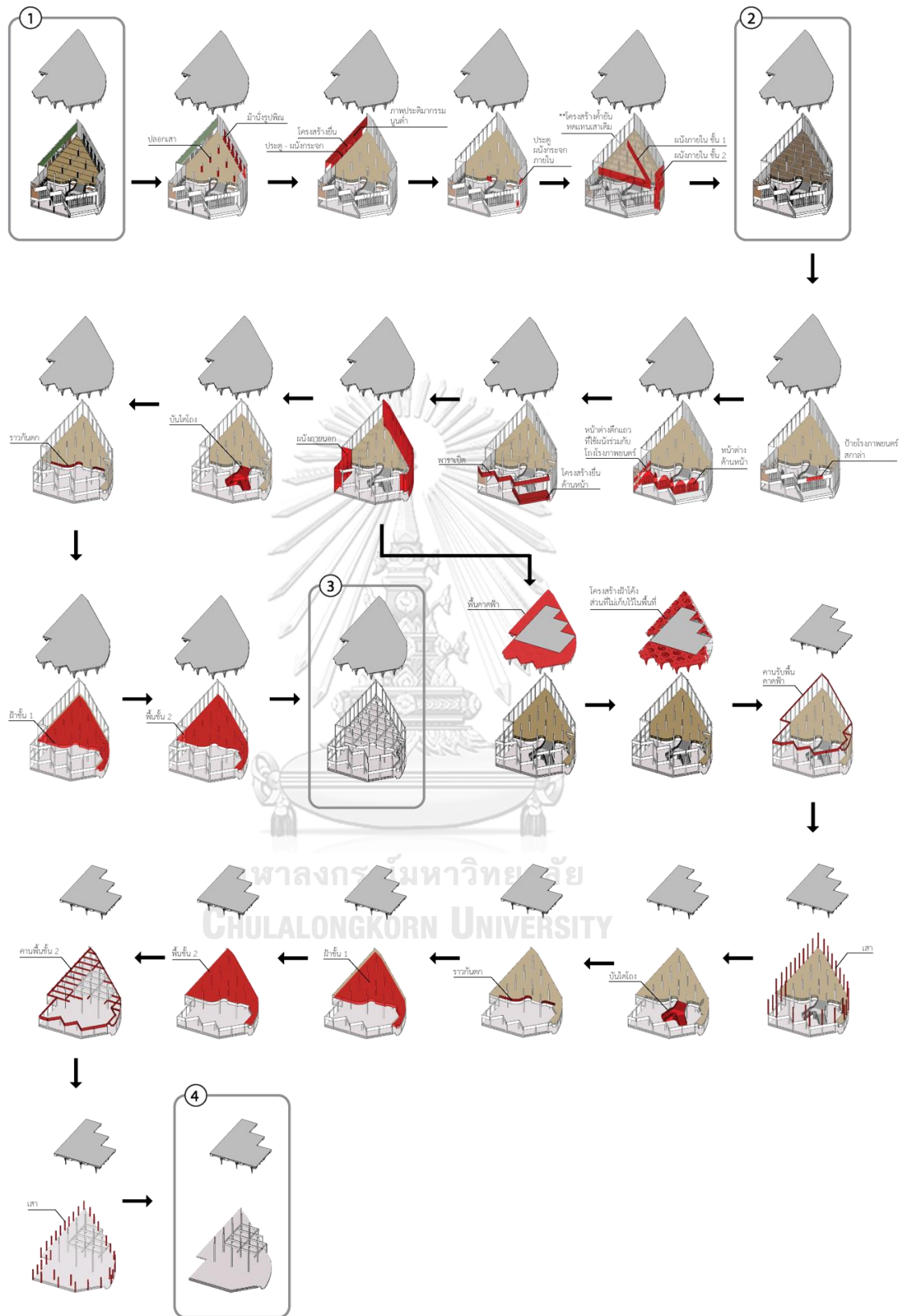
⁴ สัมภาษณ์ บัณฑิต กลินวิทยา, วิศวกรบริษัท M-TECH GROUP (THAILAND) Co.,LTD., 21 เมษายน 2561.

⁵ สัมภาษณ์ สุทัศน์ สุวรรณสินธุ์, วิศวกร, 14 เมษายน 2561

ระดับในการอนุรักษ์		ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ	
2	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปปั้นและ โครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยน องค์ประกอบภายใน	2.1.2.1	ภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		2.1.2.2	ส่วนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		2.2	รื้อถอนองค์ประกอบทั่วไป
		2.2.1	รื้อถอนประตู และผนังกระจก
		2.2.2	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายใน
		2.2.3	รื้อถอนพื้นชั้น 2
3	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของ อาคารทั้งหมด	3.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง
		3.1.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับโครงสร้าง
		3.1.1.1	ปลอกเสาอะลูมิเนียม
		3.1.1.2	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปปั้น
		3.1.1.3	ดาวเพดานอะลูมิเนียมพับ
		3.1.1.4	ป้ายสกาล่า
		3.1.2	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง
		3.1.2.1	ภาพประติมากรรมนูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		3.1.2.2	ส่วนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		3.2	รื้อถอนองค์ประกอบทั่วไป
		3.2.1	รื้อถอนประตู และผนังกระจก
		3.2.2	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายใน
		3.2.3	รื้อถอนหน้าต่างด้านหน้า
		3.2.4	รื้อถอนส่วนยื่นบริเวณทางเข้า
3.2.5	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายนอก		
3.2.6	รื้อถอนราวกันตก		
3.2.7	รื้อถอนบันไดโถง		
3.2.8	รื้อถอนฝ้าชั้น 1		
3.2.9	รื้อถอนพื้นชั้น 2		
4	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของ อาคารทั้งหมด	4.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง
		4.1.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวเนื่องกับโครงสร้าง
		4.1.1.1	ปลอกเสาอะลูมิเนียม

ระดับในการอนุรักษ์		ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ	
4	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด	4.1.1.2	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปพิณ
		4.1.1.3	ดาวเพดานอะลูมิเนียมพับ
		4.1.1.4	ป้ายสกาล่า
		4.1.2	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง
		4.1.2.1	ภาพประติมากรรมปูนตําเหนื่อทางเข้าโรงภาพยนตร์
		4.1.2.2	ส่วนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		4.2	รื้อถอนองค์ประกอบทั่วไปและโครงสร้างบางส่วน
		4.2.1	รื้อถอนประตู และผนังกระจก
		4.2.2	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายใน
		4.2.3	รื้อถอนหน้าต่างด้านหน้า
		4.2.4	รื้อถอนส่วนยื่นบริเวณทางเข้า
		4.2.5	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายนอก
		4.2.6	รื้อถอนพื้นลาดฟ้า
		4.2.7	รื้อถอนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศส่วนที่ไม่เก็บรักษาไว้ในพื้นที่
		4.2.8	รื้อถอนคานพื้นลาดฟ้า
		4.2.9	รื้อถอนเสาที่ไม่เก็บไว้จากชั้นลาดฟ้าถึงชั้น 2
		4.2.10	รื้อถอนราวกันตก
4.2.11	รื้อถอนบันไดโถง		
4.2.12	รื้อถอนฝ้าชั้น 1		
4.2.13	รื้อถอนพื้นชั้น 1 ในส่วนร้านอาหารสกาล่า		
4.2.14	รื้อถอนพื้นชั้น 2		
4.2.15	รื้อถอนคานพื้นชั้น 2		
4.2.16	รื้อถอนเสาที่เหลือ		
5	ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด	5.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง
		5.1.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่ไม่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง
		5.1.1.1	ปลอกเสาอะลูมิเนียม
		5.1.1.2	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปพิณ

ระดับในการอนุรักษ์		ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ	
5	ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่นทั้งหมด	5.1.1.3	ดาวเพดานอะลูมิเนียมพับ
		5.1.1.4	ป้ายสกล่า
		5.1.2	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง
		5.1.2.1	ภาพประติมากรรมปูนต้ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		5.1.2.2	ส่วนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์
		5.2	รื้อถอนองค์ประกอบทั่วไปและโครงสร้าง
		5.2.1	รื้อถอนประตู และผนังกระจก
		5.2.2	รื้อถอนหน้าต่างด้านหน้า
		5.2.3	รื้อถอนราวกันตก
		5.2.4	รื้อถอนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ
		5.2.5	รื้อถอนบันไดโถง
		5.3	รื้อถอนเพื่อทำลายอาคารส่วนที่เหลือ

รูปที่ 76 การจำลองลำดับการถอดองค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์สลาล่าในการอนุรักษ์

4.3.2 ความยาก-ง่ายของของการรื้อถอนองค์ประกอบโรงภาพยนตร์สกาล่า

จากลำดับการจัดการรื้อถอนโรงภาพยนตร์ในการวิจัยนี้สามารถจำแนกการรื้อถอนได้ 2 ประเภท คือ 1) การรื้อถอนเพื่อทำลาย และ 2) การรื้อถอนเพื่ออนุรักษ์ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทางเลือกวิธีการและเครื่องมือในการรื้อถอน โดยการรื้อถอนเพื่อทำลายนั้นต้องเลือกวิธีการที่ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างหลัก และโครงสร้างฝ้าโค้งสองทศน้อยที่สุด โดยเฉพาะองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวเนื่อง หรือใกล้ชิดกับโครงสร้าง ในขณะที่เดียวกันการรื้อถอนเพื่อนำไปอนุรักษ์นั้นจะต้องคำนึงการรื้อถอนให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด รวมไปถึงการขนส่งองค์ประกอบเหล่านั้นด้วย ซึ่งความยากในการทำงานแต่ละลำดับนั้นจะขึ้นอยู่กับ 1) ความเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างหลัก หรือโครงสร้างฝ้าโค้งสองทศ 2) รูปแบบของโครงสร้าง และมิติในการทำการรื้อถอน และ 3) เครื่องมือที่ใช้ในการรื้อถอน ประกอบกัน

ผู้วิจัยได้นำเกณฑ์ดังกล่าวมาทดลองประเมินระดับความซับซ้อนของขั้นตอนการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อเตรียมการระดับการอนุรักษ์ระดับที่ 4 คือการอนุรักษ์เฉพาะองค์ที่เป็นโครงสร้างอาคารบางส่วน เนื่องจากการอนุรักษ์ในระดับที่ 1-3 มีลำดับและวิธีการของการรื้อถอนที่คล้ายคลึงกัน โดยใช้ข้อมูลการศึกษาด้านการอนุรักษ์ โครงสร้างการสำรวจและข้อมูลการสัมภาษณ์วิศวกร⁶ เกี่ยวกับเทคนิคการรื้อถอนอาคาร เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในการจัดการกับการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

- 1) ทั่วไป (ท) เป็นระดับของการรื้อถอนองค์ประกอบทั่วไปที่มีลักษณะลอยตัวจากโครงสร้างอาคาร เช่น เฟอร์นิเจอร์ หรือไม่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงสร้าง ใช้เครื่องมือที่ทั่วไป และ ไม่ต้องเตรียมการก่อนการรื้อถอนมาก
- 2) ควระระวัง (ค) เป็นระดับของการรื้อถอนองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหรือใกล้ชิดกับโครงสร้างอาคาร รวมไปถึงองค์ประกอบที่ต้องการเก็บรักษา เช่น โครงสร้างฝ้าโค้งสองทศ จำเป็นต้องมีการเตรียมพื้นที่ในการทำงาน และต้องใช้อุปกรณ์ที่ต้องช่างที่มีความชำนาญ
- 3) ควระระวังเป็นพิเศษ (พ) เป็นระดับของการรื้อถอนองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างพิเศษแตกต่างจากอาคารอื่น ๆ ที่พบได้ทั่วไป หรือเป็นการรื้อถอนโครงสร้างหลักที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของอาคาร รวมไปถึงความยุ่งยากในการเตรียมพื้นที่ก่อนการรื้อถอน และต้องใช้อุปกรณ์ที่ต้องช่างที่มีความชำนาญ

⁶ สัมภาษณ์ บัณฑิต กลินวิทยา, วิศวกรบริษัท M-TECH GROUP (THAILAND) Co.,LTD., 21 เมษายน 2561.

ตารางที่ 5 ระดับในการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่ออนุรักษ์เชิงโรงภาพยนตร์สกาล่า

ท = ทั่วไป ค = ควรระวัง พ = ควรระวังเป็นพิเศษ

ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ		ความยาก-ง่าย ของการรื้อถอน องค์ประกอบ	หมายเหตุ
4.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง		
4.1.1	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่ไม่ เกี่ยวข้องกับโครงสร้าง		
4.1.2	ปลอกเสาอะลูมิเนียม	ท	
4.1.2.1	ม้านั่งไม้แกะสลักรูปหิน	ท	
4.1.2.2	ดาวเพดานโลหะพับ	ท	
4.1.2.3	ป้ายสกาล่า	ท	
4.1.2	รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่งที่เกี่ยวข้อง กับโครงสร้าง		
4.1.2.1	ภาพประติมากรรมขนาดใหญ่นำเข้า โรงภาพยนตร์	พ	ภาพประติมากรรมมีขนาดใหญ่ ต้อง แบ่งช่วงเพื่อสะดวกต่อการขนย้าย วัสดุปูนปั้นขึ้นติดบนผนังทับหลัง อาจจะต้องทำลายเสาเพื่อเก็บรักษา ภาพประติมากรรม
4.1.2.2	ส่วนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรง ภาพยนตร์	พ	มีโครงสร้างเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง หลัก ต้องรื้อถอนด้วยความระมัดระวัง
4.2	รื้อถอนองค์ประกอบทั่วไป และ โครงสร้างบางส่วน		
4.2.1	รื้อถอนประตู และผนังกระจก	ท	
4.2.2	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายใน	ท	
4.2.3	รื้อถอนหน้าต่างด้านหน้า	ท	
4.2.4	รื้อถอนส่วนยื่นบริเวณทางเข้า	ค	มีโครงสร้างเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง หลัก ต้องรื้อถอนด้วยความระมัดระวัง
4.2.5	รื้อถอนผนังก่ออิฐฉาบปูนภายนอก	ท	

ลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบ		ความยาก-ง่าย ของการรื้อถอน องค์ประกอบ	หมายเหตุ
4.2.6	รื้อถอนพื้นลาดฟ้า	ค	ต้องระวังไม่ให้มีชิ้นส่วนจากการรื้อถอนหล่นลงไปด้านล่าง เพราะอาจไปกระทบกับโครงสร้างที่ต้องการอนุรักษ์ได้
4.2.7	รื้อถอนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศส่วนที่ไม่อนุรักษ์ไว้บนที่ตั้งเดิม	พ	โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศมีขนาดใหญ่และมีหลายช่วง จึงต้องตัดแบ่งเป็นชิ้นเพื่อสะดวกต่อการขนย้าย มีความยุ่งยากในการสร้างส่วนรองรับ และการขนย้าย โครงสร้างเป็นรูปทรงสามมิติและเป็นระนาบเหนือศีรษะการตัดค่อนข้างต้องใช้ช่างที่มีความชำนาญ
4.2.8	รื้อถอนคานพื้นลาดฟ้า	ค	ต้องระวังไม่ให้มีชิ้นส่วนจากการรื้อถอนหล่นลงไปด้านล่าง เพราะอาจไปกระทบกับโครงสร้างที่ต้องการอนุรักษ์ได้
4.2.9	รื้อถอนเสาที่ไม่เก็บไว้จากชั้นลาดฟ้าถึงชั้น 2	ค	อาจใช้วิธีการตัดทำลายเสาจากด้านบนลงมาด้านล่าง เพื่อป้องกันการล้มไปกระทบกับองค์ประกอบอื่น
4.2.10	รื้อถอนราวกันตก	ท	
4.2.11	รื้อถอนบันไดโถง	ค	บันไดมีขนาดใหญ่และมีหลายช่วง จึงต้องตัดแบ่งเพื่อสะดวกต่อการขนย้าย
4.2.12	รื้อถอนฝ้าชั้น 1	ท	
4.2.13	รื้อถอนพื้นชั้น 1 ในส่วนร้านอาหาร สกาล่า	ท	
4.2.14	รื้อถอนพื้นชั้น 2	ท	
4.2.15	รื้อถอนคานพื้นชั้น 2	ท	
4.2.16	รื้อถอนเสาที่เหลือจากชั้น 2 ถึงชั้น 1	ท	

4.3.3 การรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อการอนุรักษ์

ในการถอดองค์ประกอบเพื่อนำไปอนุรักษ์ เช่น การอนุรักษ์ในระดับที่ 5 นั้น การรื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ ค่อนข้างจำเป็นต้องใช้ความรู้ เทคนิคและช่างที่มีฝีมือในการทำงาน ซึ่งผู้วิจัยได้สอบถามวิศวกร^{7,8} เกี่ยวกับเทคนิค วิธีการและลำดับในการอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่ต้องการถอดเก็บรักษาองค์ประกอบของโรงโรงภาพยนตร์ ในการปฏิบัติงานการอนุรักษ์รื้อถอนเพื่อการอนุรักษ์นั้นประกอบด้วยปัจจัย ได้แก่

- 1) อุปกรณ์ที่ใช้รื้อถอน และอุปกรณ์ซัพพอร์ต (support equipment)
- 2) ขนาดองค์ประกอบที่ตัดจะต้องมีขนาดมีความกว้างน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.55 เมตร ความยาวน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10.5 เมตร สูงไม่เกิน 4.5 เมตร ตามกฎหมายพรบ. การก่อสร้าง และสามารถลอดผ่านสะพานไปได้
- 3) การตัดองค์ประกอบที่เป็นวัสดุคอนกรีตนั้นยังจำเป็นต้องคำนวณน้ำหนักขององค์ประกอบร่วมกับน้ำหนักของอุปกรณ์ซัพพอร์ต ให้สอดคล้องกับสมรรถนะของเครื่องมือที่จะใช้ในการยกหรือรองรับ
- 4) ขนาดขององค์ประกอบที่การรื้อถอนสามารถขนส่งได้ง่าย และไม่เกิดความเสียหายมาก

4.3.4 ตัวอย่างการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อการอนุรักษ์

ผู้วิจัยได้เลือกนำเสนอลำดับการรื้อถอนตัวอย่างองค์ประกอบที่มีแนวโน้มในการรื้อถอนเพื่อนำไปอนุรักษ์ ได้แก่ โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ ภาพประติมากรรมนูนต่ำ โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์ และบันไดโถง เพื่อนำเสนอแนวทางในการรื้อถอนในการเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติงานจริง ทั้งนี้ขนาดของการตัดแบ่งองค์ประกอบในการรื้อถอนหลังการคำนวณนั้นอาจมีขนาดเล็กกว่าที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ เนื่องจากได้นำเสนอในด้านของมิติการขนย้ายเพียงด้านเดียว

4.3.3.1 โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ

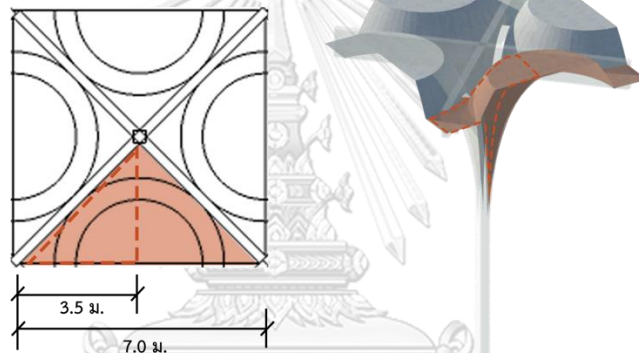
โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศเป็นองค์ประกอบในโรงโรงภาพยนตร์สกาล่าที่มีความซับซ้อนเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่น โดยมีทั้งส่วนที่เป็นโครงสร้างและส่วนที่เป็นองค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกันเป็นพื้นที่ขนาดใหญ่ ซึ่งการรื้อถอน

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ สัมภาษณ์ สุทัศน์ สุวรรณสินธุ์, วิศวกร, 14 เมษายน 2561

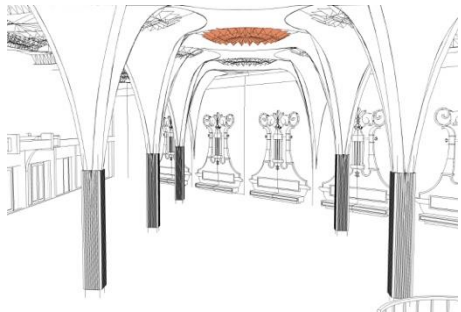
องค์ประกอบจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังในการถอดองค์ประกอบออกมาอย่างเป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการกระทบกับโครงสร้างส่วนอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดการพังทลายได้ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงขนาดของในการรื้อถอนที่สามารถขนส่งได้ง่ายและไม่เกิดความเสียหายมาก

จากการมองโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศโดยนับการรวมกันของ 4 เสาคือเกิดฝ้ารูปดอกจิกเป็นตัวเชื่อมส่วนกลางเป็น 1 หน่วยนั้น ในการแบ่งชิ้นโครงสร้างเพื่อรื้อถอนนั้นจำเป็นต้องมีการแบ่งชิ้นส่วน สำหรับการตัด ไม่ให้กระทบในส่วนของครีบ และโครงสร้างหลักมากและสามารถขนย้ายได้ โดยเริ่มต้นแบ่งจากความยาวช่วงเสา และแนวครีบ ดังนั้นจะสามารถแบ่งโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศสำหรับการตัดและรื้อถอนได้ดังรูปที่ 77

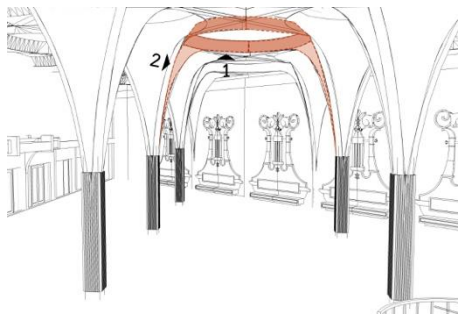

รูปที่ 77 การแบ่งชิ้นส่วนโครงสร้างโค้งสำหรับการรื้อถอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตารางที่ 6 ขั้นตอนการรื้อถอนโครงสร้างฝ้าสองทิศเพื่อการอนุรักษ์

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
1		รื้อถอนดาวเพดาน	

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
2		รื้อถอนฝ้าวงกลม	ใช้เครื่องมือที่มีความ สั้นสะเทือนน้อย เนื่อง จากอยู่ใกล้กับส่วน โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ
3		รื้อถอนพื้นคาดฟ้า โดยรื้อถอนบริเวณที่ โครงสร้างฝ้ามาบรรจบ กัน เป็นพื้นที่วงกลม แล้วจึงรื้อถอนพื้น คาดฟ้าส่วนที่เหลือ โดย ไม่ให้กระทบกับคาน	ตัดพื้นโดยใช้เครื่องมือตัด คอนกรีต โดยละบริเวณ คานไว้ เจาะรูร้อยให้คอน ยักแผ่นพื้นคาดฟ้าที่ละชิ้น ต้องระวังไม่ให้มีชิ้นส่วน จากการรื้อถอนหล่นลงไป ด้านล่าง เพราะอาจไป กระทบกับโครงสร้างที่ ต้องการอนุรักษ์ได้
4		รื้อถอนโครงสร้างฝ้าโค้ง สองทิศบริเวณจุดเชื่อม ระหว่างหน่วยฝ้า	ตัดแผ่นฝ้าบริเวณส่วน เชื่อมโดนเว้นช่วงคานไว้ ระหว่างหน่วยฝ้า

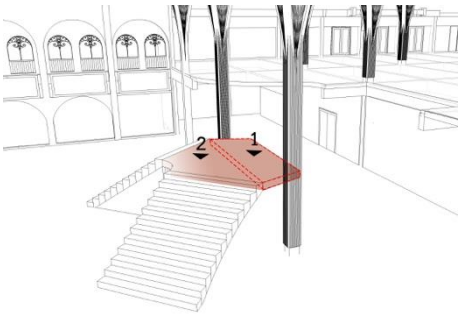
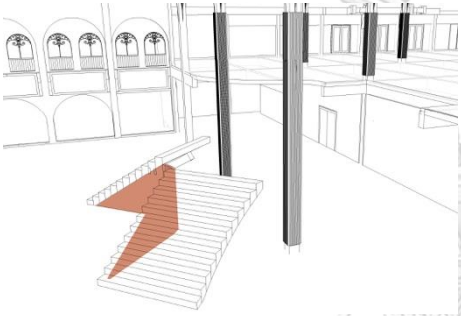
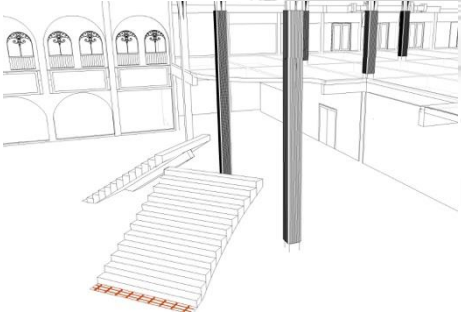
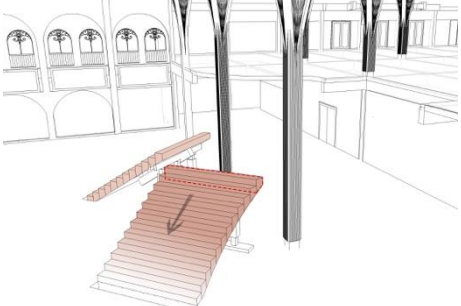
	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
5		<p>ตัดแผ่นฝ้าบริเวณส่วนโค้งระหว่างแต่ละครีบ โดยตัดส่วนโค้งถ้ายด้านบนก่อน แล้วจึงมาตัดส่วนโค้งใบพัดด้านล่าง โดยระวังไม่ให้โดนเสาครีบ</p>	<p>ย้ายองค์ประกอบฝ้าไปประกอบกับโครงสร้างหลัก และครีบที่ก่อสร้างใหม่เพื่อความแข็งแรงและมั่นคงของโครงสร้าง</p>

4.3.3.2 บันไดโถง

การเก็บบันไดโถงโรงภาพยนตร์สภานั้นจำเป็นต้องค่อย ๆ ทำทีละชั้น โดยการลำดับการรื้อถอนเป็นช่วง ๆ เพื่อให้บันไดมีขนาดที่สามารถรื้อขนย้ายได้ โดยเลือกรื้อถอนตามรูปแบบของบันได คือ ส่วนของบันไดช่วงบน และช่วงข้าง และชันพักบันได โดยลำดับการรื้อถอนจากบันไดบนลงไปยังบันไดช่วงล่าง ขั้นตอนการรื้อถอนบันไดโถงโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์

ตารางที่ 7 ขั้นตอนการรื้อถอนบันไดโถงโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
1		<p>รื้อถอนราวกันตก</p>	
2		<p>ตัดบันไดตามระยะช่วงบันได โดยลำดับจากบันไดช่วงบนเป็นอันดับแรก โดยตัดออกเป็นชิ้น ๆ เพื่อแบ่งน้ำหนักบรรทุก และลดขนาดในการขนย้าย</p>	<p>ตั้งโครงสร้างรับน้ำหนักบริเวณชันพักเพื่อรองรับโครงสร้างบันไดหลังจากการตัดบันไดช่วงบนจากคานชั้น 2 เรียบร้อยแล้ว</p>

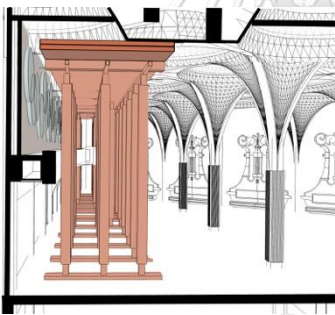
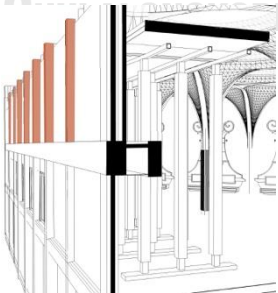
	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
3		ตัดขานขานพักบันได	<ul style="list-style-type: none"> - ตั้งโครงสร้างรับน้ำหนักเพิ่มเติมบริเวณบันไดช่วงล่างรองรับโครงสร้างบันได หลังจากการตัดคานพักบันไดเรียบร้อยแล้ว
4		ตัดผนังบริเวณบันไดชั้น 1	<ul style="list-style-type: none"> - อาจเลือกการทุบทำลายแล้วก่อผนังขึ้นใหม่ หลังจากประกอบบันไดในพื้นที่ใหม่เสร็จสมบูรณ์แล้ว
5		เปิดพื้นที่เพื่อเตรียมตัดเหล็กโครงสร้างบันไดและคานพื้นให้ขาดออกจากกัน หลังจากนั้นตัดเหล็กบันไดคานพื้น	
6		ตัดบันไดออกเป็นชั้น ๆ เพื่อแบ่งน้ำหนักบรรทุกและลดขนาดในการขนย้าย	การนำไปประกอบขึ้นใหม่จำเป็นต้องมีการประกบเหล็กบริเวณคานแม่บันไดเพื่อเสริมความแข็งแรงของบันได

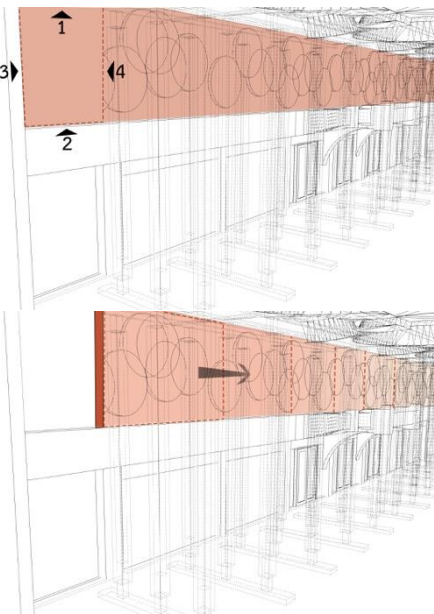

ในการเลือกรื้อถอนบันไดเพื่อนำไปอนุรักษ์นั้น อาจจะใช้การหล่อโครงสร้างคานขึ้นใหม่ตามแบบเดิมของโรงภาพยนตร์สกาล่า แล้วนำองค์ประกอบเช่นขั้นบันไดและชานพักไปประกอบเข้าด้วยกัน

4.3.3.3 ภาพประติมากรรมปูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

จากการศึกษาสันนิษฐานว่าภาพประติมากรรมเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์นั้นเป็นประติมากรรมปูนปั้นซึ่งติดอยู่บนผนัง ยากต่อการแกะเพื่อรื้อถอน ในการรื้อถอนเพื่อนำภาพไปอนุรักษ์นั้น จำเป็นต้องรื้อถอนออกมาทั้งประติมากรรมและผนัง ซึ่งจะเป็นต้องทำลายโครงสร้างเสาเพื่อรักษาความสมบูรณ์ของภาพประติมากรรม เพราะหากมีความเสียหายที่มากอาจจะทำให้ยากต่อการคืนสภาพให้เหมือนเดิม

ตารางที่ 8 ขั้นตอนการรื้อถอนภาพประติมากรรมปูนต่ำเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
1		ติดตั้งโครงสร้างรับน้ำหนักแทนเสาบริเวณผนังโรงภาพยนตร์	- สันนิษฐานว่าภาพประติมากรรมอยู่บนผนังที่ติดอยู่กับเสา หากต้องการรักษาภาพไว้จะต้องใช้การทำลายเสา และตัดภาพออกมาเป็นผืน จึงต้องมีการตั้ง support
2		ทำลายเสาที่ติดกับส่วนของผนังที่ติดตั้งภาพประติมากรรม จากคาดฟ้าถึงคานทับหลัง	- ระวังไม่ให้กระทบในส่วนของผนังเพื่อป้องกันความเสียหายของรูปภาพ

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
3		<p>ตัดภาพประติมากรรมตามขนาดที่แบ่งไว้ โดยตัดจากด้านบน ด้านล่างและด้านข้างตามลำดับ ตัดจนถึงสุดอีกด้านหนึ่ง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ตัดภาพออกมาทั้งผนังเพื่อป้องกันความเสียหาย - ต้องทำซัพพอร์ตเพื่อป้องกันการเสียหายของภาพ โดยเฉพาะด้านที่เป็นประติมากรรม - อาจจะนำไปลดความหนาของผนังภายหลัง เพื่อลดน้ำหนักของภาพ*
4		<p>หล่อเสาใหม่เพื่อรองรับโครงสร้างที่จะอนุรักษ์ไว้</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาจเปลี่ยนโครงสร้างเสาเป็นวัสดุอื่น ๆ ตามแนวคิดของผู้พัฒนาโครงการ หรือเสริมความแข็งแรงให้มากขึ้น - ในกรณีที่จะเก็บโครงสร้างยื่นหน้าทางเข้าโรงภาพยนตร์ด้วย ให้รีบร้อยก่อน ค่อยหล่อเสาเพื่อทดแทน

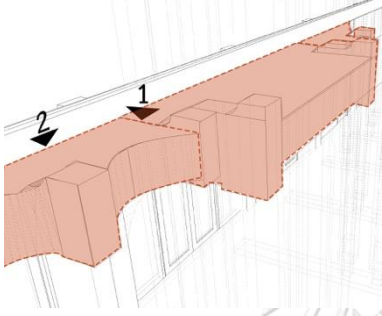
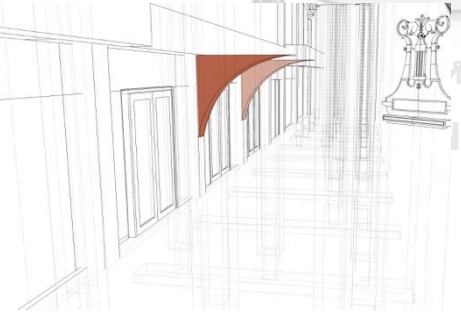
* อ่างอิงกรณีศึกษา การรื้อย้ายโรงแรมอิมพีเรียล ในการลดความหนาของเทอราคอตต้า เพื่อลดน้ำหนักในการติดตั้ง

4.3.3.3 โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์

เป็นโครงสร้างที่ยื่นจากทับหลังของทางเข้าโรงภาพยนตร์ จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงสร้าง ทำให้ต้องระมัดระวังในการรื้อถอน ไม่ให้เกิดการถล่มระหว่างการก่อสร้าง การรื้อถอนในส่วนของส่วนยื่นนั้นวิศวกรแนะนำให้รื้อถอนหลังการรื้อถอนภาพประติมากรรมปูนดำเรียบร้อยแล้ว

ตารางที่ 9 ขั้นตอนการรื้อถอนโครงสร้างยื่นเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์เพื่อการอนุรักษ์

	ภาพการทำงาน	ขั้นตอนการทำงาน	ข้อเสนอแนะ
1		<p>แบ่งโครงสร้างยื่นออกเป็น 3 ส่วนตามลักษณะและรูปทรงของโครงสร้างยื่น โดยตัดจากการแบ่งช่วง และหน้าคานทับหลังตามลำดับ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องทำซีพอร์ตรองรับส่วนยื่นด้านล่างที่ติดกับบริเวณหน้าเสาก่อนรื้อถอนส่วนยื่นด้านบน - อาจจะรื้อถอนส่วนยื่นขึ้นที่มีขนาดเล็กออกทั้งสองข้าง แล้วจึงรื้อถอนในส่วนกลาง
2		<p>ตัดส่วนที่ติดอยู่กับหน้าเสา เพื่อแยกโครงสร้างยื่นออกจากโครงสร้างหลักของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า</p>	

จากการทดลองออกแบบทางเลือกการรื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งมาจากมุมมองของผู้วิจัย และคำแนะนำจากวิศวกรบางส่วน ได้ข้อสังเกตว่าหากต้องการจะรื้อถอนองค์ประกอบเพื่ออนุรักษ์นั้น มีความยุ่งยาก ซับซ้อน และต้องใช้ความระมัดระวังมากในการปฏิบัติงาน ทั้งการระมัดระวังให้เกิดความเสียหายกับองค์ประกอบที่ต้องการอนุรักษ์น้อยที่สุด และพยายามไม่ให้กระทบกับโครงสร้างหลักของอาคาร เพื่อความปลอดภัย ในกรณีของการรื้อถอนภาพประติมากรรมปูนดำซึ่งมีการทำลายเสาบางส่วน จึงต้องเสริมเสารับน้ำหนักชั่วคราวเพื่อให้อาคารไม่เกิดการพังทลายลง ทั้งนี้การจำลองลำดับการทำงานในงานวิจัยชิ้นนี้ อาจเป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาเห็นปัญหาของลำดับการรื้อถอนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ และนำไปสร้างทางเลือกอื่น ๆ ในการรื้อถอนต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ “ทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อสร้างข้อมูลเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่าซึ่งเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ และนำฐานข้อมูลมาสร้างทางเลือกในการอนุรักษ์เพื่อเป็นตัวอย่างให้เห็นภาพรวมของความเป็นไปได้ สามารถประเมินสถานะการอนุรักษ์และแนวทางในการพัฒนาทางเลือกในการอนุรักษ์ต่อไป โดยทำการศึกษาผ่านการทบทวนวรรณกรรม ลงพื้นที่สำรวจ สัมภาษณ์ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประเมินผล ผลลัพธ์ของงานวิจัยชิ้นนี้สามารถทั้งนี้ผลการวิจัยสามารถอภิปรายข้อมูลพื้นฐานและองค์ประกอบที่สำคัญและนำเสนอทางเลือกให้กับโรงภาพยนตร์ได้ดังนี้

5.1 ฐานข้อมูลโรงภาพยนตร์สกาล่า

จากการศึกษาสามารถสรุปรายละเอียดจากการแบบสถาปัตยกรรม ลงพื้นที่สำรวจและทบทวนวรรณกรรมได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์สกาล่า

โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นส่วนหนึ่งของโรงภาพยนตร์สกาล่าและอาคารพาณิชย์ประเภทตึกแถว อันเป็นลักษณะของศูนย์การค้าในช่วงปี พ.ศ.2501-2515 ซึ่งเป็นช่วงที่เศรษฐกิจและวงการสถาปัตยกรรมของไทยกำลังเฟื่องฟู ตั้งอยู่ในย่านธุรกิจที่มีมูลค่าสำคัญอย่างสยามสแควร์ ฟันเอก จิระ ศิลป์กนกได้รับอิทธิพลแนวคิดสถาปัตยกรรมสมัยใหม่จากการศึกษาในคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ และการไปศึกษาต่อที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นแนวคิดในการออกแบบโรงภาพยนตร์สกาล่าและสร้างขึ้นเสร็จสิ้นในปี พ.ศ.2512 ซึ่งเป็นยุคสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ช่วงปลายของประเทศไทย โรงภาพยนตร์สกาล่าประกอบด้วยรูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ผสมผสานกัน 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) แนวยามาซากิ-สโตน หรือแนวนิวฟอर्मอลิสซึม สังเกตได้จากลักษณะของเสาที่มีโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ การมีแนวเสาบริเวณรูปด้าน การใช้หลังคาคอนกรีตแบนร่วมกับพาราเป็ด 2) แนวสากล ด้วยลักษณะอาคารที่ปราศจากองค์ประกอบตกแต่งทางสถาปัตยกรรม การใช้วัสดุปูนฉาบและการทาสีอาคารเป็นสีขาว และ 3) แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ในเขตร้อนชื้น ในบริเวณโถงทางเข้าที่มีความสูง โปร่ง ทำให้อากาศสามารถไหลเวียนได้ดี ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องปรับอากาศ

การใช้งานในปัจจุบันแบ่งพื้นที่ออกเป็น 3 พื้นที่หลัก คือ 1) โถงต้อนรับ บริเวณชั้น 1 เชื่อมต่อจากทางเข้า เป็นดับเบิลสเปซ ให้ความรู้สึกความโปร่ง และโอ้อ่า ใช้งานเป็นโถงอเนกประสงค์ รองรับคนและนำผู้ใช้งานไปยังโถงพักคอย ร้านอาหารและส่วนอื่น ๆ ในอดีตเคยมีมุมเครื่องดื่มอยู่บริเวณหนึ่งของโถงต้อนรับ 2) โถงพักคอย บริเวณชั้น 2 มีความเชื่อมต่อของที่ว่างจากโถงต้อนรับทั้งทางที่ว่าง และบันไดโถง โดยบันไดโถงมีลักษณะเป็นบันไดทางขึ้นสองทางและนำไปยังพื้นที่โถงพักคอย ใช้งานเป็นพื้นที่พักคอยก่อนเข้าชมภาพยนตร์ 3) ร้านอาหารสกาล่า อยู่บริเวณชั้น 1 หลังบันไดโถง พื้นที่ร้านถูกล้อมด้วยผนังทึบ ทำให้การเชื่อมต่อทางที่ว่างถูกตัดขาดโดยสมบูรณ์ ปัจจุบันใช้งานเปิดเป็นร้านอาหารจีน นอกจากนี้ยังมีสำนักงานสวนนงนุชอยู่บริเวณชั้น 1 อีกด้วย

โครงสร้างอาคารเป็นโครงสร้างเสา คาน คอนกรีตเสริมเหล็ก มีหลังคาเป็นหลังคาคอนกรีตแบน มีพาราเปิดล้อมรอบช่วงเสาในโถงมีระยะ 7.00 เมตร เสาบริเวณโถงมีขนาด 0.345x0.345 และลดขนาดเป็น 0.25x0.25 เมตรช่วงบน ช่องเปิดด้านหน้ามีขนาดใหญ่เป็นหน้าต่างโครงเหล็ก ลูกฟักกระจก บริเวณช่วงบนของเสาที่มีโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ คอนกรีตหล่อสำเร็จรูป ติดตั้งบนโครงสร้างคานที่แตกออกมาจากเสา บันไดโถงโรงภาพยนตร์เป็นบันไดคอนกรีตเสริมเหล็กที่มีสองช่วง ช่วงแรกเป็นบันไดสองทาง (double staircase) มาถึงบริเวณชานพัก และช่วงบนเป็นบันไดทางเดียวนำไปสู่ชั้น 2 ปิดผิวด้วยหินอ่อนสีครีม วัสดุผิวผนังอาคารประกอบด้วย คอนกรีตฉาบเรียบสีขาว และเซรามิค พื้นเป็นหินขัดมันลวดลายเรขาคณิต ประดับด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ ดาวเพดานโลหะพับพันสีทอง คล้ายกับลวดลายดาวเพดานในวัด ม้านั่งไม้แกะสลักรูปพิณซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความบันเทิง ภาพประติมากรรมปูนปั้นนูนต่ำ ชื่อ Asia-Holiday และโครงสร้างยื่นคอนกรีตเสริมเหล็กเหนือทางเข้าโรงภาพยนตร์ล้วนเป็นองค์ประกอบที่โดดเด่นของโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า

ตารางที่ 10 สรุปฐานข้อมูลโรงภาพยนตร์สกาล่า

	ข้อมูล	รายละเอียด
ที่ตั้ง	ศูนย์การค้าสยามสแควร์ แขวงพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ	
ปีที่สร้างเสร็จ	พ.ศ. 2512	
สถาปนิก	พันเอก จิระ ศิลปกันก	
รูปแบบอาคาร	1 แนวยามาซากิ-สโตน หรือแนวนิวฟอรั่มอลลิสซิม:	- เสาที่มีโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ - มีแนวเสาบริเวณรูปด้าน - หลังคาคอนกรีตแบนและพาราเปิด

	ข้อมูล	รายละเอียด
	2 แนวสากล	- อาคารปราศจากองค์ประกอบตกแต่งทางสถาปัตยกรรม - วัสดุปูนฉาบและทาสีอาคารเป็นสีขาว
	3 แนวสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ในเขตร้อนชื้น	- โถงทางเข้าที่มีความสูง โปร่ง อากาศสามารถไหลเวียนได้ ดี ไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องปรับอากาศ
การใช้งาน	1 โถงต้อนรับ	บริเวณชั้น 1 โถงอเนกประสงค์
	2 โถงพักผ่อน	บริเวณชั้น 2 ใช้สำหรับพักผ่อนก่อนเข้าชมภาพยนตร์
	3 ร้านอาหารสกาล่า	บริเวณชั้น 1 พื้นที่ไม่เชื่อมต่อกับพื้นที่อื่นด้วยผนังทึบ ใช้งานเป็นร้านอาหารจีน
	4 สำนักงานสวนนงนุช	บริเวณชั้น 1
โครงสร้าง และวัสดุ	โครงสร้างหลัก	เสาคานคอนกรีตเสริมเหล็ก
	หลังคา	คอนกรีตเรียบ (มีลาดฟ้า)
	ช่วงเสา	7.00 เมตร
	ขนาดเสา	0.345x0.345 เมตร และลดขนาดเป็น 0.25x0.25 เมตร (ช่วงบน)
	ช่องเปิด	หน้าต่างโครงเหล็ก ลูกฟักกระจก
องค์ประกอบ สำคัญ	โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ	โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศคอนกรีตหล่อทับที่ ติดตั้งกับคาน เสาที่หล่อจากโครงสร้างเสาคานและคาน เสาในช่วงที่มีการ ติดตั้งโครงสร้างฝ้ามีการเปลี่ยนขนาดจาก 0.345x0.345 เมตรเป็น 0.25x0.25 เมตร และมีการหมุนหน้าตัดเสา 45 องศา
	บันไดโถง	บันไดคอนกรีตเสริมเหล็กที่มีสองช่วง ช่วงแรกเป็นบันได สองทาง (double staircase) และช่วงบนเป็นบันไดทาง เดียวนำไปสู่ชั้น 2 ปิดผิวด้วยหินอ่อนสีครีม
	โครงสร้างยื่นเหนือทางเข้า โรงภาพยนตร์	โครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก ติดตั้งคอมไฟต์ด้านใต้ของ โครงสร้างยื่น
	ภาพประติมากรรมนูนต่ำ	เป็นปูนปั้นนูนต่ำ ชื่อภาพ Asia-Holiday ออกแบบโดย Ver. V. Manipol ก่อสร้างโดย Fed. R. Tagala
	ม้านั่งไม้แกะสลัก	เป็นม้านั่งที่มีพนักพิงขนาดใหญ่เป็นไม้แกะสลักคล้ายคลึง กับโล่ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความบันเทิง
	ดาวเพดาน	สังกะสีพ่นสีทอง คล้ายกับลวดลายดาวเพดานในวัด

5.1.2 คุณค่าและความสำคัญ

5.1.2.1 คุณค่าด้านอารมณ์ (emotional values)

โรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นโรงภาพยนตร์ที่เกิดขึ้นในช่วงยุคทองของโรงภาพยนตร์แสดนออนไลน์ที่ปัจจุบันยังตั้งอยู่ ในขณะที่ส่วนใหญ่ถูกรื้อทำลายไปแล้ว อีกทั้งโรงภาพยนตร์สกาล่ายังแสดงเอกลักษณ์ของพื้นที่ต้อนรับและพักคอยของโรงภาพยนตร์แสดนออนไลน์ในอดีตที่ยังใช้งานอยู่จนถึงปัจจุบันแสดงถึงคุณค่าด้านความต่อเนื่องของประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

5.1.2.2 คุณค่าด้านการใช้ประโยชน์ (use values)

ในอดีตนั้นโรงภาพยนตร์สกาล่ามีคุณค่าด้านการใช้งานและด้านเศรษฐกิจจากการเป็นพื้นที่ต้อนรับผู้คนจำนวนมากที่มาชมภาพยนตร์ และเป็นสถานความบันเทิงที่ดึงดูดคนเข้าสู่ย่านสยามสแควร์ แต่ในปัจจุบันความนิยมที่ลดลงไปทำให้คุณค่าในด้านนี้ลดลงไปด้วยอย่างไรก็ตามบริษัท เอเพ็กซ์ภาพยนตร์ จำกัดยังพยายามในการเพิ่มคุณค่าเชิงการใช้ประโยชน์ของโรงภาพยนตร์สกาล่าและสร้างรายได้ให้กับโรงภาพยนตร์สกาล่าในการให้เช่าพื้นที่ในการจัดอีเวนต์ต่าง ๆ และผู้วิจัยมีความเห็นว่า การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาจจะสามารถเพิ่มคุณค่าด้านการใช้ประโยชน์ให้กับโรงภาพยนตร์มากขึ้นได้

5.1.2.3 คุณค่าด้านวัฒนธรรม (cultural values)

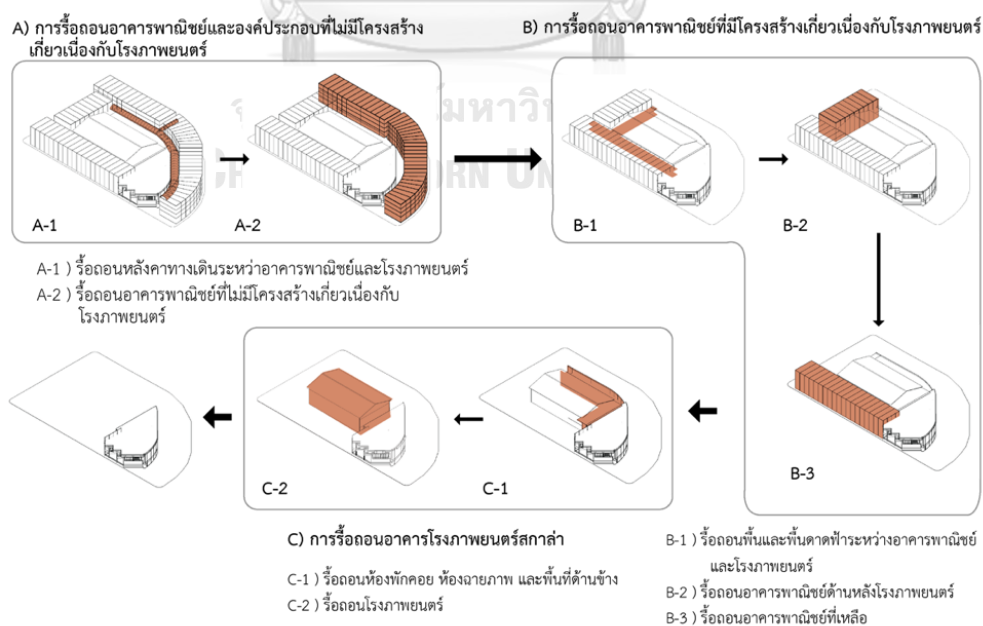
โรงภาพยนตร์สกาล่ามีลักษณะทางกายภาพและโครงสร้างที่แสดงถึงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่อย่างชัดเจน พื้นที่มีความสวยงามเป็นที่จดจำจากคนทั่วไป และยังได้รับรางวัลอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรมดีเด่น ประเภท อาคารจากสมาคมสถาปนิกสยามในปี พ.ศ. 2555 ในฐานะอาคารที่มีความงามแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และได้รับการบำรุงรักษา และคงสภาพเดิมมาได้จนถึงปัจจุบัน และได้รับการบันทึกในข้อมูลในกลุ่มอาคารสมัยใหม่ในประเทศไทยที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ในเอกสารการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์งานสถาปัตยกรรมสมัยโมเดิร์นในประเทศไทย (DOCOMOMO) เมื่อปี พ.ศ.2557 ภายใต้เกณฑ์การเป็นตัวอย่งสถาปัตยกรรมแบบประโยชน์นิยม และแสดงถึงเทคโนโลยีการก่อสร้าง วัสดุ และการออกแบบโครงสร้าง

5.1.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการอนุรักษ์โรงพยาบาลนรสีเกล้าในมุมมองต่าง ๆ

ความคิดเห็นจากโซเชี่ยลเน็ตเวิร์ก โพล บทความและการสัมภาษณ์ได้นำเสนอแนวคิดในการอนุรักษ์และรักษาโรงพยาบาลนรสีเกล้า ด้วยความสวยงามของสถาปัตยกรรมจึงมีการเสนอให้การอนุรักษ์โดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง พื้นที่สำหรับการใช้งานใหม่ เช่น การเป็นพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมเพื่อส่วนรวมต่าง ๆ

5.2 ทางเลือกและการจัดการทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สีเกล้า

การเตรียมพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์และการพัฒนาโครงการนั้นจำเป็นต้องมีการรื้อถอนอาคารส่วนที่ไม่อนุรักษ์ โดยคำนึงถึงผลกระทบจากการรื้อถอนต่อโรงภาพยนตร์สีเกล้าเป็นสำคัญ ในการรื้อถอนนั้นใช้การลำดับจากอาคารที่มีความเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างโรงภาพยนตร์สีเกล้าจากน้อยไปมากที่สุด โดยมีเทคนิคในการรื้อถอนอาคารและองค์ประกอบ คือ การตัดจุดเชื่อมต่อของโครงสร้างให้อาคารที่ต้องการรื้อถอน และอีกอาคารหนึ่งแยกออกจากกันโดยสมบูรณ์ ทำให้สามารถรื้อถอนอาคารที่ต้องการทำลายด้วยเครื่องจักรหนัก อย่างรวดเร็วได้ ช่วยให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการรื้อถอน การรื้อถอนอาคารที่มีความเกี่ยวเนื่องกับโรงภาพยนตร์จำเป็นต้องใช้เลือกเครื่องมือที่ไม่ส่งผลกระทบ โดยเฉพาะการสั่นสะเทือน เพื่อป้องกันความเสียหายของโรงภาพยนตร์สีเกล้า เช่น การแตกร้าวของคอนกรีต โดยมีลำดับดังรูปที่ 78

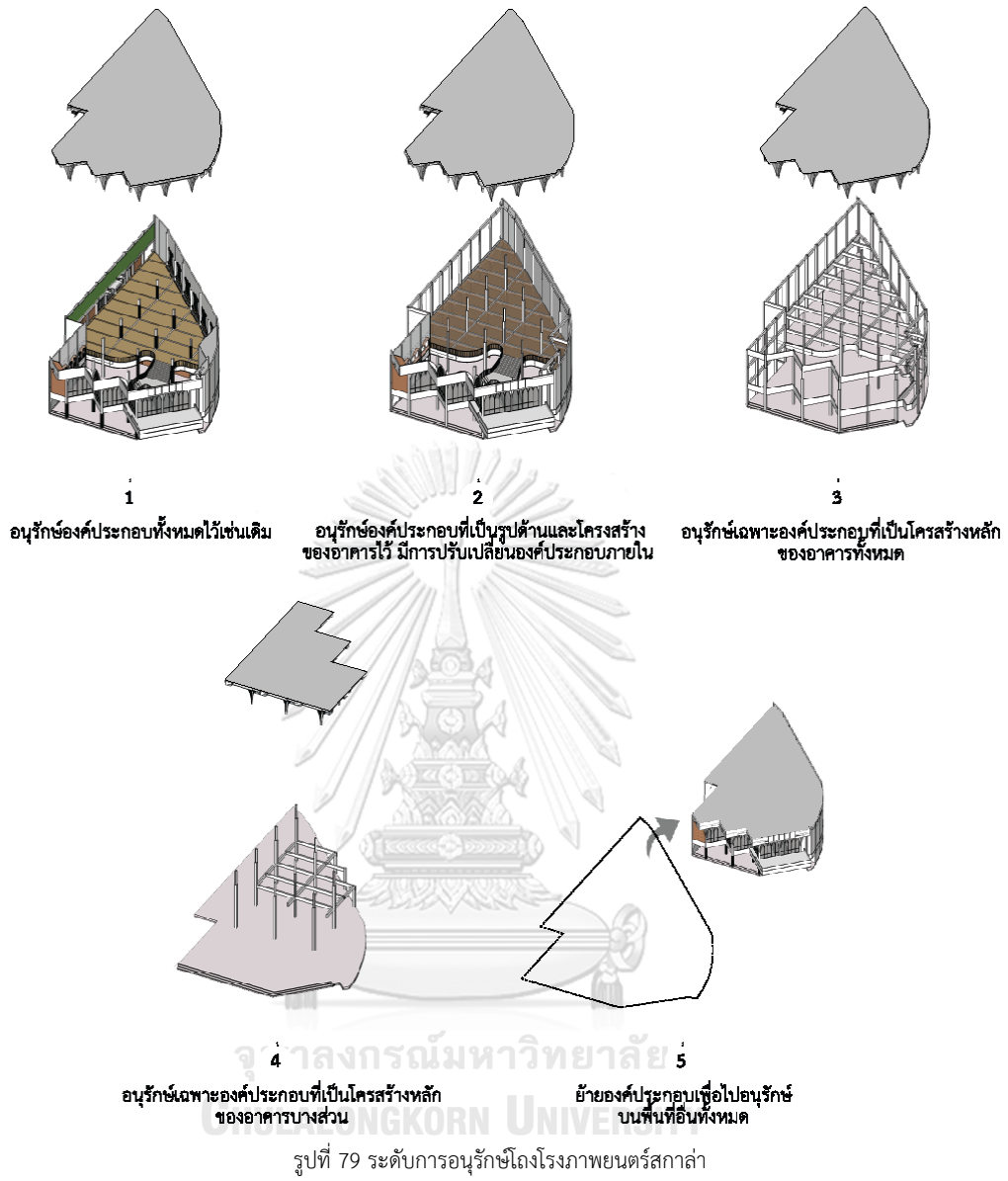
รูปที่ 78 ลำดับการจัดการอาคารโดยรอบโรงภาพยนตร์สีเกล้า

5.2.1 ระดับในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

การวิจัยนี้เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในการทดลองสร้างแนวทางเลือกและการจัดการให้กับโรงภาพยนตร์สกาล่า เพื่อนำไปสู่ภาพรวมของการจัดการโรงภาพยนตร์สกาล่า ว่าสามารถไปในทิศทางใดได้บ้าง จากผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมกับโรงภาพยนตร์สกาล่า สามารถสร้างทางเลือกในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์เพื่อเป็นคำตอบในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าร่วมกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการในการผสมผสานกับโครงการใหม่ในรูปแบบต่าง ๆ โดยหยิบยกทางเลือกของการอนุรักษ์ระดับพื้นฐานโดยอาศัยเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ ความมั่นคงทางโครงสร้าง และองค์ประกอบที่เลือกอนุรักษ์ไว้ได้เป็น 5 ระดับ โดยนำประเด็นเกี่ยวกับการรื้อถอนสำหรับเตรียมพื้นที่ในการอนุรักษ์ระดับต่าง ๆ มาร่วมวิเคราะห์ ได้เป็นผลสรุปการนำเสนอทางเลือกทำให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการอนุรักษ์ระดับต่าง ๆ ดังนี้ (รูปที่ 79)

ตารางที่ 11 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางเลือกการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สภา

ระดับ	รายละเอียด	
1	อนุรักษ์องค์ประกอบทั้งหมดไว้เช่นเดิม	
รายละเอียด	เป็นการอนุรักษ์ที่องค์ประกอบทั้งหมดของโรงภาพยนตร์ ขอบเขตของโรงภาพยนตร์ จะมีขนาดเท่าเดิม และมีการเชื่อมต่อกับส่วนอื่นในลักษณะเดียวกับปัจจุบัน	
ข้อสังเกต	ด้านการอนุรักษ์	เป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ที่เหมาะสมกับการอนุรักษ์แบบคงสภาพ ไม่เหมาะกับการเปลี่ยนแปลงการใช้งาน
	ด้านการก่อสร้าง	เป็นการซ่อมแซม บูรณะให้คงสภาพเดิม ไม่มีการก่อสร้างใหม่ภายในโรงภาพยนตร์สภา การพัฒนาพื้นที่เหนือโรงภาพยนตร์ต้องใช้โครงสร้างคลุมที่มีช่วงกว้างตามขอบเขตเดิมของโรงภาพยนตร์
2	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นรูปปั้นและโครงสร้างของอาคารไว้ มีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายใน	
รายละเอียด	เป็นการอนุรักษ์มีการรักษารูปปั้นของอาคาร มีการเปลี่ยนแปลงภายใน รื้อถอนองค์ประกอบตกแต่ง องค์ประกอบทั่วไปภายใน และมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบโครงสร้างรอง ได้แก่ ผนังและพื้น ฝ้าเพดานมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการใช้งานใหม่ ภายในโครงสร้างและกรอบเดิม ขอบเขตของอาคารมีขนาดเท่าเดิม	
ข้อสังเกต	ด้านการอนุรักษ์	เป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ในลักษณะของการปรับปรุงอาคารภายในพื้นที่ภายในคงภาพรวมของโรงภาพยนตร์ และรูปปั้นภายนอกที่สะท้อนเอกลักษณ์ของโรงภาพยนตร์สภาในพื้นที่สยามสแควร์ไว้ หากต้องการพัฒนาโครงการที่ไม่คำนึงถึงความดั้งเดิมอาจมีการปรับปรุงรูปปั้นด้านอื่น ๆ ให้มีความสวยงาม
	ด้านการก่อสร้าง	ในการปรับปรุงพื้นที่อาคารมีการใช้เครื่องมือในการรื้อถอนผนังและพื้น ซึ่งจะต้องระมัดระวังในการรื้อถอนไม่ให้ตรงกับตำแหน่งของโครงสร้างหลัก และมีแรงสั่นสะเทือนน้อย เพื่อป้องกันการแตกร้าวของคอนกรีตโครงสร้าง และโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ ในการก่อสร้างผนังใหม่สามารถใช้ผนังเบาเพื่อลดน้ำหนักบรรทุกให้กับโครงสร้าง นอกจากนั้นการพัฒนาพื้นที่เหนือโรงภาพยนตร์เหมือนกับระดับที่ 1 ต้องใช้โครงสร้างคลุมที่มีช่วงกว้างตามขอบเขตเดิมของโรงภาพยนตร์

ระดับ	รายละเอียด	
3	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารทั้งหมด	
รายละเอียด	เป็นการอนุรักษ์ที่เหลือเพียงโครงสร้างหลักของโรงภาพยนตร์ และโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ ผังพื้นรองรับการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับการใช้งานใหม่ ขอบเขตของโรงภาพยนตร์มีขนาดเท่าเดิม	
ข้อสังเกต	ด้านการอนุรักษ์	เป็นการอนุรักษ์ผืนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่สมบูรณ์ โดยผสานเข้ากับการใช้งานใหม่ ที่สามารถเปลี่ยนแปลงลักษณะพื้นที่และการใช้งานได้ค่อนข้างมาก
	ด้านการก่อสร้าง	การรื้อถอนองค์ประกอบเพื่ออนุรักษ์ในระดับที่ 4 นั้น มีการรื้อถอนผนังภายนอกซึ่งมีความใกล้เคียงกับโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ จึงต้องระมัดระวังในการรื้อถอน โดยเลือกใช้เครื่องมือที่มีความแม่นยำ และมีแรงสั่นสะเทือนน้อย แต่ด้วยผนังมีขอบเขตที่เป็นเส้นโค้งจึงไม่สามารถใช้เครื่องตัดผนังคอนกรีตได้ อาจจะใช้เลื่อยตัดคอนกรีตที่ใช้มือในการบังคับแทน ในการก่อสร้างผนังใหม่สามารถใช้ผนังเบาเพื่อลดน้ำหนักบรรทุกให้กับโครงสร้าง นอกจากนั้นการพัฒนาพื้นที่เหนือโรงภาพยนตร์เหมือนกับระดับที่ 1 ซึ่งต้องใช้โครงสร้างคลุมที่มีช่วงกว้างตามขอบเขตเดิมของโรงภาพยนตร์
4	อนุรักษ์องค์ประกอบที่เป็นโครงสร้างหลักของอาคารบางส่วน	
รายละเอียด	เป็นการอนุรักษ์องค์ประกอบ ในลักษณะของการเป็นอนุสรณ์ของโรงภาพยนตร์เดิม และคงไว้ให้เห็นถึงองค์ประกอบและเทคโนโลยีการก่อสร้างบางส่วน การอนุรักษ์ระดับนี้ผู้พัฒนาโครงการให้มีแนวโน้มในการให้ความสำคัญเกี่ยวกับพื้นที่ในการพัฒนาพื้นที่ใหม่	
ข้อสังเกต	ด้านการอนุรักษ์	เป็นการอนุรักษ์องค์ประกอบ ในลักษณะของการเป็นสัญลักษณ์ของโรงภาพยนตร์เดิม และเก็บองค์ประกอบไว้เป็นตัวอย่างของการก่อสร้างและเทคโนโลยีดั้งเดิมของอาคาร การอนุรักษ์ระดับนี้ผู้พัฒนาโครงการค่อนข้างให้ความสำคัญเกี่ยวกับพื้นที่ในการพัฒนาพื้นที่ใหม่
	ด้านการก่อสร้าง	มีการรื้อถอนโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศซึ่งมีขั้นตอนที่ค่อนข้างซับซ้อนกว่าองค์ประกอบอื่น โดยเฉพาะการรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อนำไปอนุรักษ์ในพื้นที่อื่น เนื่องจากเป็นรูปทรงสามมิติ และมีโครงสร้างที่ไม่เหมือนทั่วไป จึงต้องมีการเลือกแนวตัดเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายทั้งโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศที่อนุรักษ์ไว้ และรื้อถอนออกไป โดยเลือกใช้เครื่องมือที่มีความแม่นยำ และมีแรงสั่นสะเทือนน้อย เช่น เลื่อยตัดคอนกรีต การทำงานอาจค่อนข้างยากเพราะมีการทำงานในระนาบเหนือศีรษะ ขอบเขตของโรงภาพยนตร์มีขนาดเล็กกลางการพัฒนาพื้นที่เหนือโรงภาพยนตร์จึงมีช่วงกว้างที่ลดลงด้วย และเกิดพื้นที่ในการพัฒนาโครงการใหม่ที่ใหญ่ขึ้น

ระดับ	รายละเอียด	
5	ย้ายองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์บนพื้นที่อื่น	
รายละเอียด	เป็นการนำองค์ประกอบไปอนุรักษ์บนพื้นที่ใหม่ อาจจะเป็นการย้ายองค์ประกอบไปทั้งหมด หรือการย้ายองค์ประกอบบางส่วนร่วมกับโครงสร้างที่สร้างขึ้นใหม่ เนื่องจากการขนย้าย องค์ประกอบทั้งหมดนั้นจะต้องมีขั้นตอนการรื้อถอนที่ซับซ้อน และมีจำนวนรอบในการขนส่ง จำนวนมาก การผสมระหว่างการจำลองขึ้นใหม่และองค์ประกอบเดิมที่รื้อถอนไปประกอบจึงมีความเป็นไปได้มากกว่า การรื้อถอนองค์ประกอบเพื่อไปอนุรักษ์ต้องละเอียดและรอบคอบ โดยคำนึงถึงความเสี่ยง การขนส่ง และการประกอบให้มีความสมบูรณ์ พื้นที่ตั้งสามารถพัฒนาโครงการใหม่ได้อย่างเต็มที่ และการก่อสร้างสามารถทำได้ง่าย	
ข้อสังเกต	ด้านการอนุรักษ์	เป็นการย้ายโรงภาพยนตร์ และประกอบขึ้นให้เหมือนกับสภาพเดิม ณ ขณะและผู้พัฒนาโครงการต้องการ แต่อาจจะสูญเสียคุณค่าด้านความรู้สึกที่มีต่อสถานที่ตั้ง (sense of place) การย้ายองค์ประกอบทั้งหมดไปบนพื้นที่ใหม่นั้นสร้างความซับซ้อนทั้งการรื้อถอนและการขนย้าย การผสม ระหว่าง การสร้างขึ้นเลียนแบบขององค์ประกอบเดิมและองค์ประกอบเดิมที่รื้อถอนไปประกอบจึงค่อนข้างทำได้ง่ายกว่า และผสานความรู้สึกของความแท้เข้าไปมากกว่าการสร้างเลียนแบบขึ้นใหม่ทั้งหมด
	ด้านการก่อสร้าง	เพื่อรักษาความสมบูรณ์ขององค์ประกอบจึงควรรื้อถอนด้วยความแม่นยำ และมีขนาดที่เหมาะสมทั้งการขนย้าย และมีการตัดแบ่งที่น้อยที่สุดเพื่อลดรอยต่อขององค์ประกอบ โดยเลือกใช้เครื่องมือที่มีความแม่นยำ และมีแรงสั่นสะเทือนน้อย เช่น เลื่อยตัดคอนกรีตไบมีดลักษณะต่าง ๆ ตาม ลักษณะและความหนาของคอนกรีตขององค์ประกอบ การพัฒนาโครงการใหม่สามารถทำได้ง่าย เนื่องจากไม่มีอาคารเดิมบนพื้นที่ตั้งแล้ว

จากความแตกต่างของการอนุรักษ์ในแต่ละระดับนั้น มีชนิดและปริมาณของ องค์ประกอบที่อนุรักษ์ไว้แตกต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการอนุรักษ์องค์ประกอบต่าง ๆ นั้นมีความเกี่ยวโยงกันในบางองค์ประกอบ และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่แตกต่างกัน โดยสามารถสรุปผลของการอนุรักษ์แต่ละองค์ประกอบได้ดังนี้

- 1) การอนุรักษ์โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศ เป็นการรักษาองค์ประกอบหลักของโรงภาพยนตร์สกาล่าไว้ ด้วยโครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศประกอบขึ้นกับโครงสร้างหลักของโรงภาพยนตร์สกาล่า โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศจึงไม่เพียงการอนุรักษ์องค์ประกอบ ตกแต่งภายในเท่านั้นแต่จำเป็นต้องอนุรักษ์โครงสร้างของอาคารด้วย ในการรื้อถอนเพื่อ การอนุรักษ์โครงสร้างฝ้าโค้งสองทิศมีความซับซ้อนในการทำงาน

2) **การอนุรักษ์โครงสร้างหลัก** เป็นการรักษาไว้ซึ่งโครงหรือขอบเขตของที่ว่าง การอนุรักษ์โครงสร้างส่งผลโดยเฉพาะขอบเขตภายนอกของโรงภาพยนตร์ และสามารถรองรับการปรับปรุงการใช้งานใหม่ได้ ซึ่งขอบเขตของส่วนที่อนุรักษ์ไว้จะส่งผลต่อการพัฒนาโครงการใหม่เป็นอย่างมาก โดยกระทบต่อทั้งพื้นที่ว่างที่สำหรับการก่อสร้างใหม่หรือโครงสร้างที่จะเข้ามาผสานกับส่วนที่อนุรักษ์ไว้

3) **การอนุรักษ์องค์ประกอบทั่วไปภายใน** ในที่นี้กล่าวถึงการรักษามัน้ำ พื้นและบันไดของภายในโรงภาพยนตร์สกาล่า การอนุรักษ์องค์ประกอบภายในนั้นจะทำให้ลักษณะพื้นที่มีข้อจำกัดในด้านลักษณะของที่ว่าง ซึ่งส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้งานที่ต้องการที่ว่างที่แตกต่างออกไปมาก โดยทั่วไปไม่ค่อยพบการอนุรักษ์องค์ประกอบนี้ เว้นแต่เพียงผู้บริหารโครงการต้องการเก็บรักษารูปแบบของที่ว่างแบบเดิมไว้ ซึ่งการรื้อถอนหรือเปลี่ยนวัสดุองค์ประกอบผนังและพื้นจะสามารถลดน้ำหนักบรรทุกที่โครงสร้างหลักต้องรับได้

4) **การอนุรักษ์รูปด้านภายนอก** เป็นการรักษาเอกลักษณ์ของอาคารในพื้นที่เอาไว้ แต่ในขณะเดียวกัน กรณีของโรงภาพยนตร์สกาล่าไม่ได้มีความต่อเนื่องของรูปด้านของกับอาคารอื่น การอนุรักษ์รูปด้านอาคารเลยจะส่งผลด้านการแสดงออกของลักษณะของสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของโรงภาพยนตร์สกาล่าเอง ในส่วนของรูปด้านด้านหลังซึ่งเป็นส่วนบริการซึ่งเป็นผนังทึบเรียบ ไม่มีการตกแต่ง ซึ่งในการอนุรักษ์รูปด้านอาคารของโรงภาพยนตร์สกาล่านั้นจะร่วมกับการเก็บโครงสร้างอาคารด้วยเนื่องจากโครงสร้างก็เป็นส่วนหนึ่งของรูปด้านอาคารด้านหน้า แต่การอนุรักษ์รูปด้านภายนอกนั้นไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านทางเข้าอาคาร และอาจลดศักยภาพในการเชื่อมต่อกับภายนอก และโครงการใหม่

5) **การอนุรักษ์องค์ประกอบตกแต่ง** เป็นการอนุรักษ์ร่วมกับพื้นที่ภายในทั้งการตกแต่งรูปแบบพื้นที่ และโครงสร้างภายในทำให้พื้นที่มีความสมบูรณ์ของบรรยากาศ เป็นการอนุรักษ์ที่ไม่กระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ และโครงสร้าง

5.2.2 การรื้อถอนเพื่อการอนุรักษ์

จากการศึกษาข้อมูล และวิเคราะห์การจำลองลำดับการรื้อถอนองค์ประกอบสำคัญ ในโรงโรงภาพยนตร์สกาล่าสามารถสรุปเป็นข้อควรระวังในการรื้อถอนได้ดังนี้

- 1) ให้แยกองค์ประกอบจากโครงสร้างของอาคารก่อน เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของอาคาร
- 2) การรื้อถอนให้เลือกรื้อถอนองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างหลักน้อยที่สุดก่อนแล้วจึงเลือกรื้อถอนส่วนที่อยู่ใกล้โครงสร้างหลักตามลำดับ
- 3) หากองค์ประกอบที่ต้องการอนุรักษ์มีความสำคัญและมีความเกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างหลัก จำเป็นต้องติดตั้งโครงสร้างรับน้ำหนักชั่วคราวเพื่อทำลายโครงสร้างและรื้อถอนองค์ประกอบ
- 4) หากองค์ประกอบที่ต้องการอนุรักษ์นั้นมีขนาดใหญ่ จำเป็นต้องแบ่งออกเพื่อการรื้อถอน ขนาดขององค์ประกอบจะขึ้นอยู่กับโครงสร้าง รูปร่างและรูปทรง น้ำหนักของชิ้นส่วนที่ซีพอร์ตและเครื่องมือขนย้ายรับไหว ในขณะที่เดียวกันควรแบ่งชิ้นส่วนให้น้อยที่สุดเพื่อลดความเสียหาย

5.3 ข้ออภิปราย และ ข้อเสนอแนะ

เมื่อนำข้อมูลการอนุรักษ์ทั้ง 5 ระดับประกอบรวมข้อมูลลำดับการรื้อถอน ความยากในการทำงาน และข้อสังเกตออกเป็นตาราง (ตารางที่ 12) โดยสามารถใช้ในการประกอบการตัดสินใจได้ดังนี้ ส่วนที่ 1) รายละเอียดเกี่ยวกับแต่ละระดับในการอนุรักษ์ เป็นส่วนที่ผู้อ่านตารางจะสามารถเห็นสภาพ และรับรู้รายละเอียดขององค์ประกอบที่อนุรักษ์ไว้ในแต่ละระดับ ส่วนที่ 2) ขั้นตอนการทำงาน เป็นส่วนที่ผู้อ่านตารางจะเห็นถึงภาพรวมของการทำงานรื้อถอนองค์ประกอบต่าง ๆ จากสภาพปัจจุบันไป ยังการอนุรักษ์ระดับที่ต้องการ รวมไปถึงนำเสนอความยากง่ายของแต่ละขั้นตอนการรื้อถอน องค์ประกอบร่วมกับการอนุรักษ์ ซึ่งจะช่วยประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับความซับซ้อนและความยากง่ายของขั้นตอนในการทำงานเตรียมการอนุรักษ์ในเบื้องต้น และในส่วนที่ 3) ข้อเสนอแนะ เป็นส่วนที่ผู้วิจัยได้นำเสนอเพื่อให้ผู้อ่านตารางใช้ประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับความเหมาะสมของระดับการอนุรักษ์กับแผนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นทั้งในด้านการอนุรักษ์ และด้านการก่อสร้าง (รูปที่ 80)

รายละเอียดของการอนุรักษ์แต่ละระดับ										ขั้นตอนการทำงาน		ข้อเสนอแนะ		
รหัสโครงการอนุรักษ์	องค์ประกอบ		การเปลี่ยนแปลงในทางวิชาการ							ดำเนินการรับผิดชอบ	ระดับความสำคัญ	จัดเก็บ		
	องค์ประกอบด้านเทคนิค	องค์ประกอบด้านบริหาร	โครงสร้าง		การดำเนินงาน			การดำเนินงาน	ดำเนินการอนุรักษ์			ดำเนินการสร้าง		
			โครงสร้าง	การดำเนินงาน	การดำเนินงาน	การดำเนินงาน								
1.อนุรักษ์ องค์ประกอบ ด้านเทคนิค เขตนันท	คุณภาพของวัสดุที่ใช้ องค์ประกอบ รวมถึงการดูแล โดยความเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ ที่ดู ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมในการ อนุรักษ์ความทรง สถาปัตยกรรม	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	☒	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	โครงสร้างเดิมอยู่ ติดกับโครงสร้างเดิม มีคร่าวโครงสร้าง ชั่วคราวที่ด้าน ของเขตนันท	การอนุรักษ์โครงสร้างเดิม	ดำเนินการอนุรักษ์โครงสร้างเดิม - ไม่มีการสร้างสิ่งใหม่ - การพัฒนาสิ่งใหม่ต้องมีการอนุรักษ์ โครงสร้างเดิมอยู่ร่วม

รูปที่ 80 รายละเอียดของการตารางสรุปการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่า

จากตารางที่ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นนั้นจะทำให้ผู้พัฒนาโครงการเห็นรูปแบบของการอนุรักษ์ว่าสามารถพัฒนาร่วมกับโครงการใหม่ได้อย่างไร และสามารถนำไปประกอบการตัดสินใจเลือกระดับในการอนุรักษ์ อีกทั้งยังสามารถเห็นทิศทางของขั้นตอนในการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าตั้งแต่ขั้นตอนและข้อควรระวังในการจัดการองค์ประกอบในการอนุรักษ์ก่อนการพัฒนาที่จะเกิดขึ้นต่อไป

แนวทางเลือกที่ผู้วิจัยได้นำเสนอนั้นสามารถเป็นแนวทางเบื้องต้นให้กับการพัฒนาพื้นที่ตั้งโรงภาพยนตร์สกาล่าต่อไปทั้งทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้พัฒนาโครงการในอนาคตเพื่อให้เห็นความเป็นไปได้ และสามารถสร้างแนวทางการพัฒนาโครงการที่เหมาะสมให้เข้ากับปัจจัยต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ทั้งนี้ในการเลือกระดับและวิธีการไปใช้อาจจะต้องใช้ปัจจัยทางสภาพของอาคารมาประกอบด้วยก่อนการดำเนินการอนุรักษ์โรงภาพยนตร์สกาล่าจึงควรมีการรังวัด และเก็บข้อมูลอย่างละเอียด ทั้งทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม รวมไปถึงการตรวจสอบความเสื่อมสภาพของโครงสร้างเพื่อประเมินความเป็นไปได้ และการเลือกรูปแบบของการอนุรักษ์ต่อไป

นอกเหนือจากนั้นในส่วนข้อข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทางเลือกและข้อควรระวังในการรื้อถอนในงานอนุรักษ์ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางและประยุกต์กับสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และสถาปัตยกรรมโครงสร้างคอนกรีตเสริมเหล็ก เพื่อให้เห็นภาพรวมของการอนุรักษ์ สามารถประเมินและสร้างความระมัดระวังในรายละเอียดและการรื้อถอนในงานอนุรักษ์ต่อไปได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- Inthira Vittayasomboon. “ขอแบ่งปันพื้นที่สร้างสรรค์ : เราต้องการลิโต้ และสกาล่า”. [ออนไลน์] 2559. แหล่งที่มา: <https://www.change.org/p/จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย-ขอแบ่งปันพื้นที่สร้างสรรค์-เราต้องการลิโต้-และสกาล่า> [20 มกราคม 2561]
- isranews. ส่องงบดุลย้อนหลัง 5 ปี บ.เอเพกซ์ฯ ต้นสังกัด ‘สกาล่า’ ขาดทุนสูง 7 ล. [ออนไลน์] 2559. แหล่งที่มา: https://www.isranews.org/thaireform-doc-mass-comm/47393-scala_47393.html [10 กันยายน 2560]
- Nawapol Thamrongrattanarit (ผู้กำกับภาพยนตร์). [ออนไลน์] 2017. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/ternawapol/photos/a.440477652657581.94408.440402912665055/1624827850889216/?type=3&theater> [2 กุมภาพันธ์ 2561]
- Niramon Kulsrisombat (ผู้อำนวยการศูนย์ออกแบบและพัฒนาเมือง UddC). [ออนไลน์] 2017. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/niramon.kulsrisombat/posts/10155984711699246>
- Pat Chantachot. [ออนไลน์] 2017. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/pat.cha.7771/posts/10156078507458970> [2 กุมภาพันธ์ 2561]
- Phenphan Kovitarngkoon. เก็บโรงภาพยนตร์สกาล่าเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมและแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน. [ออนไลน์] 2559. แหล่งที่มา: <https://www.change.org/p/chulalongkornu-จุฬาฯ-ขอให้เก็บโรงหนังสกาล่าเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมและแหล่งอ้างอิงของแผ่นดิน> [14 มกราคม 2561]
- Trasher, Bangkok. [ออนไลน์] 2560. แหล่งที่มา: <https://www.facebook.com/trasherbangkok/posts/1769279056425541> [2 กุมภาพันธ์ 2561]
- กรมยุทธโยธาทหารบก. เรือนไทย:ระลึกด้วยรัก พันเอก จิระ ศิลป์กนก 2 กุมภาพันธ์ 2556. กรุงเทพฯ: กรมยุทธโยธาทหารบก, 2556.
- กรมศิลปากร, การจัดลำดับความสำคัญโบราณสถาน. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร,

กระทรวงมหาดไทย, กฎกระทรวงให้ให้บังคับผังเมืองรวมกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2556. กรุงเทพฯ:

กระทรวงมหาดไทย, 2556.

ก้อง ฤทธิ์ดี. World Trend-'สกาล่า' พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ. [ออนไลน์]

แหล่งที่มา: <https://www.voicetv.co.th/watch/BynLNXPSz> [4 กุมภาพันธ์ 2561]

กิตติยางกูร ผดุงกาญจน์. 'Scala Paradiso' สกาล่ารำลึก ซะตากรรรมและความคลุมเครือของโรงหนังส

แต่นอโหลนแห่งสุดท้าย [ออนไลน์] 2561. แหล่งที่มา: [https://www.gmlive.com/GMBiZ-](https://www.gmlive.com/GMBiZ-Scala-Paradiso)

Scala-Paradiso [12 มกราคม 2561]

ชมชน พุสสินไพบูลย์. ประวัติศาสตร์นิพนธ์ด้านสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ ในประเทศไทย. ใน หน้า

जू.กรุงเทพฯ: สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร,2559.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. ประกาศคัดเลือกผู้ออกแบบเพื่อออกแบบโครงการปรับปรุงกลุ่มอาคาร ก.

และงานบริเวณในพื้นที่โรงพิมพ์ธนบัตรเดิม เป็นศูนย์การเรียนรู้สร้างสรรค์และนันทนาการ

ธนาคารแห่งประเทศไทย [ออนไลน์] 2558. แหล่งที่มา:

<http://oldsite.asa.or.th/sites/default/files/สกอช511-2558%28ธนาคารแห่งประเทศไทย%29.pdf> [7 สิงหาคม 2558]

ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2558

ธนาทิต ฉัตรภูต. ตำนานโรงหนัง. กรุงเทพฯ: เวลาดี, 2547.

ธีรพันธ์ สีสาวรรณสุข. On the Bank. [ออนไลน์] 2561. แหล่งที่มา:

<https://readthecloud.co/replace-6/> [12 มกราคม 2561]

บัณฑิต กลินวิทยา. วิศวกรบริษัท M-TECH GROUP (THAILAND) Co.,LTD., สัมภาษณ์, 21 เมษายน 2561.

ปองขวัญ สุขวัฒนา ลาซุส. 183 มรดกสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เล่ม 2 : 1 ทศวรรษรางวัล

อนุรักษ์ดีเด่น 2546-2555 กรุงเทพฯ: สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555.

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนรัชฎี. การอนุรักษ์มรดกสถาปัตยกรรมและชุมชน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

ฝ่ายบริหารสำนักงานจัดการทรัพย์สินจุฬาฯ. ชี้แจงข้อเท็จจริง กรณีการพัฒนาพื้นที่โรงภาพยนตร์สกา

ลา. [ออนไลน์] 2560. แหล่งที่มา:

[https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1824485780897502&id=](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1824485780897502&id=528283793851047)

[528283793851047](https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1824485780897502&id=528283793851047) [4 มกราคม 2561]

ฟิลิป แจ็บลอน. World Trend-'สกาล่า' พื้นที่ทางวัฒนธรรมร่วมของคนกรุงเทพฯ. [ออนไลน์] 2561.

แหล่งที่มา: <https://www.voicetv.co.th/watch/BynLNXPSz> [4 กุมภาพันธ์ 2561]

ภัทร์ สีสัมพรโรจน์. แนวทางการอนุรักษ์โบราณสถานเพื่อใช้ประโยชน์ใหม่ กรณีศึกษา:

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและพิพิธภัณฑ

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาปัตยกรรม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ยงธนิศร์ พิมลเสถียร. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมโมเดิร์น. ใน อยากทันสมัย สถาปัตยกรรมสมัยใหม่
ของไทย พ.ศ. 2510-2530 = Keeping up Modern Thai Architecture 1976-1987. กรุงเทพฯ ศูนย์
สร้างสรรค์งานออกแบบ, 2551.

ลลิตา บุญมี. แนวทางปรับปรุงสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ กลุ่มอาคารราชดำเนิน: กรณีศึกษา อาคาร
นิทรรศน์รัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2555.

วิมลสิทธิ์ ทรยางกูร และคณะ. พัฒนาการแนวความคิดและรูปแบบของงานสถาปัตยกรรม อดีต
ปัจจุบัน และอนาคต. ม.ป.ท.: สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์, 2536.

วุฒิกกร ภาณุทัศน์. TJ 130th EXECUTIVE COMMITTEE MEMBER. สัมภาษณ์, 4 กุมภาพันธ์ 2561.
ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ. อยากทันสมัย สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ของไทย พ.ศ. 2510-2530 =
Keeping up Modern Thai Architecture 1976-1987. กรุงเทพฯ: ศูนย์สร้างสรรค์งาน
ออกแบบ, 2551.

สัญญาชัย หมายมัน. การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชน. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2544. (เอกสารไม่ได้เผยแพร่)

สำนักวิศวกรรมยานยนต์, สรุปรายละเอียดขนาดสัดส่วนของรถโดยสารและรถบรรทุกตามพระ
ราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522. กรุงเทพฯ: กรมการขนส่งทางบก, 2522.

สุทัศน์ สุวรรณสินธุ์. วิศวกร. สัมภาษณ์, 14 เมษายน 2561

อรรถนิตี กุศลกัมพูสิริ. พัฒนาการงานออกแบบสถาปัตยกรรมของศาสตราจารย์กิตติคุณ ร้อยเอก
กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ อยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.

อริยะ ทรงประไพ. แนวทางการอนุรักษ์พัฒนา สำหรับชุมชนปากคลองวัดประดู่ จังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2545.

ภาษาต่างประเทศ

Aaron Hooper. [ออนไลน์] 2017. แหล่งที่มา:

https://www.facebook.com/search/str/%23savescala/keywords_search [2
February, 2018]

Akie Naito. Study on the Digital Archive of Historic Buildings with Photo. (2014).

Douglas James. Building Adaptation. 2nd ed. UK: Butterworth-Heinemann, 2006.

Feilden M. Bernard. Conservation of Historic Buildings. Oxford: Butterworth Architecture, 1994.

Highfield David. Rehabilitation and Reuse of Old Building. London, England: E. &F. N. Spon, 1987.

Micheal Gorman. "Bangkok Lastest Landmark Has Been 5 1/2 Years Making." Bangkok Post, 1971.

Ouchida Shiro and others."A Study on Relocating and Reconstruction the Former Imperial Hotel (2)." In Architectural Institute of Japan Summary Academic Lecture Collection Summary, 671-72. Kyushu: 2016.

The Australia ICOMOS, Burra Charter. Australia: The Australia ICOMOS, 1979.

Theodore H.M. Prudon. Preservation of Modern Architecture. John Wiley & Sons, 2008.

Whiffen Marcus. American Architecture since 1780: A Guide to Styles. English: The M.I.T. Press 1969.

ภาคผนวก ก
เกณฑ์ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับขนาดสัดส่วนของรถ ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522

- กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2524) – การแบ่งลักษณะของรถบรรทุกและการแบ่งมาตรฐานของรถโดยสาร
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2524) – กำหนดขนาดสัดส่วนและเครื่องอุปกรณ์ส่วนควบหลักของรถบรรทุกและรถโดยสาร
- กฎกระทรวงฉบับที่ 57 (พ.ศ. 2549) แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2524) - กำหนดให้รถที่นำไปใช้สำหรับการขนส่งระหว่างประเทศให้มีขนาดสัดส่วนหรือเครื่องอุปกรณ์และส่วนควบเป็นไปตามอนุสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศได้
- กฎกระทรวง ฉบับที่ 60 (พ.ศ. 2552) แก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวง ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2524) - ขยายขนาดสัดส่วนของรถบรรทุกและรถโดยสารให้มีขนาดสัดส่วนสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- ประกาศกรมการขนส่งทางบก เรื่อง กำหนดรัศมีวงเลี้ยวและระยะท้ายปิดของรถ พ.ศ. 2552

4.1 ประเภทรถตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก : รถบรรทุก

รถบรรทุก คือ “รถที่ใช้ในการขนส่งสัตว์หรือสิ่งของ” ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก 0 กฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2524) ได้แบ่งประเภทรถที่ใช้ในการขนส่งสัตว์หรือสิ่งของตาม ลักษณะการใช้งานออกเป็น 9 ลักษณะ ได้แก่

ลักษณะ 1 รถกระบะบรรทุก

ลักษณะ 2 รถตู้บรรทุก

ลักษณะ 3 รถบรรทุกของเหลว

ลักษณะ 4 รถบรรทุกวัตถุอันตราย

ลักษณะ 5 รถเฉพาะกิจ

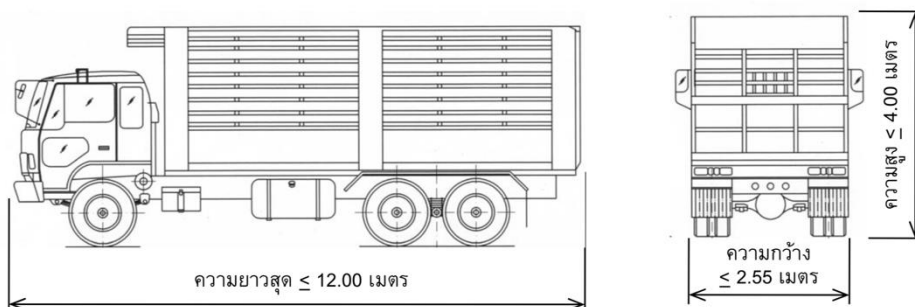
ลักษณะ 6 รถพ่วง

ลักษณะ 7 รถกึ่งพ่วง

ลักษณะ 8 รถกึ่งพ่วงบรรทุกวัสดุยาว

ลักษณะ 9 รถลากจูง

1) ขนาดสัดส่วนของรถบรรทุกทุกลักษณะ 1,2,3,4,5 และ 9

ขนาดสัดส่วน	กฎกระทรวงฉบับที่ 60
กว้าง (เมตร)	ไม่เกิน 2.55 เมตร ¹ และ ตัวถังยื่นเกินด้านนอกของกลุ่มเพลาท้ายได้ไม่มากกว่าด้านละ 15 เซนติเมตร
ยาว (เมตร)	ไม่เกิน 12.00 เมตร ^{2,3}
สูง (เมตร)	ไม่เกิน 4.00 เมตร ⁴

หมายเหตุ: ¹สำหรับรถลักษณะ 2 ที่ติดตั้งระบบทำความเย็นเพื่อควบคุมอุณหภูมิให้กว้างได้ไม่เกิน 2.60 เมตร

²รถต้องมีรัศมีวงเลี้ยวไม่เกิน 12.50 เมตร และเมื่อเคลื่อนที่โดยมีรัศมีวงเลี้ยวด้านนอกเท่ากับ 12.50 เมตร จะต้องมีรัศมีวงเลี้ยวด้านในไม่น้อยกว่า 5.30 เมตร

³สำหรับรถที่มีความยาวเกิน 10 เมตร จะต้องมีระยะท้ายปิดไม่เกิน 0.80 เมตร

⁴สำหรับรถที่มีความกว้างไม่เกิน 2.30 เมตรให้สูงได้ไม่เกิน 3.00 เมตร

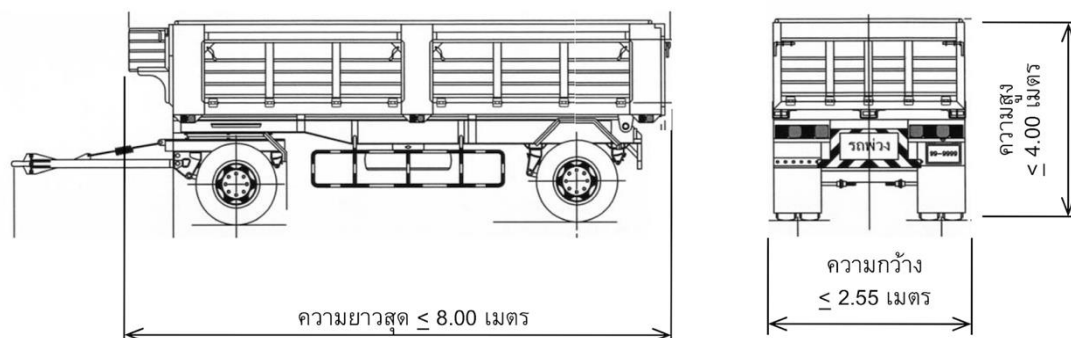
2) ขนาดสัดส่วนของรถบรรทุกทุก ลักษณะ 7 (รถกึ่งพ่วง) และ 8 (รถกึ่งพ่วงบรรทุกวัสดุยาว)

ขนาดสัดส่วน	กฎกระทรวงฉบับที่ 6
กว้าง (เมตร)	ไม่เกิน 2.55 เมตร
ยาว (เมตร)	ไม่เกิน 13.60 เมตร
สูง (เมตร)	ไม่เกิน 4.00 เมตร ¹
ระยะจากสลักพ่วงถึงส่วนท้ายสุด	ไม่เกิน 12.00 เมตร

หมายเหตุ: ¹สำหรับรถที่มีความกว้างไม่เกิน 2.30 เมตรให้สูงได้ไม่เกิน 3.00 เมตร

3) ขนาดสัดส่วนของรถบรรทุก ลักษณะ 6 (รถพ่วง)

ขนาดสัดส่วน	กฎกระทรวงฉบับที่ 60
กว้าง (เมตร)	ไม่เกิน 2.55 เมตร
ยาว (เมตร)	ไม่เกิน 8.00 เมตร
สูง (เมตร)	ไม่เกิน 4.00 เมตร ¹

หมายเหตุ: ¹สำหรับรถที่มีความกว้างไม่เกิน 2.30 เมตรให้สูงได้ไม่เกิน 3.00 เมตร

4) ขนาดสัดส่วนของรถบรรทุก

ขนาดสัดส่วน	ลักษณะ 1,2,3,4,5 และ 9	ลักษณะ 6	ลักษณะ 7 และ 8
ส่วนยื่นหน้า	ไม่เกินกึ่งหนึ่ง (50%) ของช่วงล้อ	ไม่เกินกึ่งหนึ่ง (50%) ของช่วงล้อ	ไม่เกินกึ่งหนึ่ง (50%) ของช่วงล้อ
ส่วนยื่นท้าย	ให้มีส่วนยื่นท้ายได้ไม่เกินสองในสาม (66%) ของช่วงล้อ	1. ไม่เกินกึ่งหนึ่ง (50%) ของช่วงล้อ 2. รถที่มีส่วนบรรทุกเป็นตู้ทึบหรือรถที่มีทางขึ้นลง ด้านท้าย ให้มีส่วนยื่นท้ายได้ไม่เกินสองในสาม (66%)	ไม่เกินสองในห้า (40%) ของช่วงล้อ
ระยะช่วงล้อ	ไม่กำหนด	1. 4.30 เมตรสำหรับรถพ่วงที่มีสองเพลาล้อ 2. 3.70 เมตร สำหรับรถพ่วงที่มีสามเพลาล้อ ²	ไม่กำหนด

ขนาดสัดส่วน	ลักษณะ 1,2,3,4,5 และ 9	ลักษณะ 6	ลักษณะ 7 และ 8
อื่น ๆ	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	ระยะระหว่างศูนย์กลางสลักพวง ถึง ส่วนท้ายสุดของรถต้องไม่เกิน 12.00 เมตร

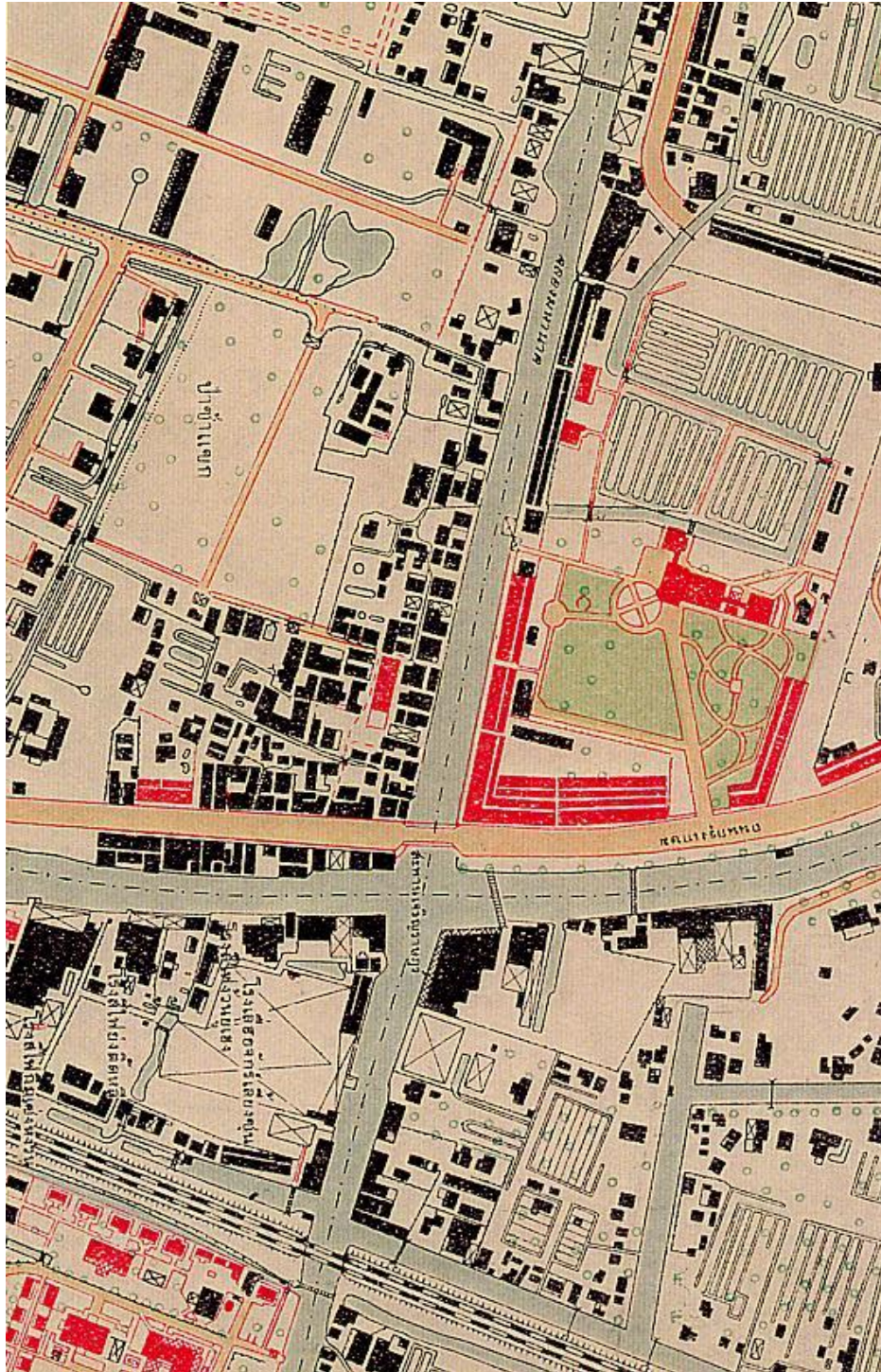
หมายเหตุ: ¹ ตามประกาศผู้อำนวยการทางหลวงพิเศษ ผู้อำนวยการทางหลวงแผ่นดิน และผู้อำนวยการทางหลวงสัมปทาน เรื่อง ห้ามใช้ยานพาหนะ ที่มีมู่ห่านัก มู่ห่านักบรรทุกหรือมู่ห่านักลงเพลาเกินกว่าที่ได้กำหนดหรือโดยที่ยานพาหนะนั้นอาจทำให้ทางหลวงเสียหายเดินบนทางหลวง พิเศษ ทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงสัมปทาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ประกาศ ณ วันที่ 26 มิถุนายน 2552

² ตามหนังสือกรมทางหลวง ที่ กค 0634/2582 ลงวันที่ 3 มี.ค. 47 เรื่อง ขอรื้อเกี่ยวกับพิกัดมู่ห่านักของรถพ่วงชนิดสามเพลา

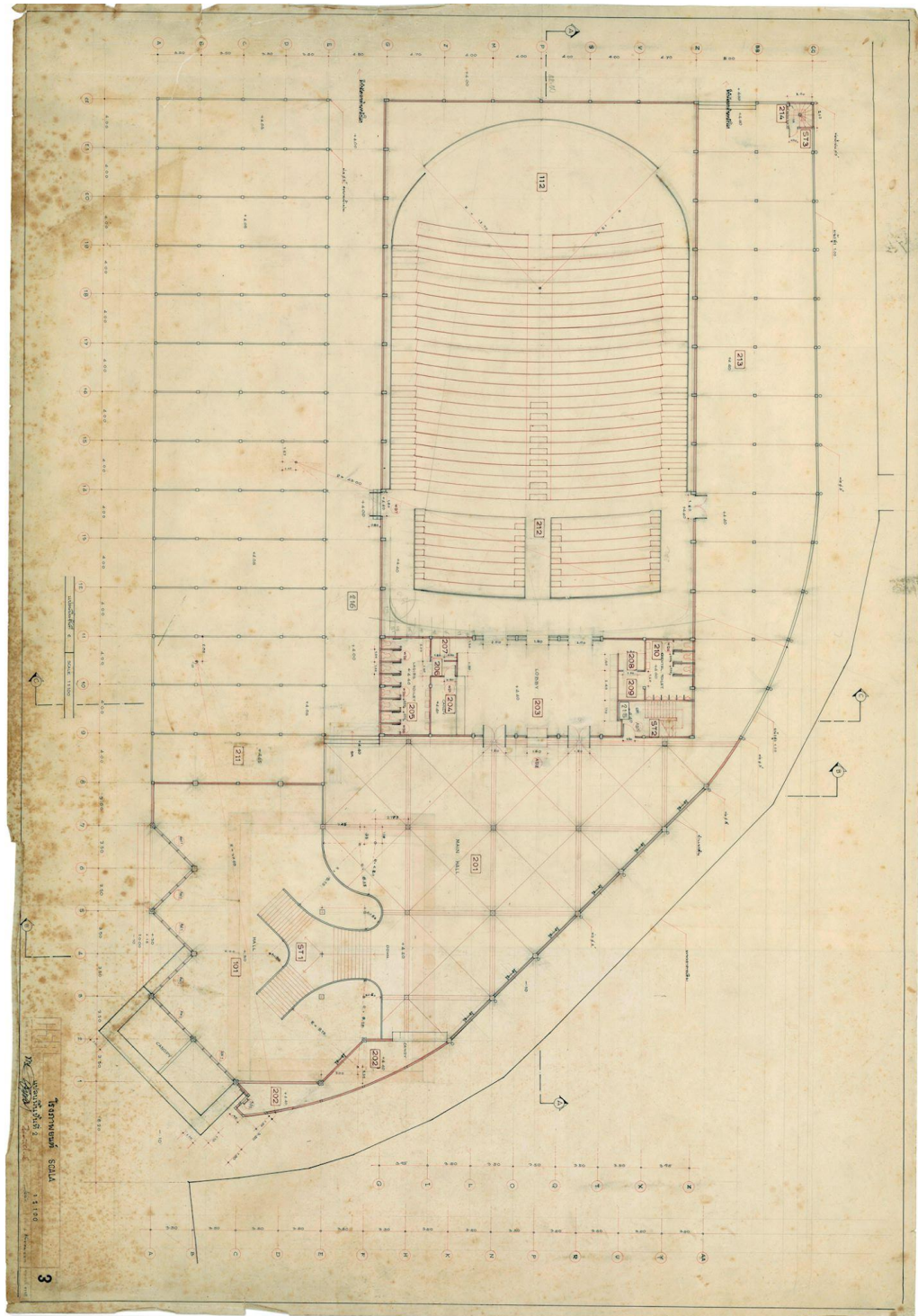

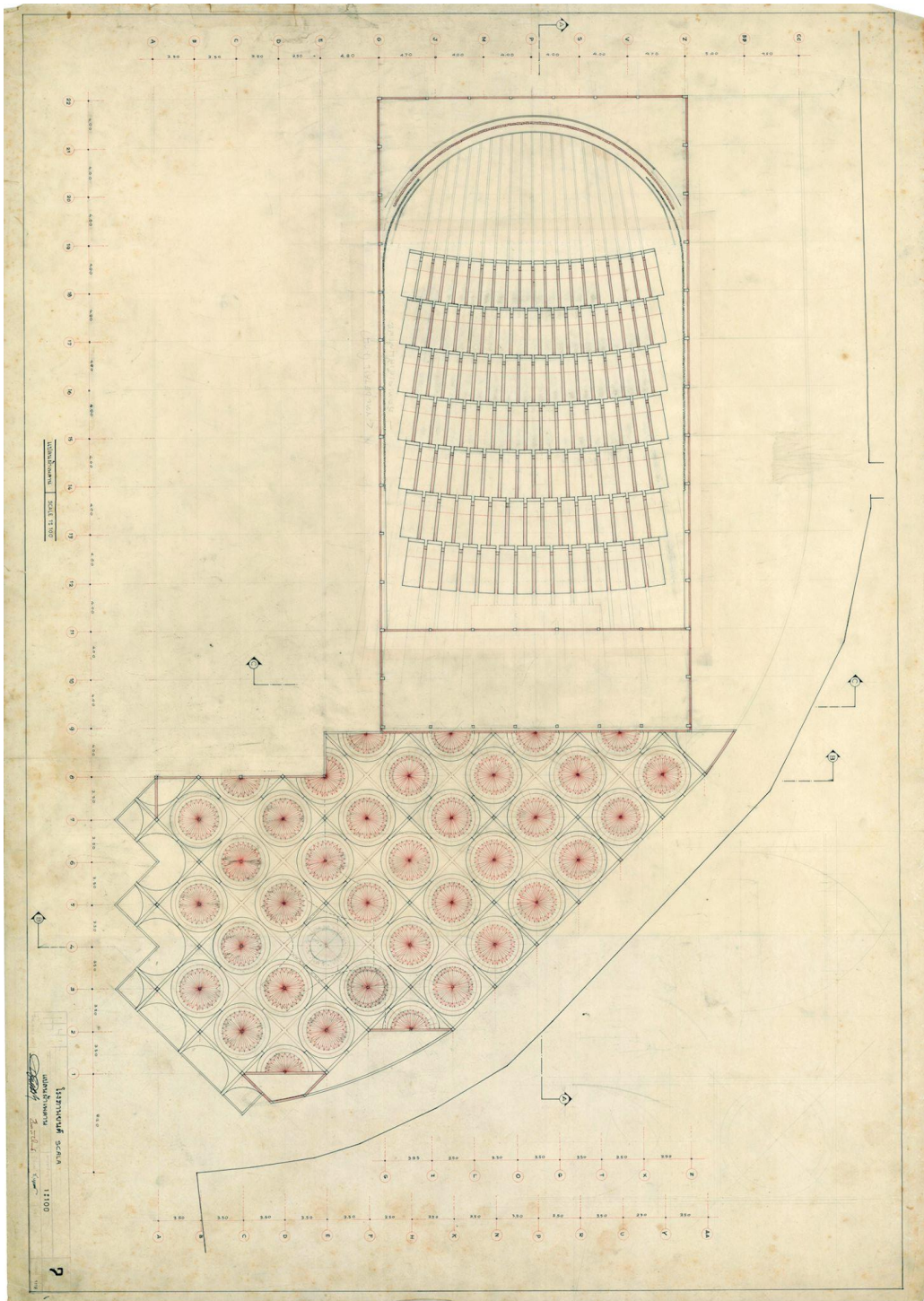
ภาคผนวก ข
แบบสถาปัตยกรรมโรงภาพยนตร์สกาล่า

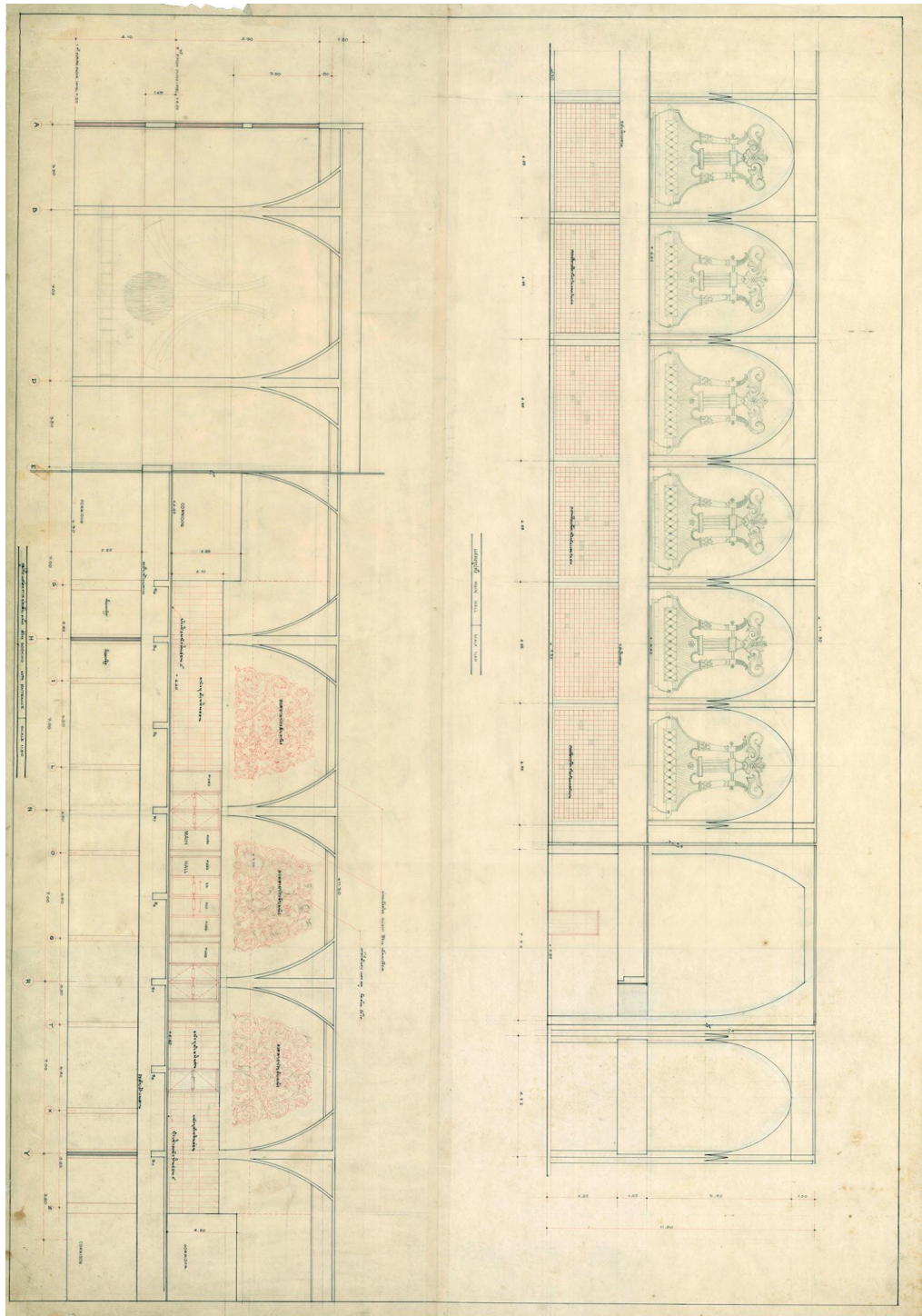
ผังบริเวณโรงภาพยนตร์สกาล่า
ที่มา: พีรศรี โปหาทอง

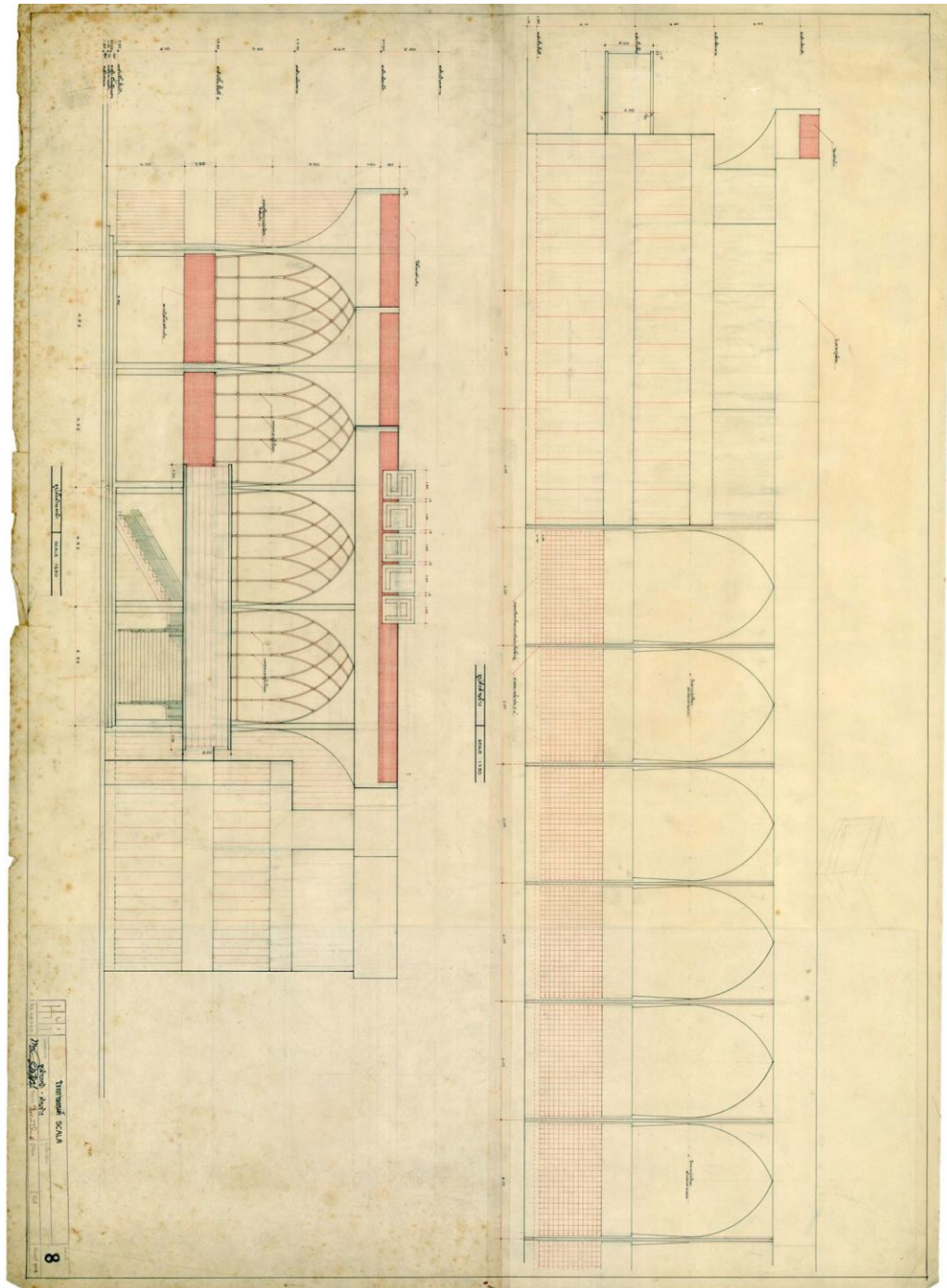
ผังพื้นชั้น 2 โรงภาพยนตร์สกาล่า
ที่มา: พีรศรี โปหาทอง

ผังฝ้าโรงภาพยนตร์สกาล่า
ที่หมา: พีรศรี โปวาทอง

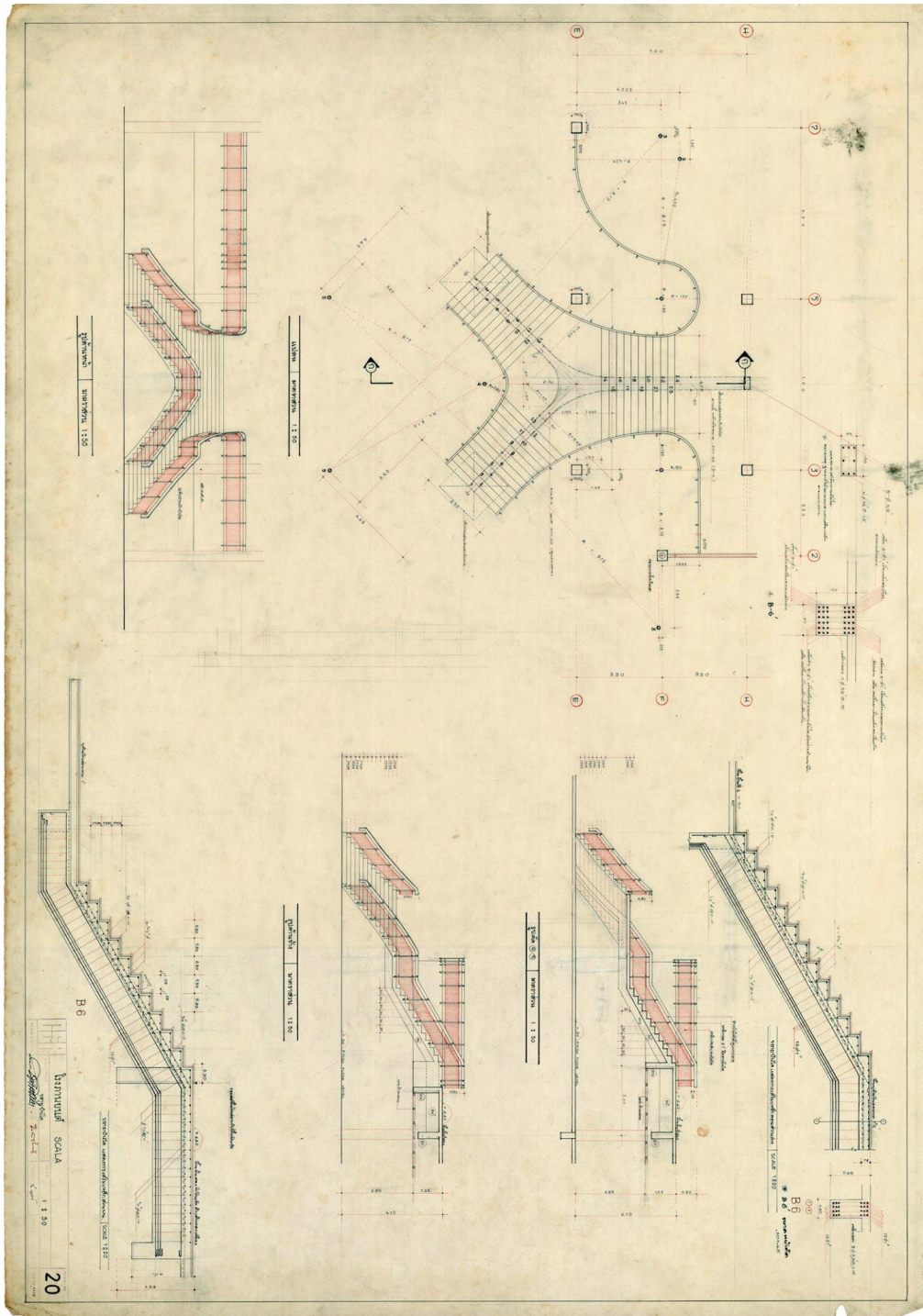

รูปตัดโถงโรงภาพยนตร์สภา
ที่มา: พิเศษ โฟวาทอง

รูปด้านโถงโรงภาพยนตร์สกาล่า
ที่มา: พีรศรี โปรวาทอง

แบบขยายบันได
ที่มา: พีรศรี โปหาทอง

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสิรินดา มธุรสสุคนธ์ เกิดเมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ.2536 ที่ กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาด้วยคะแนนเกียรตินิยมอันดับสอง ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา พ.ศ. 2560 ติดต่อได้ทาง E-mail: lhsqsm@gmail.com

